

Republika Hrvatska
Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI ZAJEDNIČKOG MEMORANDUMA O
PRIORITETIMA POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA REPUBLIKE
HRVATSKE ZA RAZDOBLJE OD SVIBNJA 2008. DO
TRAVNJA 2009. GODINE**

Zagreb, svibanj 2009. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1. O JAP-u	3
1.2. Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja (2009. - 2010.)	4
1.3. Poveznica JAP-a i JIM-a	4
1.4. Poveznica JAP-a i IPA-e	5
1.5. Praćenje provedbe JAP-a	5
2. PREZENTACIJA STANJA NA TRŽIŠTU RADA – IDENTIFICIRANJE KLJUČNIH IZAZOVA	6
2.1. Gospodarsko stanje i kretanja	6
2.2. Stanje i kretanja na tržištu rada	8
2.3. Politike zapošljavanja – razvoj ljudskih potencijala	14
2.3.1. <i>Predškolski odgoj i obrazovanje</i>	16
2.3.2. <i>Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje</i>	18
2.3.3. <i>Srednje školstvo</i>	19
2.3.4. <i>Visoko obrazovanje</i>	22
2.4. Politike zapošljavanja – plaće, porezi, naknade	23
2.5. Ustanove za zapošljavanje	25
2.5.1. <i>Hrvatski zavod za zapošljavanje</i>	25
2.5.2. <i>Privatne ustanove za zapošljavanje i agencije za privremeno zapošljavanje</i>	26
2.6. Mjere aktivne politike tržišta rada	27
2.6.1. <i>Mjere u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje</i>	27
2.6.2. <i>Mjere u nadležnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti</i>	28
2.6.3. <i>Mjere u nadležnosti Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva</i>	28
2.7. Zakonske odredbe	29
2.7.1. <i>Anti-diskriminacija i jednake mogućnosti</i>	29
2.7.2. <i>Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</i>	31
2.8. Dobro upravljanje	32
2.8.1. <i>Izgradnja kapaciteta institucija tržišta rada</i>	32
2.9. Suradnja između institucija tržišta rada	33
2.10. Trenutni (sadašnji) i očekivani izazovi na tržištu rada	34
3. NAPREDAK UČINJEN U RJEŠAVANJU SVIH KLJUČNIH IZAZOVA I PRIORITETA IZ JAP-A	37
3.1. <i>Povećanje stopa participacije žena primarne dobne skupine, posebice onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama.</i>	37
3.2. <i>Povećanje stope participacije starijih osoba na tržištu rada.</i>	40
3.3. <i>Povećanje stope participacije mladih ljudi na tržištu rada</i>	42
3.4. <i>Rješavanje problema dugotrajne nezaposlenosti</i>	43
3.5. <i>Smanjenje nesrazmjera vještina</i>	48
3.6. <i>Poboljšanje prilagodljivosti radnika i poduzeća</i>	51
3.7. <i>Povećanje ulaganja u ljudski potencijal kroz bolje obrazovanje i vještine</i>	52
3.8. <i>Dobro upravljanje</i>	58
3.9. <i>Izgradnja administrativnih kapaciteta</i>	59
4. PRIMJERI DOBRE PRAKSE	64

4.1. Primjer 1: Lokalna partnerstva za zapošljavanje	64
4.2. Primjer 2: Obrazovanje odraslih	66

1. UVOD

1.1. O JAP-u

Područje tržišta rada i politike zapošljavanja od izuzetne je važnosti za Europski gospodarski prostor, u kom smislu su Lisabonskom strategijom definirani konkretni ciljevi koje bi na tom području do 2010. godine trebalo ostvariti zajedničko tržište. Osim osnovnog zajedničkog strateškog cilja država članica da Europska unija do 2010. postane najkonkurentnije i najdinamičnije na znanju temeljeno gospodarstvo svijeta, konkretniji naglasak je Revidiranom Lisabonskom strategijom stavljen na rast i zapošljavanje. Ostvarivanje zajedničkih ciljeva provodi se putem donošenja sličnih nacionalnih strateških dokumenata na području mjera aktivne politike zapošljavanja kao što su Nacionalni akcijski planovi za zapošljavanje. U tom cilju postoje i postupci u kojima zemlje članice sudjeluju u pripremi nacionalnih planova djelovanja, međusobno se informiraju o napretku u tom području i omogućuju razmjenu iskustava, kao što je metoda otvorene koordinacije (*open method of coordination - OMC*).

Za napredak prema lisabonskim ciljevima na području zapošljavanja nužno je dobro vođenje politike zapošljavanja, odnosno daljnje usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU. Korak u tom smjeru predstavlja suradnja Europske komisije (Opće uprave za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti) i Vlade RH (Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva) na izradi Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja (*Joint Assessment of the Employment Policy Priorities of the Republic of Croatia - JAP*), koji je pripremljen u okviru Predpristupne strategije Europske unije za Republiku Hrvatsku, odnosno u skladu s odredbama Pristupnog partnerstva na području zapošljavanja i socijalnog uključivanja. Ovaj dokument predstavlja dogovoreni skup ciljeva politike zapošljavanja, neophodnih za unaprjeđenje transformacije tržišta rada države i pripremu za pristup Europskoj uniji, posebice prilagođavanjem sustava zapošljavanja. Memorandum analizira gospodarsko stanje i stanje na tržištu rada, kao i hrvatsku politiku zapošljavanja te utvrđuje, na toj osnovi, izazove zapošljavanja i prioritete za djelovanje u Hrvatskoj.

Sama izrada JAP-a započela je 2006. godine, a u izradi su sudjelovale slijedeće institucije: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo financija, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Hrvatski zavod za zapošljavanje te Državni zavod za statistiku. Završna verzija JAP-a detaljno je prezentirana i raspravljena sa socijalnim partnerima i predstavnicima Opće uprave za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti Europske komisije na zajedničkom sastanku u prosincu 2007. godine kada je konačna verzija JAP-a podržana od strane socijalnih partnera. Na sjednici održanoj 24. travnja 2008.godine, Vlada Republike Hrvatske donijela je Zaključak kojim je prihvatila Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP), a 28.svibnja 2008.godine u Bruxellesu JAP su potpisali Povjerenik Europske komisije zadužen za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti, gosp. Vladimir Špidla te Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar gospodarstva, rada i poduzetništva, gosp. Damir Polančec.

Suradnja Europske komisije i Vlade RH će se nastaviti i u praćenju provedbe dogovorenih prioriteta iz JAP-a te će biti osigurana i financijska potpora provedbi JAP-a kroz Instrument pretpristupne pomoći EU (IPA). Zajednički nadzor napretka u rješavanju prioriteta utvrđenih u JAP-u vršit će se na temelju redovnih izvještaja putem bilateralne razmjene, tematskih seminara koji će uključivati sve relevantne zainteresirane strane te izvještaja o napretku od strane Hrvatske. Odnosno:

- održati će se seminari o napretku JAP-a, koji će uključivati i socijalne partnere te se osvrnuti na njihovu ulogu u implementaciji JAP-a

- Hrvatska Vlada će Europskoj komisiji predstaviti prvi izvještaj o implementaciji JAP-a 12 mjeseci nakon njegovog potpisivanja.

Na toj osnovi će Europska komisija i Vlada RH raspravljati o napretku u provedbi JAP-a te eventualno revidirati prioritete.

1.2. Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja (2009. - 2010.)

U Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja (2009. - 2010.) utvrđuju se osnovna načela državne politike zapošljavanja. Također se utvrđuju odgovornosti i definiraju zadaće za nadležna tijela državne uprave i javne ustanove u provedbi plana te potiče njihovo zajedničko djelovanje te međusobna suradnja.

Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja (NPPZ) slijedi prioritete politike zapošljavanja utvrđene u revidiranoj Lisabonskoj agendi o rastu i radnim mjestima te posebnu važnost daje slijedećem:

- povećanje ponude radne snage,
- privlačenje i zadržavanje više ljudi u statusu zaposlenosti,
- modernizacija sustava socijalne zaštite,
- poboljšanje prilagodljivosti radnika i poduzeća,
- povećanje ulaganja u ljudski potencijal kroz bolje obrazovanje i vještine,
- dobro upravljanje i
- izgradnja administrativnih kapaciteta.

Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja (2009. - 2010.) zapravo počinje novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja u RH.

Sama izrada Nacionalnog plana započela je u rujnu 2008. godine. Članovi radne skupine za izradu Plana bili su predstavnici nadležnih državnih institucija, socijalni partneri (Hrvatska udruga poslodavaca, predstavnici sindikalnih središnjica) te predstavnici civilnog društva. Završna verzija Plana završena je u travnju 2009. godine, usuglašena je s relevantnim dionicima te je 14. svibnja 2009. godine upućena Vladi RH na donošenje.

1.3. Poveznica JAP-a i JIM-a

Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja (JAP) i Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (JIM), dva su mjerodavna dokumenta u sektoru socijalne politike i zapošljavanja, kojima se definiraju okvirne smjernice politika sukladne ciljevima nacionalne strategije razvoja Republike Hrvatske. Poveznice ovih dvaju dokumenata su pojedini zajednički ciljevi i prioritete. Stoga je u njihovim provedbenim postupcima izrazito važna usklađenost planskih dokumenata u smislu usklađenosti prioritetnih područja djelovanja i određivanja provedbenih mjera i aktivnosti, kao i usklađenosti provedbenih postupaka koja se postiže dobrom koordinacijom resornih ministarstava.

Tako je Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva sudjelovalo u izradi i provedbi Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje (2007.-2008.) kao nositelj, odnosno odgovorna institucija za provedbu mjera povećanja zapošljivosti i stvaranja veće mogućnosti zapošljavanja za dugotrajno nezaposlene i druge ranjive skupine na tržištu rada, mjere razmatranja rješenja problema siromaštva među starijim građanima i umirovljenicima te djelomično u mjeri promicanja rodne jednakosti u suzbijanju siromaštva. Pri tome su izravni nositelji provedbenih aktivnosti bili Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Jednako tako, prilikom izrade Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.) i Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje (2009.-2010.) uspostavljena je dobra formalna suradnja i koordinacija između Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. U sadržaj Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje (2009.-2010.) unesene su samo one provedbene mjere i aktivnosti, sa odgovarajućim indikatorima i nositeljima, koje su usmjerene ranjivim skupinama osoba kojima najviše prijete rizik socijalnog isključenja, a ujedno su sastavni dio provedbenih mjera i aktivnosti u predloženoj Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.). Predstavnici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi također su aktivno sudjelovali u radnoj skupini za izradu Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.). Tako je na prioritetnom području djelovanja – rješavanju problema dugotrajne nezaposlenosti, na prijedlog Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, uvedena posebna mjera za dugotrajno nezaposlene osobe, kojima prijete isključenje s tržišta rada i koje po socijalnim mjerilima pripadaju skupini ranjivih osoba (niskoobrazovane osobe, starije osobe, osobe s invaliditetom, osobe srpske nacionalne manjine, osobe romske nacionalne manjine, hrvatski branitelji iz Domovinskog rata), a koju će Ministarstvo i provesti aktivnostima izrade analiza dugotrajno nezaposlenih navedenih ranjivih skupina osoba.

1.4. Poveznica JAP-a i IPA-e

Provedbene mjere NPPZ-a obuhvaćaju prioritete za djelovanje utvrđene u JAP-u, koji se u potpunosti podudaraju s prioritetima u Operativnom programu za razvoj ljudskih potencijala (u okviru IV. Komponente IPA-e) te je u sklopu potpore kroz financijski instrument IPA-e za provedbu projekata osigurano u slijedeće 3 godine 38 milijuna EUR. Odnosno, na temelju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja, razrađivati će se projekti koje će financirati EU (u sklopu IPA-e).

1.5. Praćenje provedbe JAP-a

Suradnja Europske komisije i Vlade RH na izradi JAP-a nastavlja se i u praćenju provedbe dogovorenih prioriteta iz JAP-a, a to će se, kako je navedeno u samom JAP-u, vršiti na temelju redovnih izvještaja putem bilateralne razmjene, tematskih seminara koji će uključivati sve relevantne dionike te izvještaja o napretku od strane Hrvatske. U skladu s tim, prvi tematski seminar (*follow-up* seminar) o aktivnostima na provedbi mjera definiranih JAP-om održan je 10. prosinca 2008. godine u Zagrebu. Taj seminar osvrnuo se na napredak JAP procesa, koji uključuje i socijalne partnere te poseban naglasak stavio na njihovu ulogu u implementaciji JAP-a. Drugi tematski seminar (*follow-up* seminar) o aktivnostima na provedbi mjera definiranih JAP-om održan je 28. travnja 2009. godine u Zagrebu, a osvrnuo se na Izvješće o provedbi Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP) za razdoblje od svibnja 2008. do ožujka 2009. godine. U sklopu priprema za navedeni seminar, održan je i pripremni sastanak 27. travnja između predstavnika Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te predstavnika Europske komisije i Delegacije Europske komisije, na kojem se aktivno raspravljalo o Izvješću. Također je održan i završni sastanak nakon seminara 28. travnja 2009.

Naredni korak u suradnji je izrada ovog izvješća, koje je Hrvatska Vlada Europskoj komisiji obvezna predstaviti 12 mjeseci nakon potpisivanja JAP-a (dakle, u svibnju 2009.g.). Usvajajući ovo Izvješće Vlada RH je svojim Zaključkom od 21. svibnja 2009. godine obvezala Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva da na temelju imenovanja svih dionika i relevantnih tijela uspostavi Povjerenstvo za praćenje provedbe JAP-a.

2. PREZENTACIJA STANJA NA TRŽIŠTU RADA – IDENTIFICIRANJE KLJUČNIH IZAZOVA

2.1. Gospodarsko stanje i kretanja

Makroekonomska kretanja u 2007. i 2008. godini

Tijekom 2007. godine zabilježen je realni rast bruto domaćeg proizvoda od 5,5%, što predstavlja ubrzanje od 0,8 postotnih bodova u odnosu na 2006. godinu. Najveći doprinos rastu BDP-a u 2007. godini došao je osobne potrošnje te investicija u fiksni kapital. U 2008. godini, uslijed globalne ekonomske krize došlo je do usporavanja ekonomske aktivnosti te je realni rast BDP-a iznosio 2,4%. Glavni generator gospodarskog rasta u 2008. godini ostale su investicije u fiksni kapital, potaknute snažnom građevinskom aktivnošću. BDP po glavi stanovnika povećan je 9.700 eura u 2007. godini na 10.700 eura u 2008. godini.

Prosječna inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, usporena je na 2,9% u 2007. godini. Međutim, krajem 2007. došlo je do ubrzanja inflacije, potaknutog rastom cijena energenata na svjetskom tržištu te prelijevanja rasta cijena poljoprivrednih proizvoda na cijene prehrambenih proizvoda. Značajan prijenos inflacije s kraja 2007. godine te nastavaka rasta cijena prehrambenih proizvoda i naftnih derivata utjecali su na međugodišnji rasta indeksa potrošačkih cijena od 6,1% u 2008. godini.

Ubrzana gospodarska aktivnost tijekom 2007. godine bila je praćena smanjenjem **nezaposlenosti**, te je nastavljen trend smanjenja broja registriranih nezaposlenih osoba na međugodišnjoj razini. U 2007. godini zabilježena je anketna stopa nezaposlenosti od 9,6%, a u prva tri tromjesečja 2008. godine stopa nezaposlenosti daljnje je smanjena na prosječnu razinu od 8,3%. Promatrajući registriranu nezaposlenost, u prosincu 2008. godine broj nezaposlenih osoba iznosio je 240 tisuća te je u usporedbi s krajem 2007. smanjen 5,5%.

Prosječna bruto plaća zabilježila je u 2007. godini međugodišnji rast od 6,2%, dok je neto plaća u odnosu na 2006. povećana 5,2%. Isključivanje utjecaja inflacije pokazuje da je realni rast bruto plaće u 2007. godini iznosio 3,2%, a rast neto plaće 2,2%, što kod obje kategorije predstavlja ubrzanje u usporedbi s 2006. godinom. U 2008. godini međugodišnji rast prosječne nominalne bruto plaće iznosio je 7,1%, dok je realna bruto plaća porasla 0,9%. Prosječna neto plaća povećana je nominalno 7,0%, a realno 0,8% u 2008. godini. Najviše bruto plaće bilježe se u sektoru financijskog poslovanja, a najniže bruto plaće u sektoru ribarstva.

Tijekom 2007. i 2008. godine nastavljeno je pogoršanje salda tekućeg računa bilance plaćanja, te je deficit tekućeg računa povećan na 7,6% BDP-a u 2007. godini, odnosno na 9,4% BDP-a u 2008. godini. Povećanje deficita tekućeg računa prvenstveno je posljedica rasta negativnog salda na računu roba kojeg je samo djelomično uspio pokriti visoki suficit na računu usluga. Prihodi od turizma iznosili su 7,4 milijarde eura u 2008. godini, što predstavlja međugodišnji rast od 10,3%. Tekući račun bilance plaćanja najvećim je dijelom bio financiran izravnim i ostalim ulaganjima. Najviše inozemnih izravnih ulaganja uloženo je u uslužne djelatnosti poput financijskog posredovanja, trgovine i poslovanja nekretninama.

Bruto inozemni dug povećan je s 77,6% BDP-a krajem 2007. godine na 82,4% BDP-a krajem 2008. godine. U razdoblju od kraja 2006. do kraja 2008. godine najveći doprinos rastu inozemnog duga došao je od ostalih domaćih sektora (najveći dio tog sektora čine poduzeća) te vlasnički povezanih poduzeća putem inozemnih izravnih ulaganja, dok je inozemni dug banaka u promatranom razdoblju smanjen. Uzimajući u obzir činjenicu da država svoj doprinos usporavanju rasta inozemnog duga daje putem financiranja svojih potreba na domaćem financijskom tržištu, do značajnih promjena došlo je u strukturi inozemnog duga. Tako je udio inozemnog duga države u ukupnom inozemnom dugu smanjen s 22,8% krajem 2006. godine na 17,7% krajem 2008. godine, udio inozemnog duga banaka smanjen je s 34,9% na 25,8%, dok je udio inozemnog duga ostalih sektora povećan s 32,5% krajem 2006. na 43,8% krajem 2008. godine.

Tijekom 2007. i 2008. godine nastavljeni su aprecijacijski pritisci na tečaj kune, kao rezultat sezonskog priljeva deviza od turizma, inozemnog zaduživanja poduzeća, dokapitalizacije banaka, kao i rasta potražnje za kunama radi ulaganja u vrijednosne papire domaćeg tržišta kapitala. Unatoč tome, tečaj kune prema euru ostao je stabilan. Prosječni nominalni tečaj kune prema euru iznosio je u 2008. godini 7,22 HRK/EUR te je u usporedbi s 2007. godinom aprecirao 1,5%.

Glavno obilježje fiskalne politike od 2004. godine je kontinuirana fiskalna prilagodba, a takvo opredjeljenje ostaje cilj i u narednom razdoblju. Fiskalnom prilagodbom smanjuju se potrebe financiranja države, otvara se više prostora za financiranje privatnog sektora kao glavnog pokretača gospodarskog rasta u narednom razdoblju te država ujedno doprinosi smanjenju vanjskih neravnoteža. Deficit proračuna konsolidirane opće države smanjen je s 1,4% BDP-a u 2007. godini na 1,0% BDP-a u 2008. godini. Smanjenjem fiskalnog deficita smanjen je i dug opće države, s 33,1% BDP-a u 2007. godini, na 29,3% BDP-a u 2008. godini. Ujedno, orijentacija države na financiranje na domaćem tržištu rezultirala je smanjenjem inozemne komponente duga opće države.

U ostvarivanju svog glavnog cilja, održavanja stabilnosti cijena, Hrvatska narodna banka provodi monetarnu politiku koja se temelji na stabilnosti tečaja domaće valute. Monetarna politika je u 2007. godini prvenstveno bila usmjerena na ograničavanje rasta plasmana te ograničavanje inozemnog zaduživanja banaka. Osim postojećih instrumenata granične¹ i posebne obvezne pričuve te minimalnih potrebnih deviznih potraživanja, od siječnja 2007. godine u primjeni je i Odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a, uvedena s ciljem izravnog djelovanja na rasta plasmana banaka. Navedene mjere monetarne politike rezultirale su obuzdavanjem rasta plasmana te smanjenjem inozemnog duga banaka. Za upravljanje likvidnošću osnovni instrument središnje banke su devizne intervencije te redovite tjedne obratne repo aukcije. Tijekom 2008. godine, pod utjecajem inflatornih pritisaka, središnja banka susrela se s novim izazovima glede ostvarivanja svog glavnog cilja, stabilnosti cijena. Kao posljedica toga, monetarna politika je pooštrena, što se ogledalo u uvelike smanjenom obujmu deviznih intervencija te obratnih repo aukcija, kao i povećanju kamatnih stopa na obratnim repo aukcijama.

Makroekonomske projekcije za 2009. godinu

Utjecaj globalne ekonomske krize na realni sektor, koji se počeo osjećati već krajem 2008. godine, očekuje se da će biti najizraženiji tijekom 2009. godine. Tako se za 2009. godinu predviđa realni pad *bruto domaćeg proizvoda* od oko 2,0%. Što se tiče sastavnica bruto domaćeg proizvoda s rashodne strane, u 2009. godini očekuje se smanjenje osobne potrošnje uslijed smanjenja realne mase neto plaća, usporavanja rasta potrošačkih kredita te prisutnih negativnih očekivanja. Uslijed pada gospodarske aktivnosti i domaće potražnje, ali i nižih cijena energenata te poljoprivrednih i drugih sirovina na svjetskom tržištu, predviđa se značajno smanjenje uvoza roba i usluga. Uzevši u obzir predviđenu kontrakciju gospodarske aktivnosti glavnih hrvatskih izvoznih partnera te zemalja iz kojih u Hrvatsku pristiže najveći broj turista, očekuje se i smanjenje izvoza roba i usluga, no u manjoj mjeri nego što je to slučaj s uvozom.

Kretanja na *tržištu rada* će u određenoj mjeri pratiti razvoj gospodarske aktivnosti. Tako se u 2009. godini očekuje blago smanjenje zaposlenosti te povećanje anketne stope nezaposlenosti.

Nakon razdoblja snažnih inflatornih pritisaka prisutnih u najvećem dijelu 2008. godine, u ovoj se godini očekuje smanjenje prosječne *inflacije* na oko 2,6%, uslijed jenjavanja inflatornih pritisaka koje generira domaća potražnja te troškovnih i uvezenih inflatornih pritisaka.

¹ Hrvatska narodna banka je početkom listopada 2008. godine ukinula graničnu obveznu pričuvu, koja je uvedena kako bi se usporilo intenzivno inozemno zaduživanje banaka, a obvezivala je sve banke da 55% sredstava pribavljenih u inozemstvu deponiraju kod središnje banke.

Prvenstveno uslijed snažnijeg pada uvoza od izvoza roba i usluga, tijekom 2009. godine doći će do smanjenja deficita tekućeg računa *balance plaćanja*. Uzimajući u obzir otežano inozemno financiranje te opisana gospodarska kretanja u zemlji, u 2009. se također očekuje značajno usporavanje ili stagnacija rasta *inozemnog duga*, posebno onog njegovog dijela koji se odnosi na zaduživanje sektora poduzeća.

Pod utjecajem nepovoljnih makroekonomskih uvjeta te njihovih utjecaja na nižu razinu očekivanih prihoda u 2009. godini te u skladu s planiranim rashodima, ukupni manjak *proračuna opće države* za 2009. godinu planiran je na razini od 1,6% BDP-a.

Privatizacija i restrukturiranje gospodarstva

Dovršetak privatizacije najvećeg dijela portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju (HFP) jedan je od preduvjeta za stvaranje efikasnog tržišnog gospodarstva i uvjeta koji će omogućiti povećanje udjela privatnog sektora u hrvatskom gospodarstvu. Sredinom rujna 2008. godine portfelj HFP obuhvaćao je 890 društava (od čega je za prodaju raspoloživo 690 društava) s ukupnim temeljnim kapitalom od oko 66 milijardi kuna od kojih je oko 17 milijardi u vlasništvu države. Tijekom protekle godine je privatizirano 45 društava, a daljnja dinamika privatizacije uvjetovana je vrlo zahtjevnom strukturom preostalog portfelja, posebno s aspekta pronalaženja strateškog partnera (za 15 društava objavljena su 24 natječaja od čega 9 iz portfelja HFP-a i 6 društava kćeri Hrvatskih željeznica).

Nakon dovršetka privatizacije crne metalurgije prodajom Željezare Split, Valjaonice cijevi Sisak i aluminijskog kompleksa TLM Šibenik, nastavlja se rad na rješavanju problema dugoročne održivosti sektora brodogradnje za koje je u svibnju 2008. godine donijeta Odluka i namjeri i načelima privatizacije pet brodogradilišta. Spomenutom Odlukom utvrđen je i krajnji rok dovršetka postupka privatizacije do kraja 2009. godine za tri brodogradilišta odnosno za Uljanik, Kraljevicu i Brodotrogir.

U ovom je trenutku iz portfelja HFP raspoloživo za prodaju ukupno 87 društava koja će se privatizirati putem javnih natječaja odnosno ukoliko za ista neće biti zainteresiranih investitora ista će se kao besperspektivna putem stečaja odnosno likvidacije ugasiti.

Kako bi se osigurala dugoročna održivost željezničkog sektora uz trajno smanjenje potreba za sredstvima iz državnog proračuna te jačanja konkurentnosti nakon otvaranja tržišta stranim prijevoznicima nastavlja se i privatizacija ovisnih društava Hrvatskih željeznica, te i veće smanjenje broja zaposlenih. Određeni zastoj u dovršetku privatizacije uvjetovan je nepostojanjem dovoljnog interesa privatnog sektora te će natječaji za 10 ovisnih društava biti ponovljeni do kraja 2009. godine.

2.2. Stanje i kretanja na tržištu rada

Stanovništvo

Prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, stanovništvo Republike Hrvatske sredinom 2007. godine brojilo je oko 4.436.000 stanovnika, što je oko 4.000 manje nego u prethodnoj godini. Broj stanovnika smanjio se zbog negativnog prirodnog prirasta. Premda je neto imigracija prema službenim podacima bila pozitivna, ona nije bila dovoljno velika da poništi učinak spomenutog čimbenika.

Što se tiče strukture stanovništva prema dobi, zabilježeno je daljnje starenje ukupnog stanovništva i stanovništva radne dobi. Prema procjenama na temelju ankete radne snage, udio stanovnika starih 65 i više godina u ukupnom stanovništvu povećao se s 21% u 2006. godini na 21,5% u 2007. godini. Udio stanovnika starih od 55 do 64 godina u stanovništvu radne dobi (od 15 do 64 godine) povećao se s 19,9% na 20,2%.

Participacija u radnoj snazi

Unatoč starenju stanovništva radne dobi, njegova se participacija u radnoj snazi odnosno aktivnost značajno povećala. Stopa aktivnosti stanovništva u dobi od 15 do 64

godine povećala se sa 62,8% u 2006. na 63,4% u 2007. godini. Osobito značajno povećala se stopa aktivnosti starijeg stanovništva u dobi od 55 do 64 godine - s 36,5% u 2006. na 38,3% u 2007. godini. Bitno povećanje aktivnosti starijeg dijela stanovništva radne dobi posljedica je uglavnom mirovinske reforme odnosno postupnog povećanja dobne granice za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu². Nasuprot tome, stopa aktivnosti mladih u dobi od 15 do 24 godine smanjila se s 35,9% u 2006. na 34,9% u 2007. godini. Smanjenje participacije mladih u radnoj snazi vjerojatno je posljedica povećanja njihove participacije u obrazovanju. Naime, prema podacima Eurostata, participacija mladih (od 15 do 24 godine) u obrazovanju povećala se s 48,1% u 2004. na 49,2% u 2005., te na 49,9% u 2006. godini. Premda podatak za 2007. godinu još nije objavljen, taj trend vjerojatno se nastavio i u 2007. godini. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, broj upisanih studenata u akademskoj godini 2007./2008. bio je 1,5% veći nego prethodne akademske godine.

Što se tiče osoba srednje dobi, stopa aktivnosti stanovništva u dobi od 25 do 54 godine blago se povećala s 80,1% u 2006. na 80,9% u 2007. godini. Prema posljednjim objavljenim kvartalnim podacima, stopa aktivnosti stanovništva srednje dobi iznosila je 82,0% u trećem kvartalu 2007. godine i 81,8% u trećem kvartalu 2008. godine.

Zaposlenost

U zadnjih nekoliko godina zaposlenost se bitno povećala. Stopa zaposlenosti stanovništva starog od 15 do 64 godine povećala se s 55,6% u 2006. na 57,1% u 2007. godini. Prema posljednjim objavljenim kvartalnim podacima, stopa zaposlenosti povećala se s 58,9% u trećem kvartalu 2007. godine na 59,7% u trećem kvartalu 2008. godine. Unatoč značajnom povećanju, stopa zaposlenosti još uvijek je niža nego u Europskoj uniji, gdje je u 2007. godini iznosila 65,4%, a u trećem tromjesečju 2008. godine 66,4%. Osobito velika je razlika između stope zaposlenosti starijeg stanovništva (u dobi od 55 do 64 godine) koja je u 2007. godini u Hrvatskoj iznosila 35,8%, a u Europskoj uniji 44,7%.

Što se tiče strukture zaposlenosti prema djelatnosti, nastavilo se opadanje udjela zaposlenih u poljoprivredi, koji se smanjio s 14,0% u 2006. na 13,0% u 2007. godini. Unatoč smanjenju, udio zaposlenih u poljoprivredi ostao je još uvijek puno veći nego u Europskoj uniji, gdje je u 2007. godini iznosio 5,6%. Za razliku od toga, udio zaposlenih u netržišnim uslugama (školstvo, zdravstvo, javna uprava, itd.) još uvijek je bitno manji u Hrvatskoj (21,7%) nego u Europskoj uniji (29,4%).

Registrirana zaposlenost također se bitno povećala. U 2007. godini prosječan se broj zaposlenih povećao 3,3 posto, dok je broj zaposlenih registriranih krajem 2008. godine bio 2,6 posto veći nego krajem 2007. godine. Značajno povećanje registrirane zaposlenosti izazvao je razmjerno visok gospodarski rast u 2007. godini, ali pridonijela mu je i spomenuta mirovinska reforma, te mjere za suzbijanje neprijavljenog rada, osobito snažnije djelovanje inspekcije rada.

Nezaposlenost

U skladu s povećanjem zaposlenosti, stopa nezaposlenosti (stanovništva u dobi od 15 do 74 godine) smanjila se s 11,2 posto u 2006. na 9,6 posto u 2007. godini. Za usporedbu, stopa nezaposlenosti u Europskoj uniji u 2007. godini iznosila je 7,1%. Prema posljednjim objavljenim kvartalnim podacima, stopa nezaposlenosti smanjila se s 8,4% u trećem kvartalu 2007. godine na 7,0% u trećem kvartalu 2008. godine. i tako se približila stopi nezaposlenosti od 6,8% u Europskoj uniji.

Što se tiče strukture nezaposlenosti prema njezinom trajanju, udio dugotrajno nezaposlenih (12 mjeseci i više) blago se povećao sa 60,1% u 2006. na 61,5% u 2007. godini, što odražava povećanje udjela teže zapošljivih osoba u nezaposlenosti. Ponajprije riječ je o starijim osobama (od 50 do 64 godine), čiji se udio povećao sa 17,1% na 18,4% i čija su znanja i vještine često zastarjela. Međutim, uzorak nezaposlenih u anketi radne snage premali je za detaljniju analizu i donošenje pouzdanih zaključaka.

² Promjena dobne granice za umirovljenje detaljnije je razjašnjena u podpoglavlju *Mirovinska reforma*.

Udio nezaposlenih u stanovništvu mlađe dobi (15-24) smanjio se s 10,4% u 2006. na 8,4% u 2007. godini. To je, međutim, još uvijek nešto više nego u Europskoj uniji (6,8%).

Registrirana nezaposlenost također se bitno smanjila. Prosječan broj nezaposlenih registriranih na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje smanjio se 9,3% u 2007. i 10,5% u 2008. godini. Struktura se registrirane nezaposlenosti promijenila – povećao se udio niže obrazovanih, žena i starijih osoba. Udio nezaposlenih sa završenom ili nezavršenom osnovnom školom povećao se s 30,6% u 2006. na 31,8% u 2007., te na 32,5% u 2008. godini. Udio žena povećao se sa 60,0% u 2006. na 61,2% u 2007. godini, te na 62,2% u 2008. godini. Udio osoba starih 55 i više godina povećao se s 10,5% u 2006. na 12,2% u 2007. i na 14,1% u 2008. godini, što je dijelom posljedica i prethodno spomenute mirovinske reforme. Podaci o registriranoj nezaposlenosti, dakle, potvrđuju da je sniženje razine nezaposlenosti dovelo do povećanja udjela teže zapošljivih osoba.

Očekivano kretanje zaposlenosti i nezaposlenosti

Financijska i gospodarska kriza u zoni eura snažno utječe na kretanja u hrvatskom gospodarstvu i na tržištu rada. Usporavanje gospodarskog rasta tijekom 2008. godine, te opadanje proizvodnje krajem 2008. i početkom 2009. godine donijet će značajno opadanje zaposlenosti i povećanje nezaposlenosti u 2009. godini. Kretanje zaposlenosti teško je precizno predvidjeti zbog utjecaja niza institucionalnih čimbenika. Sudeći po strukturi novoprijavljenih na evidenciji nezaposlenih krajem 2008. i početkom 2009. godine, najveći gubitak radnih mjesta očekuje se u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i trgovini. Što se tiče prosječnog broja registriranih nezaposlenih, očekuje se povećanje od 15% u 2009. godini.

Nominalne plaće i BDP

Rast nominalnih bruto plaća nije bio veći od rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda. U 2007. godini rast nominalnih plaća iznosio je 6,2%, dok je rast nominalnog BDP-a bio 9,7%. U 2008. godini rast nominalnih plaća iznosio je 7,1%, dok je rast nominalnog BDP-a iznosio 8,9%. Umjereni rast plaća vjerojatno je pridonio povećanju zaposlenosti u 2007. i 2008. godini.

Mirovinska reforma

U cilju postizanja dugoročno održivog mirovinskog sustava, koji će osigurati socijalnu sigurnost u slučaju nastupa rizika starosti, invalidnosti i smrti, kao i postizanja veće odgovornosti pojedinca za prihod u starosti, u Republici Hrvatskoj je počevši od 1. siječnja 1999. reformiran mirovinski sustav na način da je uveden mješoviti javno-privatni mirovinski sustav na tri stupa: 1. obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, 2. obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje, 3. dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (tzv. I. stup) utemeljeno je na međugeneracijskoj solidarnosti, tekućem financiranju izdataka i unaprijed definiranim davanjima. Donošenjem Zakona o mirovinskom osiguranju³ koji je stupio na snagu 1. siječnja 1999. započela je mirovinska reforma u cilju ostvarivanja dugoročno održivog mirovinskog sustava, koji podrazumijeva veća individualna ulaganja i veću odgovornost pojedinaca za sigurnost u starosti. Izmijenjeni su uvjeti za stjecanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu primjereni demografskim kretanjima, izmijenjena je definicija invalidnosti sukladno definiciji istih i sličnih sustava u europskim zemljama, promijenjena je formula izračuna mirovina, kao i način usklađivanja mirovina i dr. Osnovna načela obveznog mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti (I. stup) su uzajamnost – ovisnost visine mirovine o dužini staža i visini plaća, i solidarnost – socijalna preraspodjela u

³ Narodne novine, broj 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07 i 35/08.

korist određenih skupina. Važeći propisi uspostavili su znatno veću ovisnost visine mirovine o dužini mirovinskog staža i visini plaća, te odgovarajuću zaštitu korisnika s niskim mirovinama putem prava na najnižu mirovinu.

U Republici Hrvatskoj opći sustav socijalne sigurnosti pokriva cjelokupno radno stanovništvo, sukladno odredbama Konvencije broj 102 Međunarodne organizacije rada o najnižim standardima socijalne sigurnosti (1952.g.), preuzete u hrvatsko zakonodavstvo. Odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju, osiguranicima se na načelima uzajamnosti i solidarnosti obvezno osiguravaju prava za slučaj starosti i invalidnosti, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine (pravo na starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu, invalidsku mirovinu, obiteljsku mirovinu, najnižu mirovinu, osnovnu mirovinu). Također se osigurava profesionalna rehabilitacija, naknada zbog tjelesnog oštećenja i naknada putnih troškova u svezi s ostvarivanjem osiguranih prava.

U krug osiguranika koji su obvezno osigurani ulaze zaposlenici i s njima, prema posebnim propisima izjednačene osobe, nezaposlene osobe pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju, obrtnici i trgovci pojedinci, osobe koje samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost, poljoprivrednici, osobe koje ostvaruju drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak na koji se plaća doprinos za mirovinsko osiguranje prema propisima o doprinosima i dr.

Što se tiče uvjeta za stjecanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu, povećana je dobna granica za ostvarivanje tih prava iz mirovinskog osiguranja. Naime, pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrší 65 godina života (muškarac), odnosno kada navrší 60 godina života (žena) i 15 godina mirovinskog staža. Nadalje, pravo na prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrší 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno kada navrší 55 godina života i 30 godina mirovinskog staža (žena). U skladu s daljnjim demografskim kretanjima sagledati će se eventualna potreba povećanja dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu, te izjednačavanje uvjeta navršenih godina života za stjecanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene.

U obveznom mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti očekuje se daljnja financijska konsolidacija, odnosno sustavno poboljšanje materijalnog položaja budućih korisnika mirovine, kojima će se nakon 2009. godine mirovina računati prema plaćama iz cijelog radnog vijeka, što će poticati duži rad i kasnije ostvarivanje mirovine.

Fleksibilni oblici zaposlenosti

Među fleksibilne oblike zaposlenosti obično se svrstavaju rad na određeno vrijeme i rad na nepuno radno vrijeme. Udio zaposlenih na određeno vrijeme u ukupnom broju zaposlenika (tj. nesamostalno zaposlenih) nije se bitno promijenio – neznatno se smanjio s 12,9% u 2006. na 12,6% u 2007. godini. Spomenuti udio nešto je manji nego u Europskoj uniji (14,5%). Što se tiče udjela zaposlenih na nepuno radno vrijeme u ukupnom broju zaposlenih, on se smanjio s 9,4% u 2006. na 8,6% u 2007. godini. Prema podacima Eurostata, broj zaposlenih na puno radno vrijeme se povećao, a broj zaposlenih na nepuno radno vrijeme se smanjio. Udio zaposlenih na nepuno radno vrijeme u ukupnom broju zaposlenih znatno je manji nego u Europskoj uniji (18,2%), osobito među zaposlenim ženama (11,3% naspram 31,2%). Jedan od razloga tomu vjerojatno je razlika u visini realnih plaća između Hrvatske i Europske unije.

U puno sektora i grana materijalna prava radnika su uređena kolektivnim ugovorima, koji ponekad mogu predstavljati prepreke u smislu korištenja fleksibilnog radnog vremena jer oni koji rade u nepunom radnom vremenu ostvaruju određene dodatke u fiksnim punim iznosima jednako kao i oni koji rade puno radno vrijeme. Ti jednokratni dodaci su primjerice: naknada za prijevoz, dodatak za topli obrok, regres, božićnica i sl. Ti materijalni dodaci su za poslodavca troškovno isti bez obzira ima li radnike koji rade puno radno vrijeme ili one koji rade u nepunom radnom vremenu. Dakle, ne primjenjuje se načelo *pro rata temporis*, što utječe na nezainteresiranost poslodavaca da koriste takve fleksibilne oblike rada.'

Stručnost, obrazovanost i radna snaga

Struktura zaposlenih prema razini stručnosti blago se popravila. Udio visoko stručnih nemanualnih radnika⁴ (među koje spadaju rukovodioci, znanstvenici, stručnjaci, inženjeri i tehničari) povećao se s 28,4% u 2005. na 29,1% u 2007. godini, ali i dalje je ostao znatno manji nego u Europskoj uniji (38,3%).

Razina obrazovanosti i dalje snažno utječe na stopu aktivnosti i zaposlenosti. U 2007. godini, stopa aktivnosti stanovništva srednje dobi (25-54) s osnovnom školom iznosila je 63,6%, sa srednjom školom 83,3%, a s višom ili visokom školom 93,5%. Stopa zaposlenosti za iste kategorije iznosila je, istim redom, 55,9%, 76,4% i 88,3%. Obrazovanje vrlo snažno djeluje na aktivnost i zaposlenost žena. Štoviše, stopa zaposlenosti žena s visokim obrazovanjem bila je nešto viša u Hrvatskoj (87,3%) nego u Europskoj uniji (85,3%).

Stopa nezaposlenosti također je povezana s razinom obrazovanosti – u 2007. godini ona je iznosila 12,1% za radnu snagu srednje dobi s osnovnom školom, 8,3% za radnu snagu sa srednjom školom, te 5,6% za radnu snagu sa višom ili visokom školom. Veća stopa nezaposlenosti radne snage s nižom razinom obrazovanosti upućuje na neusklađenost strukture ponuđenog i traženog rada. Međutim, razlike u brzini zapošljavanja nezaposlenih osoba postoje i na istoj razini obrazovanosti, što upućuje na neusklađenost prema sadržaju obrazovanja. Tako su se, primjerice, informatičari, te inženjeri strojarstva, elektrotehnike i građevinarstva zapošljavali puno brže od novinara, politologa i drugih osoba sličnih zvanja.

Jednake mogućnosti

Između muškaraca i žena postoje značajne razlike u stopi zaposlenosti i stopi nezaposlenosti. Tako je stopa zaposlenosti muškaraca u dobi od 15 do 64 godine u 2007. godini bila je veća nego stopa zaposlenosti žena iste dobi (64,4% naspram 50,0%), kao što je to bila i u Europskoj uniji (72,5% naspram 58,3%). U usporedbi s prethodnom godinom, razlika se malo povećala. Međutim, kao što je prethodno spomenuto, razina obrazovanosti snažno utječe na zaposlenost žena, puno snažnije nego na zaposlenost muškaraca. Stoga se razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena smanjuje s višom razinom obrazovanosti. Tako je razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena srednje dobi (25-54) s osnovnom školom iznosila 18,6 postotnih bodova, sa srednjom školom 12,1 postotni bod, a s višom ili visokom školom samo 2,1 postotni bod.

Stopa nezaposlenosti u 2007. godini iznosila je 8,4% za muškarce i 11,2% za žene u dobi od 15 do 64 godine. Razlika u stopi nezaposlenosti između muške i ženske radne snage srednje dobi također je ovisila o razini obrazovanosti – na razini osnovne škole iznosila je 3,6 postotnih bodova, na razini srednje škole 4,1 postotni bod, a na razini visoke škole 1,4 postotna boda.

Budući da mlade žene u većoj mjeri participiraju u višem i visokom obrazovanju od mladih muškaraca, udio visoko stručnih nemanualnih radnika u ukupnom broju zaposlenih žena povećao se s 27,8% u 2005. na 29,6% u 2007. godini i tako postao veći nego u muškaraca.

Što se tiče razlike u plaćama, prema posljednjem raspoloživom podatku iz 2007. godine, prosječna bruto plaća muškaraca u pravnim osobama bila je 12,1% veća od prosječne plaće žena, što je znatno manje nego u prethodnoj godini (12,4%). Izvori razlike u plaćama mogu biti razlike u zanimanju/zvanju, djelatnosti, fizičkom karakteru posla, radnim uvjetima, broju radnih sati, izostajanju s posla, radnom iskustvu, stručnom usavršavanju, položaju itd.

⁴ Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li u ovom dokumentu korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Ranjive skupine

Cjeloviti pokazatelji o položaju osoba s invaliditetom na tržištu rada i dalje nisu raspoloživi. Prema podacima o registriranoj nezaposlenosti, broj nezaposlenih osoba s invaliditetom smanjio se 1,9% u 2007. i 1,6% u 2008. godini. Smanjivanje nezaposlenosti osoba s invaliditetom bilo je, dakle, puno sporije od smanjivanja ukupne nezaposlenosti. Osobe s invaliditetom činile su 2,3% ukupnog broja nezaposlenih krajem 2008. godine.

Broj nezaposlenih branitelja iz Domovinskog rata smanjio se 9,0% u 2007. i 10,5% u 2008. godini. Njihov se broj smanjivao, dakle, po gotovo istim stopama kao i ukupan broj nezaposlenih. U 2008. godini nezaposleni branitelji činili su 8,5% ukupnog broja nezaposlenih, a gotovo 40,0% nezaposlenih branitelja imalo je samo osnovnu školu.

Nakon popisa stanovništva u 2001. godini, nema sustavnih podataka o brojnosti nacionalnih i etničkih manjina i njihovom položaju na tržištu rada. Izjašnjavanje o nacionalnom i etničkom identitetu nije dio prijavljivanja na evidenciju nezaposlenih ili zaposlenih. Stoga je teško donijeti cjelovitu, objektivnu i pouzdanu ocjenu o promjenama u položaju nacionalnih i etničkih manjina na tržištu rada u zadnje dvije godine.

Hrvatski zavod za zapošljavanje procjenjuje da je krajem 2008. godine bilo oko 4.390 osoba romske manjine na evidenciji nezaposlenih. Procjena se temelji na prebivalištu, vrsti traženih uvjerenja za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi i poznavanju romskog jezika. U evidenciju nezaposlenih često ulaze vrlo mlade osobe koje su tek navršile 15 godina. Naime, Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti propisano je da se u evidenciju nezaposlenih mogu prijaviti osobe od 15 do 65 godina uz uvjet da nisu zaposlene i da su sposobne ili djelomično sposobne za posao. Donja granica za prijavu u evidenciju nezaposlenih izjednačena je sa Zakonom o radu koji propisuje da radni odnos mogu zasnovati i malodobne osobe od 15 godina. Glavni faktor otežane zapošljivosti osoba romske manjine je nedostatak obrazovanja – većina nezaposlenih nema završenu niti osnovnu školu.

Regionalne razlike

Socio-ekonomske razlike između regionalnih jedinica – županija – još uvijek su veoma velike. Tako je, primjerice, krajem trećeg mjeseca 2007. godine, što je posljednji objavljeni podatak, stopa registrirane nezaposlenosti u Gradu Zagrebu iznosila 7,8% i u Istarskoj županiji 8,0%, a u Vukovarsko-srijemskoj županiji 29,4% i u Virovitičko-podravskoj županiji 28,7%. Omjer najviših i najnižih stopa registrirane nezaposlenosti iznosio je, dakle, više od 3,5. Prema podacima Eurostata na temelju ankete radne snage, značajne razlike u stopi nezaposlenosti postoje i između širih regija odnosno prostornih jedinica 2. razine (NUTS II). Stopa nezaposlenosti u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj, koja obuhvaća Grad Zagreb, u 2007. godini iznosila je 6,2%, u Jadranskoj Hrvatskoj 9,6%, a u Središnjoj i Istočnoj Hrvatskoj 14,4%.

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2006. godini, što je posljednji objavljeni podatak, u Gradu Zagrebu iznosio je 184,4% nacionalnog prosjeka, te u Istarskoj županiji 126,8%, a u Brodsko-posavskoj županiji 54,1%. Između širih regija odnosno prostornih jedinica 2. razine (NUTS II) razlike su manje jer obuhvaćaju više županija. Tako je proizvod po stanovniku u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj, koja obuhvaća Grad Zagreb, iznosio 128,3% nacionalnog prosjeka, u Jadranskoj Hrvatskoj 94,2% nacionalnog prosjeka, a u Središnjoj i istočnoj Hrvatskoj 70,6% nacionalnog prosjeka. Razlike u proizvodu po stanovniku održavaju razlike u stopi zaposlenosti, razlike u količini i kvaliteti fizičkog kapitala po radniku, te razlike u razini i kvaliteti obrazovanosti radnika, a značajnu ulogu igraju i razlike u prirodnim resursima i geografskom položaju.

Suzbijanje neformalnog sektora

Inspektori rada Državnog inspektorata obavili su tijekom 2008. godine 13.091 nadzor iz područja radnih odnosa, tijekom kojih je otkriveno i procesuirano 14.593 prekršaja.

Tijekom godine otkriveno je 2.215 nezakonito (ilegalno) zaposlenih, od čega je 880 stranaca koji su u Republici Hrvatskoj radili suprotno odredbama Zakona o strancima. Tijekom 2008. godine uz nadzor provedbe drugih propisa i poduzimanja propisanih mjera, inspektori rada su među inim privremeno zabranili obavljanje djelatnosti u trajanju od 30 dana kod 452 poslodavca kod kojih su zatekli 456 radnika-stranca koji su nezakonito radili (253 nije imalo radnu dozvolu, 52 nije imalo poslovnu dozvolu, a za 151 radnika-stranca poslodavac nije ishodio potvrdu policijske uprave o prijavi rada bez radne odnosno poslovne dozvole), 300 radnika koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno mirovinsko osiguranje, 309 radnika koji nisu bili zakonito prijavljeni na obvezno zdravstveno osiguranje, 114 radnika koji nisu zakonito prijavljeni na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje (s prvim danom početka rada ili nisu bili prijavljeni na odgovarajuće radno vrijeme), 52 radnika koji su nezakonito radili jer prije početka rada poslodavac sa istima nije sklopio ugovor o radu ili im nije uručio pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu. Zbog činjenice da su se poslodavci odlučili na tzv. „otkup“ (umjesto zabrane rada pečaćenjem poslovnog prostora dostavili dokaz o uplati novčanog iznosa) tijekom 2008. godine, a sukladno odredbama Zakona o strancima i Zakona o Državnom inspektoratu, po tom osnovu na propisani račun državnog proračuna uplaćeno je 3.270.000,00 kuna.

U 2008. godini je protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podneseno 36 kaznenih prijava zbog osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo povrede prava na rad i drugih prava iz rada (odredbe članka 114. Kaznenog zakona). Tijekom 2008. godine protiv rješenja Povjerenstva za žalbe koja su se odnosila na postupke inspektora rada za radne odnose pokrenuto je 19 upravnih sporova, te u isto vrijeme zaprimljeno 7 presuda Upravnog suda Republike Hrvatske, od čega je u svih 7 presuda tužba odbijena.

Zdravlje i sigurnost na radu

Inspektori rada u području zaštite na radu su tijekom 2008. godine obavili: 9733 (2007.g.: 6891) nadzora kod poslodavaca na mjestima rada, 1192 nadzora nad glavnim projektima građevina namijenjenih za rad, 651 nadzora nad novoizgrađenim građevinama namijenjenim za rad, odnosno ukupno 11576 (2007.g.: 12 876) inspeksijskih poslova, u kojima je sadržano ukupno 14636 inspeksijska nadzora (2007.g.: 15822). Od ukupnog broja inspeksijskih nadzora na mjestima rada, 1 495 (2007.g.: 1307) inspeksijskih nadzora obavljeno je povodom smrtnih, teških i skupnih ozljeda na radu i profesionalnih bolesti. U svim tim teškim slučajevima: 38 osoba je smrtno stradalo (2007.g.: 41), od kojih ni jedna osoba nije bila malodobna ni žena, 1493 osoba je teško ozlijeđeno (2007.g.: 1 300) (3 malodobna radnika, 225 radnica, 1 učenik koji je ujedno bio malodoban), 13 radnika i 19 radnika je oboljelo od profesionalne bolesti. Broj obavljenih nadzora na mjestima rada na privremenim radilištima u djelatnosti graditeljstva, brodogradnje i šumarstva, a koji nisu obavljani povodom ozljede na radu, iznosio je 1 998 (2007.g.: 1279). Ukupan zbroj svih obavljenih poslova u 2008. godini iznosio je 16323 (2007.g.: 17298). Obavljani su nadzori nad glavnim projektima građevina namijenjenih za rad (88 glavnih projekata, te nadzori nad novoizgrađenim građevinama namijenjenim za rad kroz sudjelovanje u tehničkim pregledima (65 građevina).

Tijekom 2008. godine dostavljeno 1.071 odluka prekršajnih sudova o 2.124 sumnji u počinjenje prekršaja iz područja zaštite na radu, od čega se 948 odnosi na zastare. U 2008. g. ukupno je uloženo 24 žalbe na prvostupanjska rješenja inspektora rada u područnim jedinicama, od kojih je 16 odbijeno kao neutemeljeno. U tijeku 2008. godine nije pokrenut niti jedan upravni spor protiv rješenja Povjerenstva za žalbe, a dostavljene su tri presude Upravnog suda kojima su odbijene tužbe.

2.3. Politike zapošljavanja – razvoj ljudskih potencijala

Razvoj društva temeljenog na znanju i procesu cjeloživotnog učenja temeljni je koncept prihvaćen u Hrvatskoj radi potrebe razvoja novih znanja i tehnologija, čestih

promjena na tržištu rada i zbog sve veće potražnje za visoko kvalificiranom radnom snagom, demografskog starenja stanovništva, procesa globalizacije i pristupanja Republike Hrvatske Europskoj Uniji. U skladu s time, i razvojni ciljevi u području obrazovanja odnose se na opredijeljenost Hrvatske i nacionalne odgojno-obrazovne politike za stvaranje i razvijanje društva znanja te ubrzanje reformi na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava. U tu svrhu, a u skladu s razvojnim ciljevima iz Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005.-2010.⁵, izvršena je izrada sljedećih dokumenata:

- u kolovozu 2008. godine na temelju Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj 87/08.) donesen je Pravilnik o provođenju državne mature (Narodne novine broj 97/08.) kojim se uređuje način i pravila provođenja državne mature. Nastavila se provedba nacionalnih ispita, a u travnju 2009. je provedena i probna državna matura za učenika trećih razreda srednjih škola.
- 31. srpnja 2008. godine usvojena je Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u RH, 2008-2013. godine. Strategija je razvijena uz pretpostavku da je strukovno obrazovanje strateški razvojni prioritet Hrvatske. Strategija se temelji na principima cjeloživotnog učenja i prilagodbe ishoda učenja potrebama tržišta rada. Ovaj dokument doprinosi jačanju sustava strukovnog obrazovanja i razvoju kompetencija stanovništva u skladu sa promijenjenim ekonomskim okolnostima.
- donesen je Zakon o strukovnom obrazovanju (objavljen 09. ožujka 2009. godine, Narodne novine 30/09) kojim se uređuje strukovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj. Zakon uvodi usmjerenost na ishode učenja u strukovnom obrazovanju, omogućuje daljnji razvoj socijalnog partnerstva i stvara pravnu podlogu za razvoj sustava vrednovanja neformalnog i informalnog obrazovanja.
- U travnju 2009. godine donesen je Zakon o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (Narodne novine, broj 45/09), kojime se uređuje osiguravanje i unapređivanje kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju te status, djelatnost i ustrojstvo Agencije za znanost i visoko obrazovanje kao javne ustanove u Republici Hrvatskoj koja brine o osiguravanju i unapređivanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju. Za pitanja zapošljavanja posebice su važne odredbe zakona koje određuju prikupljanje i obradu podataka o sustavu visokoga obrazovanja i znanosti.
- na temelju Zakona o obrazovanju odraslih u studenom 2008. MZOŠ je donio: Pravilnik o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih, Pravilnik o sadržaju, obliku te načinu vođenja i čuvanja andragoške dokumentacije, Pravilnik o evidencijama u obrazovanju odraslih, Pravilnik o javnim ispravama u obrazovanju odraslih (svi su objavljeni u Narodnim novinama, 129/08.). Ovim podzakonskim aktima detaljno se uređuje sustav obrazovanja odraslih i donose standardi (programski, materijalni i kadrovski) koje ustanove (providers) moraju zadovoljiti. Također je stvorena pravna podloga za praćene i nadzor sustava obrazovanja odraslih.
- donesen je Državni pedagoški standard za predškolsko, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje (N.N. 63/08). Ovim dokumentom se po prvi put definiraju prostorno-arhitektonski, medicinsko-higijenski, tehničko-informacijski i ostali preduvjeti u obrazovanju. Uvođenje Državnih pedagoških standarda pomoći će standardiziranju sustava obrazovanja, dostizanu razine kvalitete obrazovanja u razvijenim zemljama Europske Unije. Provedba Standarda iznosi oko 1.33 milijarde eura i očekuje se do 2022. godine.

Također, uspješno je dovršen projekt CARDS 2004-Adult Learning (2007.-2009.) zahvaljujući kojem je u sustavu obrazovanja odraslih pokrenuto niz razvojnih inicijativa: metodologija za razvoj kurikuluma za programe osposobljavanja (training programmes for basic occupations), prijedlog nacrta kurikuluma za osnovno obrazovanje odraslih (usmjeren na ishode učenja i razvoj temeljnih kompetencija), metodologija za trening i izobrazbu nastavnika u obrazovanju odraslih, metodologija za nadzor i praćenje rada ustanova za

⁵ <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3144>

obrazovanje odraslih, metodologija za prikupljanje podataka o ustanovama, programima i polaznicima u obrazovanju odraslih, te baza podataka o navedenim podacima. Agencija za obrazovanje odraslih bila je aktivno uključena u donošenje svih dokumenata i nastaviti će rad na njihovom daljnjem razvoju.

U tijeku je izrada provedbenih propisa koji proizlaze iz Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi te Zakona o strukovnom obrazovanju. Najznačajniji među njima su oni kojima će se urediti integracija djece s teškoćama, rad s darovitima, inicijalno obrazovanje nastavnika, izrada i obrana završnoga rada, normiranje rada nastavnika i mnogi drugi potrebni propisi za učinkovit i kvalitetan rad u odgojno-obrazovnom sustavu. U pripremi su: Zakon o sveučilištima, Zakon o osiguranju kvalitete.

Hrvatski kvalifikacijski okvir

Društveno i gospodarsko opravdanje izrade Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (HKO) prikazano je u dokumentu Polazne osnove Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira kojeg je Vlada Republike Hrvatske prihvatila Zaključkom u srpnju 2007. godine, nakon čega je osnovano Povjerenstvo za izradu Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira kao tijelo Vlade Republike Hrvatske u kojem sudjeluju predstavnici svih dionika i socijalnih partnera.

Hrvatski kvalifikacijski okvir predstavlja bitan uvjet za uređenje sustava cjeloživotnoga učenja koje čini okosnicu društva temeljenoga na znanju. Zasniva se na hrvatskoj obrazovnoj tradiciji, sadašnjem stanju i razvoju društva, potrebama gospodarstva, pojedinca i društva u cjelini, odrednicama Europskoga kvalifikacijskog okvira i međunarodnim propisima koje je prihvatila Republika Hrvatska. Izgradnja konkurentnoga europskog (pa tako i hrvatskoga) gospodarskog prostora zahtijeva mobilnost (pokretljivost) kompetencija te njihovo jasno prepoznavanje i korištenje na dobrobit djelatnika, poslodavaca i cijele zajednice. HKO je instrument koji će olakšati zapošljivost te osobni razvoj pojedinaca za izgradnju socijalne povezanosti, što je posebno važno za društva u kojima su ekonomske i tehnološke promjene te starenje stanovništva nametnule cjeloživotno učenje kao nužnost obrazovne i gospodarske politike.

Hrvatski kvalifikacijski okvir ima zadaću povezati ishode učenja koji se postižu u svim obrazovnim institucijama te ih postaviti u međusobne odnose u Republici Hrvatskoj i međunarodnoj razmjeni. Njime se postavljaju jasni kriteriji kvalitete stjecanja skupa kompetencija koje sudionik obrazovanja može očekivati da će imati nakon završetka obrazovanja za kvalifikaciju određene razine i obujma. HKO predstavlja jedinstven sustav koji omogućuje da se rezultati učenja mjere i uspoređuju jedni s drugima, a ima jednostavnu temeljnu građu te sadržava cjelovit i minimalan broj osnovnih elemenata. Značaj HKO-a ogleda se i u kvalitetnijem povezivanju potreba tržišta rada s provođenjem školskih i obrazovnih programa te u vrednovanju svih ishoda učenja.

Ciljevi izrade Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira su:

- razumijevanje različitih vrsta kvalifikacija i njihovih međuodnosa
- dostupnost sustavu obrazovanja tijekom cijeloga života
- jednostavnost prepoznavanja, vrednovanja i priznavanja inozemnih kvalifikacija
- prepoznavanje i priznavanje hrvatskih kvalifikacija u inozemstvu
- kvalitetna zapošljivost
- izgradnja sustava vrednovanja i priznavanja kompetencija stečenih na radnome mjestu i drugim oblicima učenja (neformalno i informalno učenje)
- unapređenje suradnje između različitih sudionika u obrazovanju
- stvaranje jedinstvenoga sustava upravljanja kvalitete postojećih i novih kvalifikacija
- stvaranje razumljivog prikaza obrazovnih postignuća za poslodavce, polaznike obrazovanja i roditelje
- promoviranje obrazovanja u Hrvatskoj.

Načela pri izradi i razvoju Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira su:

- poštovanje hrvatskoga naslijeđa i postojećega sustava obrazovanja
- prihvaćanje smjernica EU-a i iskustava drugih zemalja u izgradnji njihovih kvalifikacijskih okvira
- priprema društva za europsku integraciju
- transparentnost postojećih i novih kvalifikacija
- jasnoća pripadnosti razini i vrsti kvalifikacije
- višesmjerna prohodnost kompetencija
- jednakost obrazovnih mogućnosti
- partnerstvo državnih institucija, poslodavaca, sindikata i provoditelja obrazovanja
- otvorenost za daljnju dogradnju Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira.

Nakon usvajanja *Plana aktivnosti na izradi HKO-a za razdoblje od 2008. do 2012. godine*, intenzivniji rad na razvoju HKO-a započeo je osnivanjem *Operativnog tima* za potporu Povjerenstvu za izradu HKO-a u travnju 2008. godine. To je tijelo Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa čiji su članovi predstavnici državnih i javnih obrazovnih institucija te gospodarskih udruženja.

Operativni je tim kroz niz radionica i rasprava stvorio prijedloge dokumenta koji su preduvjet za izradu kvalifikacijskog okvira. Paralelno se ostvarivala suradnja s europskim tijelima, sudjelovanja na međunarodnim i domaćim skupovima, konferencijama i radionicama, gdje su se prezentirala dosadašnja postignuća, vodile rasprave i donosili zaključci.

Na taj je način do sada realiziran predviđeni dio Plana na čijoj je osnovi izrađeno nekoliko temeljnih dokumenata. Najznačajniji su *Pojmovnik Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira* i *Radne skupine za izradu standarda kvalifikacija* koje je Povjerenstvo prihvatilo kao koncept u prosincu 2008. godine.

U *Pojmovniku* HKO-a su uvedeni i objašnjeni mnogi pojmovi, prezentirani mjerljivi pokazatelji razina (deskriptori), navedene osnovne sastavnice i svojstva kvalifikacije uz prikaz daljnjih koraka na razvoju HKO-a.

U dokumentu *Radne skupine za izradu standarda kvalifikacija* određen je popis i struktura radnih skupina, uvjeti za njihov rad, zadaće i ishodi, kompetencije članova te njihovo imenovanje.

Na redu je izrada prve faze HKO-a u kojoj će biti stvorena pregledna i prije svega realna slika sustava kvalifikacija koje postoje u našem društvu. Pri tome će se voditi računa o prihvatljivom uklapanju u koncept Europskoga kvalifikacijskog okvira (EKO) koji ima zadaću povezati nacionalne okvire i učiniti ih međusobno prepoznatljivima, prihvatljivima i pouzdanima. Treba naglasiti da je cilj i HKO-a kao i EKO-a potaknuti cjeloživotno učenje i opću pokretljivost građana a time i lakšu zapošljivost.

HKO će u prvom dijelu dati osnovu za razumijevanje i transparentan pregled postojećih kvalifikacija i njihov međusobni odnos, kao i za razvoj novih standarda kvalifikacija. Pri tome se sveobuhvatno usustavljanje kvalifikacija odnosi na sve kvalifikacije koje pojedinac ima, bez obzira na način na koji se stječu. To će dovest do pouzdanijeg povezivanja tržišta rada s provođenjem obrazovnih programa te vrednovanja ishoda učenja.

Jasno uvođenje kompetencija i ishoda učenja novost je koja značajno mijenja pristup dosadašnjem obrazovnom programiranju, a osnova je za uvođenje svake pojedine kvalifikacije. Ishodi učenja u HKO-u prikazuju se i vrednuju se kroz znanja i vještine, uz pripadajuću samostalnost i odgovornost. Jasno se uvode četiri osnovna svojstva kvalifikacije: razina, obujam, profil te kvaliteta, kao mjera njene pouzdanosti.

HKO je instrument koji će urediti postojeće stanje, prepoznavati potrebe društva i pojedinca te omogućiti daljnje uvođenje novih kvalifikacija, potaknuti promjene zakonodavstva i svih ostalih povezanih aktivnosti.

2.3.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Ukupan broj predškolskih ustanova (vrtića) u Republici Hrvatskoj u pedagoškoj godini 2008./09. je 659, od čega je privatnih vrtića 34,90%, dok gradskih/općinskih/županijskih dječjih vrtića ima 65,10%. Ukupan broj djece uključenih u vrtićku skrb je 149.477, što, prema procjeni, čini 56,72% ukupnog broja djece u dobi od šest mjeseci do šest godina u RH (procijenjeni broj djece te dobi je 263.550 prema „Projekciji stanovništva RH 2004.-2051.“). U privatnim vrtićima je smješteno 14,23% djece, a u gradskim/općinskim/županijskim 85,77%. Pravidni nerazmjer između broja privatnih i gradskih/općinskih/županijskih dječjih vrtića i broja djece smještenih u njima ima objašnjenje u činjenici da privatni vrtići, čiji su osnivači fizičke osobe, pravne osobe ili vjerske zajednice, imaju manje kapacitete za prihvatanje djece u programe predškolskog odgoja. U pravilu se radi o vrtićima sa 1-10 odgojnih skupina. Usporedbe radi, gradski/općinski/županijski vrtići su ustanove predškolskog odgoja i naobrazbe sa minimalno 3-5 odgojnih skupina dok gornja granica doseže i do 150 odgojnih skupina.⁶ Sve privatne predškolske ustanove su, u različitom omjeru, sufinancirane od strane jedinica lokalne-regionalne samouprave.

2.3.2. Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje

U školskoj godini 2008./2009. osnovnoškolski odgoj i obrazovanje ostvaruje se u ukupno 964 osnovne škole, od toga su 874 redovne osnovne škole (od čega 78 škola ima odobrenje za izvođenje programa obrazovanja odraslih, 19 je posebnih osnovnih škola u sustavu MZOŠ-a i 9 privatnih osnovnih škola), a 90 su umjetničke škole (od čega je 49 osnovnih umjetničkih škola, 41 osnovna i srednja umjetnička škola). Uz matične osnovne škole nastava se ostvaruje i u 1243 osnovne područne škole.

Glede osnovnih škola za manjine, prema podacima MZOŠ-a za školsku godinu 2008./09., postoji: 39 osnovnih škola u potpunosti na jeziku nacionalne manjine (Model A), 1 škola s dvojezičnom nastavom za učenike pripadnike nacionalne manjine OŠ I. Gundulića u Zagrebu (mađarski jezik) (Model B), 48 OŠ sa skupinama za njegovanje jezika i kulture nacionalne manjine (Model C).

Tablica 1: Ukupno upisani i upisani u prvi razred u razdoblju 2001.-2008.

Školska godina:	UKUPNO UPISANI	UPISANI U I. RAZRED	% upisanih u prvi razred u odnosu na prethodnu godinu
	(I. - VIII. razred)		
2007./2008.	380.542	43.997	-1,0
2008./2009.	376.538	41.618	-1,3

Izvor: MZOŠ, 2009.

Nastava se u osnovnim školama ostvaruje prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (MZOŠ, 2006.) u redovnim i privatnim školama. Waldorfske osnovne škole u Zagrebu i Rijeci izvode nastavu po alternativnom programu, dok OŠ "Matija Gubec" u Zagrebu uz redoviti propisani plan i program za osnovnu školu, ostvaruje nastavu i po IB MYP (međunarodni program).

U redovnim osnovnim školama Republike Hrvatske prema podacima za ožujak 2009. zaposleno je na bazi sati rada 39.701 osoba. U razdoblju 2006.-2008. godine na razini RH odobrena su sredstva za prilagodbu 39 osnovnih, 15 srednjih škola i jednog dječjeg vrtića, kako bi postale škole bez arhitektonskih barijera. Ukupno je izdvojeno u tri godine 3,1 milijun kuna.

⁶ Sukladno Državnom pedagoškom standardu za predškolski odgoj i naobrazbu, N.N. 63/08, članak 19 - broj djece u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini za provedbu programa predškole ne može biti veći od 20 djece.

Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS) je reformski projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, koji je ciljano usmjeren na rasterećenje učenika, promjene vezane uz metodičko-didaktički pristup odgojno-obrazovnom radu, stručno usavršavanje učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja te vanjsko vrednovanje obrazovanja. Nakon provedenih istraživanja rezultirao je donošenjem novog Nastavnoga plana i programa za osnovnu školu. Tijek provedbe HNOS-a: u školskoj godini 2004./2005. izrađen je eksperimentalni nastavni plana i program u čemu je sudjelovalo više od 800 stručnjaka, akademika, sveučilišnih profesora te učitelja i stručnih suradnika. U školskoj godini 2005./2006. HNOS je eksperimentalno provođen. U školskoj godini 2006./2007. u osnovnim školama se ostvaruje odgojni i obrazovni rad po novom Nastavnom planu i programu. U školskoj godini 2007./2008. eksperimentalno je provođen Zdravstveni odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole, uključeno je 8 osnovnih škola, 33 učitelja, održana 523 sata, provedene su edukacije za učitelje u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, a Institut dr. Ivo Pilar proveo je vanjsko vrednovanje učenika četvrtih i osmih razreda.

2.3.3. Srednje školstvo

Na srednjoškolskoj razini, postoje gimnazije, umjetničke te strukovne škole. Podaci o broju škola po vrstama programa: gimnazijski, strukovni (četverogodišnji i trogodišnji), "mješovite" te po ukupnom broju učenika prikazani su u tabeli. Posljednji podatak s mjesecom ožujkom 2009.: ukupni broj srednjih škola je 419.

Tablica 2: Podaci o broju škola po vrstama

	2006/2007	2007/2008
ukupni broj srednjih škola	413	415
gimnazije	89	93
umjetničke škole	30	32
4-godišnje strukovne	71	71
3-godišnje strukovne	21	20
„miješane“ škole (programi različitog trajanja)	194	191
škole za obrazovanje djece s teškoćama	8	8
ukupan broj djece upisane u srednju školu	187.695	184.060

Izvor: MZOŠ, podaci u Izvješću za UNESCO

Tablica 3: Postotak učenika koji su završili osnovne i srednje škole

	2005. Šk. god. 2004/2005.	2006. Šk. god. 2005/2006.	2007. Šk. god. 2006/2007.
Osnovne škole	99.3%	98.5%	98.8%
Srednje škole	87.8%	87.5%	89.36%

Izvor: Statistički ljetopis 2007(Obrazovanje)

Navedeni podaci u tablici 3 ukazuju na povećanje broja učenika koji uspješno završavaju srednju školu u iznosu od 1,6 %⁷.

U svrhu povećanja broja učenika koji uspješno završavaju srednju školu MZOŠ je u okviru provođenja mjera Nacionalnog programa za uvođenje obveznog srednjoškolskog, a na području osiguravanja besplatnih udžbenika, prijevoza i smještaja u đačke domove izdvojio:

Tablica 4 - Broj učenika smještenih u učeničkim domovima i utrošena sredstva⁸

Školska godina	2006./2007.	2007./2008.	2008./2009.
Broj učenika prvih razreda smještenih u učeničkim domovima	1.989	2.144	2.018
Ukupan broj učenika smještenih u učeničkim domovima	6.362	6.501	6.746
Sredstva koje je MZOŠ utrošio na smještaj u učeničkim domovima (u kn)	Prije uvođenja mjera	13.264.020,00	29.000.000,00

Provođenjem mjere osiguravanja troškova smještaja u učeničkim domovima broj učenika u domovima se povećao sa 6362 učenika u 2006./2007. (prije provođenja mjera) na 6.746 učenika u školskoj godini 2008./2009., što je povećanja za otprilike 6.1%.

Tablica 5 - Troškovi prijevoza⁹

Vremensko razdoblje	Izdvojena sredstva	Za koje učenike
školska godina 2007./2008.	117,702,900.35 kn	Prvi razredi srednje škole
rujan-prosinac 2008./2009.	77,143,144.61 kn	Prvi i drugi razredi srednje škole

Od 2009. godine prijevoz za učenike srednjih škola po je prvi put uvršten u državni proračun pod stavkom Javni međumjesni prijevoz za učenike¹⁰, a osigurana su sredstva u iznosu od 165 milijuna kuna što iznosi 1,36 % ukupnih sredstava Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Izdvojena sredstva za besplatne udžbenike¹¹:

Tablica 6: Pregled ukupnih izdvajanja za udžbenike osnovnih i srednjih škola

godina	Broj udžbenika	Iznos	Distribucija	Ukupno	korisnici
2007.	8,9 mil	392 mil kn	16,5 mil kn	408,5 mil kn	OŠ i 1. razred SŠ
2008.	7,8 mil	403,5 mil kn	19,5 mil kn	429 mil kn	OŠ i 1. i 2. razred SŠ

⁷ Ovdje navedeni postotak povećanja učenika koji uspješno završavaju srednju školu je u skladu s podatkom navedenim u ovom dokumentu na str. 5 – Participacija u radnoj snazi; smanjenje stope aktivnosti mladih na tržištu rada.

⁸ Baza podataka, Uprava za srednje obrazovanje; Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa 2008..

⁹ Baze podataka, Uprava za financije i Uprava za srednje obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 2008.

¹⁰ Ministarstvo financija, Državni proračun za 2009. godinu

¹¹ Agencija za odgoj i obrazovanje, 2008.

U proračunu za 2009. godinu sredstva predviđena za pokrivanje troškova za udžbenike učenika osnovnih škola i prvoga i drugoga razreda srednjih škola iznose 400 milijuna kuna što iznosi 3,29% ukupnih sredstava Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Srednje strukovno obrazovanje

Postojeći sustav strukovnog odgoja i obrazovanja obuhvaća 70,9% ukupne srednjoškolske populacije, odnosno 135.930 učenika u 290 škola. Unapređivanje privlačnosti VET programa u RH se provodi na različite načine:

- godine 2006.-te osnovano je trinaest sektorskih vijeća¹² koja su poveznica tržišta rada i strukovnog obrazovanja te su revidirana postojeće strukovne kvalifikacije.
- *Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008.-2013.* oslanja se na europske prioritete i strategije razvoja strukovnog obrazovanja potvrđene u Kopenhaškoj deklaraciji (2002.), Izjavama iz Maastrichta (2004.) i Helsinkija (2006).
- Agencija je promovirala jače povezivanje strukovnih škola s tržištem rada na način da je osigurala da se oko 50% svih stručnih usavršavanja nastavnika provode direktno u relevantnim tvrtkama.
- unapređenje privlačnosti VET programa provodi se i organizacijom državnih natjecanja učenika (oko 80 strukovni disciplina, strukovnih predmeta i područja), a najboljim učenicima osiguran je direktan upis relevantne fakultete. Republika Hrvatska je članica organizacija *Euro Skills* i *World Skills*.
- strukovna zanimanja promoviraju se i organizacijom brojnih smotri te sudjelovanjem na sajmovima.
- Zakon o strukovnom obrazovanju jedinstveno i cjelovito regulira specifične potrebe strukovnog odgoja, obrazovanja i osposobljavanja, usmjerene u prvom redu na učenike kao korisnike, te se njima bave iz perspektive cjeloživotnog učenja, a njegova primjena se temelji na načelu usklađenosti s potrebama tržišta rada i cjelokupnog hrvatskog društva. Također predviđa osiguranu uključenost svih interesnih grupacija kroz sastav Vijeća za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i Sektorskih vijeća. Zakon uređuje sustav formalnog obrazovanja i osposobljavanje kojim se stječu kompetencije i dobivaju kvalifikacije na temelju odobrenih programa učenja. Posebnim odredbama Zakona uređeno je i strukovno obrazovanje i osposobljavanje osoba s posebnim obrazovnim potrebama, kao i profesionalno usmjeravanje koje omogućava svim korisnicima sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u karijeri.

¹² Na str. 37 se u tabličnom prikazu navodi četrnaest obrazovnih sektora u strukovnom obrazovanju (za svaki sektor je osnovano jedno sektorsko vijeće, izuzev za sektor umjetnost)

2.3.4. Visoko obrazovanje

U akademskoj godini 2007./08. na hrvatskim visokim učilištima diplomiralo je 23.726 studenata. U akademskoj godini 2008./09. (koja je započela 1. listopada 2008. godine) na visoka učilišta u Republici Hrvatskoj upisano je 186.240 studenata.¹³

Podaci o prekidu školovanja i omjeru diplomiranja zasad se još ne vode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. Razlozi za to su sljedeći: hrvatsko visoko obrazovanje prije Bolonjskog procesa omogućavalo je studentima apsolventski status koji je u praksi na većini visokih učilišta bio neograničenoga trajanja, u skladu sa statutom; studenti u Republici Hrvatskoj mogli su nastaviti studij nakon dugih pauza bez da su se formalno ispisali sa studija; visoka učilišta su tek nedavno počela koristiti ISVU – informatički sustav visokih učilišta – da računalno vode evidenciju o tijeku studija svakoga studenta od početka do kraja studija. Glede prikupljanja podataka u visokome obrazovanju, u travnju 2009. godine usvojen je Zakon o osiguranju kvalitete za područje visokog obrazovanja i znanosti, a koji je predvidio kao zadaću Agencije za znanost i visoko obrazovanje, ustrojavanje nacionalnoga sustava informacija i statistika u visokome obrazovanju, kojim će se povećati dostupnost ovakvih podataka.

Također, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa vodi izradu novoga Zakona o sveučilištima, koji će ustrojiti novi sustav prikupljanja podataka za hrvatsko visoko obrazovanje.

Prema javno dostupnim podacima Državnoga zavoda za statistiku, u akademskoj godini 2006./07. na hrvatskim visokim učilištima u ekvivalentu pune zaposlenosti (*full-time equivalent*) bilo je zaposleno 9.457 nastavnika i suradnika u nastavi, dok je u akademskoj godini 2008./09. taj broj iznosio 10.801 nastavnika i suradnika u nastavi. Na temelju ovih podataka, vidljivo je da je u samo dvije godine broj nastavnika i suradnika u nastavi u Republici Hrvatskoj povećan za čak 14,2%.

Osnivanje novih visokih učilišta

Jedan od ciljeva kroz koje se provodi unapređenje visokog obrazovanja u Hrvatskoj je jačanje stručnih studija putem razvoja dvojnoga (binarnoga) sustava. Razvoj sustava vodit će se u skladu s državnom strategijom policentričnog razvoja hrvatskoga sustava visokog obrazovanja koji uključuje razvoj i jačanje veleučilišta i stručnih studija s naglaskom na razvoj središta izvrsnosti, te usklađivanje vizije visokih učilišta s regionalnim potrebama i posebitostima. U Hrvatskoj je stoga u periodu od 2005. do danas osnovano osam novih javnih i privatnih veleučilišta (u Vukovaru, Kninu, Gospiću, Šibeniku, Slavonskom Brodu, Čakovcu, Varaždinu i Splitu) i dvadeset i dva privatna visoka učilišta. U 2008. godini nisu otvarana nova javna visoka učilišta i MZOŠ je u navedenome periodu u suradnji s Fondom za razvoj i zapošljavanje radio na povećanju njihove kvalitete. U sljedećem periodu u policentričnom razvoju visokoga obrazovanja naglasak će biti stavljen na povećanje razine standarda visokoga obrazovanja u manjim urbanim sredinama.

Također, potiče se osnivanje službi na visokim učilištima za praćenje karijera (diplomiranih studenata ALUMNI). Sukladno Mreži visokih učilišta u Republici Hrvatskoj nastavljen je intenzivan rad na ujednačavanju razine studentskog standarda na području RH (u segmentu studentskog smještaja, subvencionirane studentske prehrane te stipendiranje redovitih studenata sveučilišnih i stručnih studija). U tu svrhu Ministarstvo godišnje izdvaja oko 400 milijuna kuna. U 2008. godini započeo je i rad Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu.

Rad u radnoj grupi Bolonjskoga procesa na provođenju aktivne politike zapošljavanja

¹³ Broj upisanih studenata na visoka učilišta u Republici Hrvatskoj u akademskoj godini 2008./09. predstavljen je prema internim podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Vođenje službene statistike o ovim pitanjima u nadležnosti je Državnoga zavoda za statistiku, no podaci DZS-a za akademsku godinu 2008. / 09. još nisu dostupni.

U skladu sa prijelaznim i završnim odredbama Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju (NN br 107/07), 2008. godine Rektorski je zbor donio sljedeće popise: Popis akademskih naziva i akademskih stupnjeva te njihovih kratica (NN br. 45/08), Popis stručnih naziva i njihovih kratica (NN br. 45/08), i Popis odgovarajućih stručnih naziva i njihovih kratica (NN br. 45/08) s kojima se izjednačava stručni naziv stečen završetkom stručnoga dodiplomskog studija u trajanju kraćem od tri godine. Vlada RH je na svojoj sjednici 10. srpnja 2008. na poticaj Ministarstva znanosti obrazovanja i športa donijela Uredbu o izmjenama uredbe o klasifikaciji radnih mjesta u državnoj službi (NN br. 81/08). Navedenim izmjenama Uredbe usklađeni su akademski i stručni nazivi i akademski stupnjevi utvrđeni Zakonom o akademskim i stručnim nazivima i akademskim stupnjevima (NN, br. 107/07) te je omogućeno zapošljavanje prvostupnika u državnoj službi.

U sklopu priprema za ulazak Hrvatske u Europsku uniju, tijekom 2008. godine Nacionalni ENIC ured provodi MATRA projekt o priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (odnosno reguliranih profesija). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nositelj je izrade Zakona o priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija, odnosno implementacije Direktive 2005/36/EZ u hrvatsko zakonodavstvo. U prosincu 2008. godine Sabor Republike Hrvatske prihvatio je prijedlog zakona i u ovome se trenutku izrađuje konačni prijedloga zakona. U srpnju 2008. godine izdane su nacionalne upute za dopunsku ispravu o studiju u skladu s europskim standardima. Dopunska isprava, koju će studenti dobivati po završetku bolonjskih studijskih programa, bit će jasan pokazatelj kompetencija, odnosno razine znanja, vještina i sposobnosti koje je student stekao, čime će visoka učilišta i poslodavci dobiti nedvosmislene informacije o studentu. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je u suradnji sa Gospodarskim socijalnim vijećem organiziralo konferenciju Bolonjski proces – ulaznica za uspješnu karijeru povodom ulaska na tržište rada prvog naraštaja studenata koji su studij upisali po "bolonjskim" studijskim programima. Ovom je prilikom najavljeno zapošljavanje oko 1500 prvostupnika u državnoj upravi.

Provedba politike socijalnoga uključivanja

Odgoj i obrazovanje učenika s teškoćama provodi se u osnovnoj školi uz potpunu i djelomičnu integraciju prema stupnju i vrsti teškoće, a u skladu s DPS-om i Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Od početka školske godine 2008./2009. za učenike/učenice s teškoćama angažirani su u suradnji s lokalnom zajednicom asistenti u nastavi, a sustavno se povećava i broj stručnih suradnika u osnovnim školama te je za školsku godinu 2008./2009. (do veljače 2009. godine) odobreno zapošljavanje 31 stručnog suradnika (pedagoga, psihologa i stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila) te 14 učitelja defektologa. Projekt Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje je jedan od projekata u kojem je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa korisnik u sklopu IV. komponente Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA). Cilj je razviti mehanizme na nacionalnoj i regionalnoj razini koji će učenicima s teškoćama omogućiti lakši i kvalitetniji pristup obrazovanju i nastavno tržištu rada jačanjem kapaciteta srednjih škola i drugih odgojno-obrazovnih ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje osuvremenjenim i prilagođenim kurikulumima, edukacijom nastavnika i stručnih suradnika te opremom.

2.4. Politike zapošljavanja – plaće, porezi, naknade

Porezni sustav

U 2008.g. došlo je do nekih izmjena u poreznom sustavu. Poreznom obvezniku, rezidentu, se ukupan iznos ostvarenog dohotka umanjuje za osnovni osobni odbitak, koji je od 1. siječnja do 30. lipnja 2008. godine iznosio 1.600,00 kuna, a od 1. srpnja 2008. godine iznosi 1.800,00 kuna i to za svaki mjesec poreznog razdoblja za koji se utvrđuje porez. Kod

ostvarene mirovine poreznim obveznicima se priznaje osobni odbitak u visini ukupne mirovine ostvarene u poreznom razdoblju, najmanje 1.600,00 kuna, a najviše do 3.000,00 kuna mjesečno do 30. lipnja 2008., odnosno do 3.200,00 kuna mjesečno od 1. srpnja 2008.godine. Porezni obveznik, rezident, osobni odbitak može uvećati za uzdržavane članove uže obitelji, za uzdržavanu djecu, za invalidnost poreznog obveznika i/ili invalidnost uzdržavanih članova uže obitelji i/ili djece te za invalidnost/tjelesno oštećenje poreznog obveznika i/ili uzdržavanih članova uže obitelji i/ili djece ako su osobe sa 100% invaliditetom/tjelesnim oštećenjem i/ili radi invaliditeta/tjelesnog oštećenja imaju pravo na tuđu pomoć i njegu temeljem posebnog propisa.

Rezidentima koji imaju prebivalište i borave na područjima posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima utvrđenim posebnim zakonom, osnovni osobni odbitak utvrđuje se u visini: 3.840,00 kuna mjesečno za porezne obveznike koji imaju prebivalište i borave na području posebne državne skrbi prve skupine, 3.200,00 kuna mjesečno za porezne obveznike koji imaju prebivalište i borave na području posebne državne skrbi druge skupine, 2.400,00 kuna mjesečno za porezne obveznike koji imaju prebivalište i borave na području posebne državne skrbi treće skupine i brdsko-planinskim područjima. Predujam poreza na dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine) se obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate prema propisima koji važe na dan isplate, po stopama koje iznose od 15% do 45%. Pri godišnjem obračunu poreza na dohodak na temelju podnesene porezne prijave porez se obračunava po istim stopama 15%, 25%, 35% i 45%, uz primjenu osobnog odbitka na godišnjoj razini.

Doprinosi za obvezna osiguranja

S početkom od 1. siječnja 2009. u primjeni je novi Zakon o doprinosima (Narodne novine, broj 84/08 i 152/08). Odredbama novoga Zakona sustav prikupljanja doprinosa za sva obvezna osiguranja dodatno je uređen, a vezano uz doprinose za osiguranike po osnovi radnog odnosa, potrebno je istaknuti sljedeće: odredbe o primjeni najniže mjesečne osnove promijenjene su na način da se najniža mjesečna osnovica primjenjuje na isti način pri obračunu doprinosa za sva obvezna osiguranja čime su odredbe Zakona usuglašene s pravnom stečevinom Europske unije, propisane su odredbe prema kojima je poslodavac dužan, pri utvrđivanju mjesečne osnove za obračun doprinosa, uzeti najviši iznos što ga je dužan isplatiti radniku za rad u određenom mjesecu prema ugovoru o radu ili kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu, a pod posebnim propisom misli se na odredbe Zakona o minimalnoj plaći; Poreznoj upravi propisana je obveza uvođenja posebnog registra poslodavaca koji ima sadržavati podatke o svim poslodavcima i broju zaposlenih osoba, ali i obveza nositeljima obveznih osiguranja (HZMO i HZZO) mjesečne dostave podataka o tome.

Prema odredbama Zakona, poslodavac je obveznik obračunavanja i plaćanja doprinosa za radnike u radnom odnosu, za volontere te za produženo mirovinsko osiguranje sezonskih radnika (izvan sezone rada). Pod poslodavcem se misli i na predstavničko tijelo ili izvršno tijelo državne vlasti, jedinice područne (regionalne) samouprave ili jedinice lokalne samouprave u kojoj osiguranik obavlja dužnost izabrane ili imenovane osobe. Osnovica za obračun doprinosa jest plaća, ali i svi ostali primici što ih poslodavac, pored mjesečne plaće, isplaćuje radniku, a ti su primici podložni porezu na dohodak, bez obzira na naziv i način isplate tih primitaka (u novcu ili u naravi ili pravu korištenja).

Pored navedenoga, Zakonom o doprinosima propisana je posebna povlastica poslodavcima u obliku iznimke od obveze plaćanja doprinosa za osobe koje se zapošljavaju prvi puta i to u trajanju od jedne godine, s namjerom poticanja zapošljavanja mladih osoba. Konkretno, poslodavac koji zaposli osobu koja se prvi put zapošljava nema, u trajanju jedne godine, obvezu plaćanja doprinosa za: obvezno zdravstveno osiguranje (koji se obračunava po stopi 15%) te zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (koji se obračunava po stopi od 0,5%) i doprinosa za zapošljavanje (koji se obračunava po stopi od 1,7%). Osobom koja se prvi put zapošljava smatra se „fizička osoba koju poslodavac, po osnovi ugovora o radu, odnosno volonterskog ugovora prijavljuje na obvezno mirovinsko osiguranje i obvezno zdravstveno osiguranje te do dana početka osiguranja po toj osnovi nema evidentiran staž u

mirovinskom osiguranju“. Prema procjeni Ministarstva financija, primjenom navedenih odredaba Zakona o doprinosima će, na razini jedne godine, od obveze doprinosa biti izuzeti poslodavci za oko 30.000 zaposlenika koji imaju status osoba koje se zapošljavaju prvi puta.

Novčana naknada za nezaposlene

Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, koji je donesen sredinom 2008. godine, a primjenjuje se od početka 2009. godine, donio je novi način obračuna novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti. Novčana naknada obračunava se u visini 70% prethodne bruto plaće umanjene za obvezne doprinose tijekom prva tri mjeseca, te 50% osnovice za razdoblje nakon toga, pri čemu najviši iznos novčane naknade za prva tri mjeseca korištenja ne može biti veći od 70% prosječne plaće u gospodarstvu, a za preostalo vrijeme korištenja ne može biti veći od 50% prosječne plaće. Do primjene novog zakona osnovica je bila jednaka prethodnoj plaći, ali iznos naknade nije mogao biti veći od 1.200 kuna, što je u 2008. godini iznosilo 23,1% prosječne neto plaće. Trajanje novčane naknade nije bitno promijenjeno i kreće se od 90 do 450 dana, ovisno o duljini prethodne zaposlenosti. Osobe koje su na prethodnom radu provele 32 godine imaju pravo na novčanu naknadu do novog zaposlenja ili do umirovljenja.

Doplatak za djecu

Broj korisnika doplatka za djecu od 2002. godine je u stalnom opadanju, unatoč provedbi mjera Nacionalne populacijske politike, prema kojoj se od 1. siječnja 2007.g. pripadajuća svota doplatka za djecu povećava za 500 kn ako se doplatak koristi za troje, odnosno za 1 000 kn ako se doplatak koristi za četvero ili više djece (ukupno oko 50 000 korisnika u 2008. godini ima troje i više djece za koju se ostvaruje pravo na doplatak).

Prema statističkim podacima HZMO-a, broj korisnika doplatka za djecu u 2008. godini kreće se oko 230 000, od kojih doplatak s prihodom do 543,14 kn mjesečno po članu kućanstva ostvaruje oko 65 000 korisnika, s prihodom do 1.119,54 kn mjesečno ostvaruje oko 75 000 korisnika, s prihodom do 1.663,00 kn ostvaruje oko 66 000 korisnika, a bez obzira na visinu prihoda oko 13 000 korisnika. Od ukupnog broja korisnika broj radničkih obitelji iznosi oko 134 000, obrtničkih obitelji oko 6 500, poljoprivrednih oko 3 000, korisnika mirovina oko 20 000, a nezaposlenih oko 60 000. Ukupan broj djece za koju se ostvaruje pravo u 2008. godini je oko 440 000, za razliku od 2007. godine kada je oko 240 000 korisnika ostvarivalo pravo za oko 450 000 djece. Svota doplatka za djecu kreće se u 2008. godini od 200 do 300 kn, odnosno uz 15% i 25% povećanje do 374 kn po djetetu, uz izuzetak svote za djecu s težim oštećenjem zdravlja od 831,50 kn za oko 12 000 djece.

Opći uvjet ostvarivanja prava na doplatak za djecu je prihod kućanstva koji mjesečno ne prelazi 50% proračunske osnovice po članu kućanstva. Budući da se proračunska osnovica nije mijenjala od 2002.g., a plaće i drugi prihodi su u međuvremenu rasli, to je bio i jedan od razloga za opadanje broja korisnika doplatka za djecu iz godine u godinu.

2.5. Ustanove za zapošljavanje

2.5.1. Hrvatski zavod za zapošljavanje

Novi Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti donio je nekoliko promjena u postupanju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prema nezaposlenim osobama u cilju postizanja aktivnijeg traženja posla i veće raspoloživosti za rad. Individualni profesionalni plan za nezaposlenu osobu mora se utvrditi u roku od 60 dana nakon prijave i osoba nakon toga mora prihvatiti posao u zanimanju koje je utvrđeno planom. Osoba nezaposlena dulje od 12 mjeseci mora prihvatiti ponuđeni posao bez obzira na razinu stručne sprema ako posao odgovara njezinim procijenjenim psihofizičkim sposobnostima.

Hrvatski zavod za zapošljavanje sudjelovao je u PHARE 2005 projektu pod naslovom „Evaluacija, izrada preporuka, jačanje kapaciteta i upravljanje darovnicom na području mjera poticanja zapošljavanja u RH“ koji je završio u prosincu 2008. godine. Zavod je razmotrio „Preporuke za poboljšanje sadašnjih mjera aktivne politike tržišta rada, izradu novih mjera i poboljšanje kapaciteta HZZ-a za programiranje, provedbu, praćenje i evaluaciju mjera aktivne politike tržišta rada“ koje su izradili međunarodni stručnjaci unutar projekta. Rezultati evaluacije (prošlog ciklusa mjera): opća ocjena je da su mjere dobre, korisne i potrebne te više od 50% ispitanika bi nastavilo koristiti mjere i preporučilo bi ih svojim poslovnim partnerima, poznanicima i drugim subjektima iz poslovnog i obiteljskog okruženja. Mjere iz nadležnosti HZZ-a bolje su programirane od onih u prethodnom ciklusu, bolje su koordinirane u okviru Nacionalnog akcijskog plana za zapošljavanje, ali još ne postoji sveobuhvatna politika zapošljavanja. Mjere su programirane prema EU smjernicama za zapošljavanje, uz specifičnosti tržišta rada RH. Postignuta je uključenost dionika/socijalnih partnera na nacionalnoj razini, ali nedovoljna je na lokalnim i regionalnim razinama. Mjere su uglavnom u skladu s potrebama ciljanih skupina, ali nisu u skladu s potrebama na regionalnim razinama, postoji regionalna neujednačenost. Ocjenjeno je da programiranje mjera ne slijedi „*bottom up*“ pristup. Ciljane skupine dobro su definirane osim nekih posebnih kojima je stručna i financijska pomoć za uključivanje na tržište rada itekako potrebna, uz isticanje osoba s invaliditetom, osoba romske nacionalne manjine, osoba iznad 30 godina i osoba niže razine obrazovanja. Procedure provedbe su poboljšane, no još uvijek komplicirane i bez povezanosti institucija na nacionalnoj i regionalnoj razini. Dakle, zaključno, slabe točke su: promoviranje, suradnja lokalnih dionika, centralizirani proračun, nepostojanje kontinuiteta provedbe, standardizirani sustav praćenja i evaluacije više je administrativan, a ne strateški određen, podaci i statistike nisu usklađeni s EU metodologijom/standardima, nema definicija „uspješnosti“ mjera, procjena učinaka. Zavod je osnažio svoj kapacitet za praćenje i evaluaciju aktivnih mjera zaposlivši u 2008. godini jednu osobu na takvim poslovima i zadacima.

Krajem 2008. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje imao je 1.251 radnika. Omjer prosječnog broja nezaposlenih u 2008. godini i spomenutog broja radnika u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje iznosi 189,2.

Hrvatski zavod za zapošljavanje iznio je niz prijedloga u radnoj skupini za izradu nacrtu Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009.-2010., čija bi provedba povećala ulogu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u rješavanju problema neusklađenosti obrazovanja s potrebama tržišta rada u suradnji s institucijama obrazovanja i drugim institucijama tržišta rada, osobito u pogledu razmjene i analize podataka, te diseminacije informacija o potrebama tržišta rada. Prijedlozi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prihvaćeni su u cijelosti u strateškim ciljevima od 1 do 5. te se veći dio provedbenih aktivnosti odnosi na mjere i aktivnosti koje će provoditi Hrvatski zavod za zapošljavanje ili biti sunositelj/partner u provedbi.

2.5.2. Privatne ustanove za zapošljavanje i agencije za privremeno zapošljavanje

Temeljem Pravilnika o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem izvan Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (NN, broj 96/02 i 159/04) izdane su 34 dozvole fizičkim i pravnim osobama koje obavljaju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju. Sukladno Zakonu o radu (NN, broj 174/04 – pročišćeni tekst) registrirano je 28 agencija za privremeno zapošljavanje. Prema odredbama novog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN, broj 80/08) predviđena je mogućnost da fizičke i pravne osobe obavljaju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju i u inozemstvu. Novim Prijedlogom Zakona o radu također se predlaže da i Agencije za privremeno zapošljavanje mogu svoje radnike ustupati poslodavcima sa sjedištem izvan Republike Hrvatske.

U skladu s Pravilnikom o posredovanju pri zapošljavanju pomoraca (NN 120/07), Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture izdaje dopusnice posrednicima – pravnim osobama za obavljanje poslova posredovanja pri zapošljavanju pomoraca na brodovima

hrvatske i strane državne pripadnosti u ime poslodavaca ili raspoređivanjem pomoraca kod poslodavaca. Do travnja 2009. godine, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture izdalo je 27 dopusnica za posredovanje pri zapošljavanju pomoraca.

2.6. Mjere aktivne politike tržišta rada

2.6.1. Mjere u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Na temelju Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanje u 2008. godini, provedbom mjera u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje obuhvaćeno je 7.531 osoba. Od toga broja 3.350 osoba zaposleno je uz pomoć potpora za zapošljavanje, 1.105 osoba uključeno je u obrazovanje za poznatog poslodavca odnosno usavršavanje, 2.361 osoba uključena je u obrazovanje za tržište rada, 699 osoba zaposleno je kroz javne radove, a 16 osoba kroz individualne javne radove. Omjer ukupnog broja sudionika u mjerama i prosječnog broja nezaposlenih iznosi 3,2%. Za provedbu spomenutih mjera utrošeno je 132.797.862 kune (oko 18.385.416 eura), što je iznosilo oko 0,04% BDP-a. U usporedbi s prethodnom godinom, broj sudionika smanjio se 11,3%, a izdaci 11,7%. U 2009. godini kroz provedbene aktivnosti u NPPZ-u Hrvatski zavod za zapošljavanje djelovanje će usmjeriti na sufinanciranje prvog zapošljavanja mladih osoba bez radnog iskustva, sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih i drugih ranjivih skupina nezaposlenih osoba, sufinanciranje obrazovanja za zapošljavanje nezaposlenih ili za zadržavanje radnog mjesta osoba kojima prijeti gubitak posla, financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada kao i sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba u programima javnog rada.

Mjere su usmjerene na zapošljavanje i obrazovanje: mladih osoba bez radnog staža, nezaposlenih i zaposlenih starijih osoba (50+), žena primarne dobi, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom, samohranih roditelja, žena žrtava obiteljskog nasilja, liječenih ovisnika, osoba romske nacionalne manjine.

Planirani obuhvat je 9.251 osoba uz osigurana sredstva od 123.185.300,00 kuna. Sufinanciranjem zapošljavanja i obrazovanja za zapošljavanje planira se uključiti 3.615 osoba uz osigurana sredstva od 75.685.300,00 kuna, u obrazovanje prema potrebama tržišta rada planira se uključiti 4029 osoba uz planirana sredstva od 30.000.000,00 kn i planira se sufinanciranje zapošljavanja 1607 osoba u programima javnog rada uz osigurana sredstva od 17.500.000,00 kn.

Program darovnica u okviru projekta PHARE

U sklopu programa darovnica PHARE 2005 projekta „Evaluacija, izrada preporuka, jačanje kapaciteta i upravljanje darovnicom na području mjera poticanja zapošljavanja u RH“ u studenom 2007. godine ugovoreno je 11 projekata od strane Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje, a njihova provedba završila je krajem studenog 2008. U projektnim aktivnostima sudjelovale su nezaposlene osobe koje su prošle kroz različite oblike treninga i edukacija. Provedene su edukacije za razvoj tzv. mekih vještina (pisanje životopisa, predstavljanje poslodavcu, povećanje motivacije, razvoj socijalnih vještina, procjena kompetencija). Također su provedene edukacije vezane za pojedine ekonomske aktivnosti (npr. poljoprivrede, manjih industrijskih djelatnosti, tradicionalnih obrta itd.) i vještine koje podižu razinu zapošljivosti polaznika (ECDL tečajevi, tečajevi stranih jezika i sl.). Nezaposlene su osobe bile educirane i za samozapošljavanje (osnove poduzetništva, razvoj poslovnih ideja, kreiranje poslovnih planova). Više od 500 osoba osposobljeno je za traženje posla (stjecanje „mekih vještina“). Više od 300 osoba dobilo je individualnu potporu pri traženju posla (izrada plana karijere, poslovnih planova i sl.). Više od 200 osoba osposobljeno je u strukovnim zanimanjima. Više od 100 osoba je zaposleno za vrijeme ili neposredno nakon završetka projekta.

Program darovnica u okviru projekta CARDS

U sklopu CARDS 2004 programa Hrvatski zavod za zapošljavanje proveo je projekt „Lokalna partnerstva za zapošljavanje – faza 2“. Svrha projekta bila je povećati usklađenost strukovnog obrazovanja s trenutačnim i prognoziranim potrebama tržišta rada te značajno smanjenje nezaposlenosti. Specifični cilj: projekta bio je osigurati da su regionalni operativni programi u 4 županije upotpunjeni adekvatnim mjerama razvoja ljudskih potencijala uzimajući u obzir metodologiju razvijenu kroz projekt CARDS 2002 Lokalna partnerstva za zapošljavanje.

U sklopu programa darovnica ovog projekta potpisano je 10 ugovora čija je provedba uspješno završena u srpnju 2008. godine. Ciljevi programa darovnica bili su: 1) Pomoć ciljnim skupinama u pristupu zapošljavanju (uključujući samozapošljavanje) na lokalnim tržištima rada; 2) Podržati i ojačati kapacitete lokalnih dionika za izradu i provedbu mjera i projekata prema potrebama lokalnih tržišta rada. U projektnim aktivnostima sudjelovalo je više od 400 nezaposlenih osoba koje su prošle kroz različite oblike treninga i edukacija. Za vrijeme i neposredno nakon provedbe projekata zaposleno je više od 100 osoba koje su sudjelovale u projektnim aktivnostima. Edukacije i treninzi koji su bili su usmjereni na povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba - pisanje životopisa, predstavljanje poslodavcu, povećanje motivacije, razvoj socijalnih vještina, procjena kompetencija, ECDL tečajevi, tečajevi stranih jezika. Nezaposlene osobe su bile također educirane i za samozapošljavanje (osnove poduzetništva, razvoj poslovnih ideja, kreiranje poslovnih planova).

2.6.2. Mjere u nadležnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sukladno Godišnjem planu za poticanje zapošljavanja u 2008. godini, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti provodilo je mjere iz Programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja. Tako su provedene sljedeće mjere: "Stručno osposobljavanje", "Potpora za samozapošljavanje", "Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva" (odnosi se na subvenciju kamatne stope u iznosu od 2% na poduzetničke kredite realizirane u poslovnim bankama kroz Program „Lokalni projekti razvoja-poduzetnik-branitelj“), "Potpora za proširenje postojeće djelatnosti", "Potpora za poticanje osnivanja zadruga hrvatskih branitelja", "Potpora projektima zadruga hrvatskih branitelja". U 2008. godini putem poticajnih mjera Programa ukupno je odobreno 547 zahtjeva te je na taj način omogućeno stručno osposobljavanje i zapošljavanje za 1000 osoba iz ciljne skupine (detaljniji podaci navedeni su u poglavlju 3. ovog dokumenta, kod aktivnosti 1.4.3.).

2.6.3. Mjere u nadležnosti Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva

Uprava za obrt Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva provodila je u 2008. godini mjeru "Subvencioniranje registracije obrta". Jedan od troškova otvaranja obrta je i cijena obrtnice u iznosu od 200,00 kuna, taj iznos propisan je Rješenjem o utvrđivanju cijene obrtnice (NN br. 100/07). Istim Rješenjem utvrđen je krug osoba koje su oslobođene plaćanja cijene obrtnice, a to su: fizičke osobe koje otvaraju obrt na područjima određenim Zakonom o područjima posebne državne skrbi, Zakonom o brdsko-planinskim područjima i Zakonom o otocima; osobe prijavljene na Zavodu za zapošljavanje starije od 45 godina ili s najmanje 20 godina radnog staža; branitelji; osobe koje temeljem Programa "Poticaj za uspjeh" registriraju obrt za ugostiteljsku djelatnost kapaciteta ne većeg od 40 soba ili 20 apartmana ili 100 kamp jedinica.

S ciljem stvaranja poticajne poduzetničke klime i infrastrukture, konkurentnosti i mjera za tehnološki razvoj te promicanja cjeloživotnog obrazovanja, Uprava za obrt, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, sukladno Operativnom planu poticaja malog i srednjeg poduzetništva u 2008. godini, provodila je nekoliko projekata: „Cjeloživotno obrazovanje obrtnika“, projekt "Dokvalifikacije i prekvalifikacije u obrtništvu", projekt „Poticaji obrtnicima i

trgovačkim društvima – izvođačima praktične nastave“, projekt „Stipendiranje učenika u deficitarnim zanimanjima“ te, također, surađivala s Društvom za tehničku pomoć (GTZ) u vlasništvu Njemačke Vlade u provedbi projekta „Razvoj strukovnog obrazovanja“ usmjerenog na tržište rada u RH. U 2008. godini je za navedene projekte dodijeljena 851 bespovratna potpora u iznosu od 5.733.849,72 kn. U razdoblju od 2005. do 2008. godine, po svim projektima Uprave za obrt, koji su bili namijenjeni povećanju konkurentnosti obrtnika, njihovom što aktivnijem uključivanju u nove tehnologije i poslovne procese, cjeloživotnom obrazovanju te osuvremenjivanju stručnih i poduzetničkih kompetencija, odobreno je 5042 zahtjeva za dodjelu bespovratnih potpora u iznosu oko 40.535.007,00 milijuna kuna.

Subvencija kamate po poduzetničkim kreditima

Uprava za malo gospodarstvo Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva je 2004. godine započela s provođenjem Projekta „Lokalni projekti razvoja – poduzetnik“ (LPR-P), u kojem su sudjelovali Županije/Grad Zagreb, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva te komercijalne banke. Bit projekta je bio olakšati pristup financijskim sredstvima poduzetnicima, bilo početnicima, bilo onima koji su radili duže vrijeme. Kroz subvenciju kamate poticalo se samozapošljavanje, održavanje postojećih radnih mjesta i otvaranje novih radnih mjesta. Ministarstvo i Županije su subvencionirale kamate na poduzetničke kredite u jednakim omjerima, odnosno od ciljine skupine za poduzetnike koji ne ulaze u neku od slijedećih skupina s po 1% (ukupno 2%), isto tako i za skupinu pod nazivom socijalne usluge – domovi za mladež, domovi za stare i nemoćne, ambulante i ordinacije. Branitelji, mladi poduzetnici do 30 godina života, žene poduzetnice i branitelji su subvencionirani s ukupno 4% subvencije.

Odobrovanje kredita po tom Projektu išlo je do 2007. Od 2007 provodi se mikrokreditiranje gdje se subvencionira za sve 2%, a visina kredita je ograničena na 200.000,00 kuna. Po projektu LPR-P ukupno je odobreno 4067 kredita u visini 4.100.000.000,00 kuna. U mikrokreditiranju je odobreno 463 kredita u visini 74.000.000,00 kuna. Do sada je za Projekt LPR-P izdvojeno ukupno 146.000.000,00 kuna, a za mikrokreditiranje 315.000,00 kuna. Ne postoje precizni podaci, ali se procjenjuje da je kroz taj projekt ukupno otvoreno i zadržano 25.000 radnih mjesta.

2.7. Zakonske odredbe

Nakon ocjene o ispunjenosti mjerila za otvaranje pregovora na Međuvladinoj konferenciji u lipnju 2008. godine su otvoreni pregovori u pregovaračkom poglavlju 19, te je u Zajedničkim stajalištima Europske komisije ocijenjeno da će se poglavlje moći privremeno zatvoriti tek pošto se EU suglasi da su ispunjena dva mjerila i to na području radnog zakonodavstva i anti-diskriminacijskog zakonodavstva, uz odgovarajuće jačanje administrativnih struktura i sposobnosti provedbe zakonodavstva, a koja mjerila su raspravljena u okviru tehničkih konzultacija održanih u Bruxellesu 29. listopada 2008. godine i na sastanku Pododbora za istraživanje, tehnološki razvoj i socijalnu politiku održanom 18. veljače 2009. godine. Slijedom usvojenog Akcijskog plana i Pregovaračkih stajališta Republike Hrvatske u proteklom je periodu uložan dodatan napor za realizaciju svih planiranih aktivnosti, o čemu je Republika Hrvatska dostavila i dva objedinjena izvješća o izvršenim aktivnostima Akcijskog plana odnosno Izvješće o svim provedenim zakonodavnim prilagodbama i Izvješće o jačanju administrativnih kapaciteta.

Izrađenim Prijedlogom Zakona o radu nije se mijenjala dosadašnja zaštita zaposlenja odnosno EPL indeks je ostao na istoj razini od 3,6.

2.7.1. Anti-diskriminacija i jednake mogućnosti

U srpnju 2008. je donesen Zakon o suzbijanju diskriminacije, što je važan napredak. Ovaj Zakon potpuno je usklađen s pravnom stečevinom EU-a i dodatno je ojačan pravni

sustav kojim se štite prava svih diskriminiranih skupina stanovništva ili pojedinaca. Jedna od temeljnih intencija ovog Zakona je da se suzbije diskriminacija u čitavom nizu društvenih područja u kojima se ona pojavljuje. Zbog toga su ovim Zakonom obuhvaćena područja: rad i zapošljavanje, obrazovanje, znanost i šport, socijalna sigurnost koja uključuje: socijalnu skrb, mirovinsko i zdravstveno osiguranje, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, zdravstvena zaštita, pravosuđe i uprava, stanovanje, pristup dobrima, uslugama i informacijama, te pružanju istih, članstva i djelovanja u sindikatima, organizacijama civilnog društva, političkim strankama ili bilo kojim drugim organizacijama te pristup sudjelovanju u kulturnom i umjetničkom stvaralaštvu.

Ured za ljudska prava u suradnji s Uredom pučkog pravobranitelja i Centrom za mirovne studije provodi projekt unutar Programa zajednice za zapošljavanje i socijalnu sigurnost – PROGRESS, pod nazivom "Supporting the implementation of the Antidiscrimination Act". Ukupni troškovi navedenog projekta iznose 306.052,10 eura te je Europska komisija odobrila sufinanciranje navedenog projekta u iznosu od 80% ukupnih troškova projekta. Projekt ima za cilj osposobiti tijela koja su nadležna postupati u slučajevima diskriminacije, a u cilju učinkovite provedbe Zakona o suzbijanju diskriminacije. Edukacija će se provoditi za predstavnike različitih institucija. U tijeku je izrada stranice projekta koja će uskoro biti dostupna na Internet adresi www.suzbijanjediskriminacije.hr.

Vlada RH je u rujnu 2008. godine usvojila Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije za razdoblje 2008. – 2013. On je nastao kao obveza koja za Hrvatsku proizlazi iz Durbanske deklaracije i preuzetih obveza nastalih njenim potpisivanjem te je usklađen s pravnom stečevinom EU. Izrađen je i Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije 2008. – 2009. koji sadrži popis nositelja pojedinih mjera, rokova za njihovu provedbu te iznos i izvore potrebnih sredstava. U tijeku su pripremne radnje za osnivanje posebne stručne skupine za praćenje provedbe akcijskih planova za provedbu Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije za razdoblje 2008. – 2013.

Znatno se napredak bilježi u području jednakih mogućnosti. U srpnju 2008. donesen je novi Zakon o ravnopravnosti spolova nakon što je Ustavni sud u siječnju 2008. objavio odluku kojom se opoziva prethodni Zakon na osnovi njegove formalne neusklađenosti s Ustavom Republike Hrvatske. Novi Zakon o ravnopravnosti spolova u potpunosti je usklađen s pravnom stečevinom odnosno direktivama Europske unije, koje se odnose na ravnopravnost spolova. Zakon donosi proširenje zabrane diskriminacije u području zapošljavanja i rada te dobivanja i nabave odnosno pružanja usluga, a također uvodi nove institute, kao što je udružna tužba, prebacivanje tereta dokaza i načelo žurnosti u sudskim postupcima. U srpnju 2008. usvojen je i Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama kojim je ojačan sustav zaštite trudnica i majčinstva te omogućeno korištenje odgovarajućih dopusta i novčanih potpora kod rođenja djeteta bez obzira na radnopravni status majke/roditelja. Nastavljaju se aktivnosti podizanja javne svijesti o ravnopravnosti spolova u području zapošljavanja, javnog djelovanja i preuzimanja obiteljskih dužnosti.

Prema planiranim aktivnostima u okviru Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju RH i pripadajućeg Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja, a u svrhu decentralizacije socijalnih usluga za starije osobe, proširen je broj lokalnih zajednica i korisnika starije životne dobi kojima su pružene izvaninstitucionalne socijalne usluge kroz Programe međugeneracijske solidarnosti „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“. Mreža usluga u zajednici za starije građane u Republici Hrvatskoj organizirana je u 75 lokalnih i/ili područnih (regionalnih) samouprava, s tim da je u promatranom razdoblju bilo uključeno 13 950 korisnika. Povećan je broj lokalnih zajednica s manje mogućnosti (43) kao što su ruralne, otočne i ratom pogođene zajednice u kojima se pružaju izvaninstitucionalne socijalne usluge starijima. Uvedeni su i novi pilot Programi volonterske pomoći za starije osobe u 10 lokalnih zajednica kojima se obogaćuje sadržaj i kvaliteta usluga te potiče solidarnost i sudjelovanje djece, mladih i građana u skrbi za starije.

Povećan je broj osoba koje se zapošljavaju na pružanju usluga starijima sa 570 na 923 zaposlene osobe koji spadaju u kategorije lokalnog i socijalnog zapošljavanja. Radi veće dostupnosti socijalnih usluga, supsidijarnosti u zadovoljavanju potreba korisnika i osiguranja pružatelja na licu mjesta radi specifičnosti starijih korisnika, dat je prioritet

resursima u lokalnoj zajednici koje su većinom angažirale nezaposlene žene, srednje i starije dobi, a također i dio pripadnika manjina te ratnih stradalnika iz skupina prognanika, povratnika i naseljenika odnosno bivših izbjeglica. Ostvaren je pozitivan pomak u stvaranju mreže socijalnih usluga u lokalnoj zajednici s organizacijama civilnog društva, posebice onih koji pružaju usluge starijim osobama.

2.7.2. Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine

Glede područja djelovanja *socijalna skrb i mirovinsko osiguranje*, u rujnu 2008. godine formirana je međuresorna radna grupa od predstavnika sunositelja koja je izradila svojevrsnu inventuru stanja na području prava na osnovi invaliditeta, invalidnosti i profesionalne rehabilitacije u svim sustavima, koja će biti podloga za horizontalno usklađivanje propisa koji uređuju to područje, podloga za nastavak rada u cilju utvrđivanja mogućnosti za utemeljenje jedinstvenog tijela vještačenja i izrade jedinstvene liste tjelesnih oštećenja, podloga za usklađivanje propisa o profesionalnoj rehabilitaciji i predlaganje modela financiranja.

Glede područja djelovanja *profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad*, planirane aktivnosti su: izraditi analizu primjenjivosti odredbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom i provedbenih akata te njihove usklađenosti sa zakonskom regulativom na području obrazovanja, zdravstvene zaštite, socijalne skrbi i mirovinskog osiguranja i radnog zakonodavstva te zakonodavstva Europske unije; izraditi prijedlog izmjena odredaba Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom i provedbenih akata. Potrebno je istaknuti kako je došlo do značajnog povećanja broja korisnika poticaja za zapošljavanje. Naime, kontinuiranim naporima Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, broj korisnika poticaja za zapošljavanje je povećan 157% u odnosu na broj korisnika poticaja u 2007. godini te je zabilježeno i 123%-tno povećanje u odnosu na broj osoba s invaliditetom za koje su se koristili poticaji u 2007. godini. Navedeni podaci govore o napretku koji je učinjen u informiranju i senzibilizaciji poslodavaca, a samim time i povećanim mogućnostima za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Nadalje, tijekom 2008. godine, u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje kontinuirano se provodila identifikacija osoba s invaliditetom i ostalim faktorima otežane zapošljivosti koje imaju potrebu za profesionalnim usmjeravanjem. Tako je tijekom 2008. godine u aktivnosti profesionalnog savjetovanja bilo uključeno ukupno 700 osoba s invaliditetom, od čega su 433 osobe savjetovano individualno, a 267 osoba je savjetovano u radionicama. Ukupno je provedeno 25 radionica. Također je u cilju povećanja zapošljivosti tijekom 2008. godine 271 osoba s invaliditetom bila uključena u neki od oblika obrazovanja.

Osim toga, Hrvatski zavod za zapošljavanje jednom godišnje provodi Anketu za poslodavce. Sukladno podacima iz Ankete pokazalo se da su anketirani poslodavci tijekom 2008. godine iskazali namjeru zapošljavanja 135 osoba s invaliditetom, što je 0,2 % od ukupnoga prognoziranog zapošljavanja.

Glede provođenja istraživanja o diskriminaciji u području zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom, tijekom 2008. godine proveden je projekt „Pravo na život u zajednici – socijalno uključivanje i osobe s invaliditetom“ čiji je nositelj UNDP Hrvatska. Projekt se sastojao od dvije komponente: utvrđivanje stavova nezaposlenih osoba s invaliditetom o zapošljavanju u Republici Hrvatskoj i pilot primjena jedinstvene metodologije izrade individualnih planova profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja. Cilj istraživanja bio je prikupiti podatke o percepciji nezaposlenih osoba s invaliditetom o njihovom položaju u društvu, posebice u području rada i zapošljavanja, preprekama za zapošljavanje, obrazovnim mogućnostima te planovima i potrebama po pitanju profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja. Ispitivanjem je obuhvaćeno 600 nezaposlenih osoba s invaliditetom s područja Zagreba i Zagrebačke županije, Koprivničko – križevačke županije, Zadarske, Primorsko – goranske, Istarske te Osječko – baranjske županije.

Hrvatski zavod za zapošljavanje sudjelovao je u projektu „Poticaj zapošljavanju i samozapošljavanju osoba s invaliditetom u lokalnoj zajednici“ čiji je nositelj Zajednica saveza osoba s invaliditetom Republike Hrvatske. Cilj Projekta jest potaknuti mlade osobe s invaliditetom na zapošljavanje i samozapošljavanje te potaknuti poslodavce na njihovo zapošljavanje. Projekt je započeo tijekom kolovoza 2008. godine, a provedba je i dalje u tijeku. Projekt se zasad provodi u Bjelovarsko-bilogorskoj i Ličko-senjskoj županiji.

Također, Hrvatski zavod za zapošljavanje aktivno je sudjelovao u provedbi projekta „Poslodavac godine za osobe s invaliditetom“ čiji su nositelji UNDP i Moj Posao. U ovom projektu već drugu godinu zaredom aktivno je sudjelovao i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. U Projektu se radi o dodjeli godišnje nagrade za najboljeg poslodavca za osobe s invaliditetom. Krajnji cilj Projekta jest dodatno senzibiliziranje šire javnosti, posebice poslodavaca o značaju zapošljavanja osoba s invaliditetom kroz pozitivne primjere zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom. Projekt je započeo tijekom 2007. godine. Nagrade za poslodavca godine za 2008. godinu dodijeljene su 17. prosinca i to u tri kategorije: javna poduzeća, mala i srednja poduzeća i velika poduzeća.

Dakle, na osnovi svih aktivnosti koje je proveo Hrvatski zavod za zapošljavanje u okviru realizacije mjera iz Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, postignuti su sljedeći rezultati: Broj novozaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje posljednjih je godina bio u stalnom porastu, dok je tijekom 2008. došlo do manjeg pada broja novozaposlenih osoba s invaliditetom, što je u skladu s padom opće zaposlenosti u istom razdoblju. Tijekom 2008. godine zaposleno je ukupno 1267 osoba s invaliditetom. Svim nezaposlenim osobama s invaliditetom jednako su dostupne usluge profesionalnog informiranja i savjetovanja (profesionalno usmjeravanje), kao i mogućnost uključivanja u odgovarajuće obrazovne programe s ciljem podizanja postojeće razine zapošljivosti i ostvarivanja povoljnije pozicije na tržištu rada.

2.8. Dobro upravljanje

2.8.1. Izgradnja kapaciteta institucija tržišta rada

Glavno administrativno tijelo na području rada i zapošljavanja je Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, odnosno Uprava za rad i tržište rada, koja je u rujnu 2007. godine u svoja četiri odjela imala 14 službenika: Odjel radnog prava 5, Odjel zaštite na radu 2, Odjel za tržište rada i zapošljavanje 4 i Odjel za međunarodnu suradnju 4. Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (NN 24/07) stvorene su normativne pretpostavke za zapošljavanje 21 novih službenika, te je po raspisanom natječaju do kraja 2007. godine zaposleno dodatnih 5 osoba. Tako je na dan 31. prosinca 2007. godine Uprava za rad i tržište rada (u čijem je sastavu još uvijek bio i Odjel za europske integracije i upravljanje projektima) imao ukupno 19 službenika.

Kako je u kolovozu 2007. potpisan je i Okvirni sporazum o provedbi pomoći u okviru programa IPA između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije, za provedbu IV komponente Programa IPA uspostavljena je operativna struktura koja se sastoji od pet institucija, a funkcija upravljačkog tijela stavljena je u djelokrug rada Uprava za rad i tržište rada što je znatno povećalo opseg i vrstu poslova. Stoga su novom Uredbom u o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, koja je donijeta 27. ožujka 2008. godine stvorene pretpostavke za jačanje organizacijskog ustroja Uprave za rad i tržište rada. Naime, postojeći Odjel za europske integracije i upravljanje projektima izdvojen je iz Uprave za rad i tržište rada (preuzeo je i 5 službenika Odjela) i organiziran je kao nova Uprava za međunarodnu suradnju u području rada i socijalne sigurnosti (sa sistematiziranih 20 radnih mjesta) dok je u Upravi za rad i tržište rada u tri odjela sistematizirano 34 radnih mjesta (u tom času je Uprava za rad i tržište rada ostala na 14 službenika). Sada je u tijeku natječaj za zapošljavanje novih službenika do pune sistematizacije.

Hrvatski zavod za zapošljavanje, koji u Središnjoj i Područnim službama zapošljava 1.251 službenika, je u Središnjoj službi ustrojio Odjel za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije. Na Odjel su delegirani poslovi provođenja natječaja, potpisivanja ugovora s korisnicima odnosno izvoditeljima, financijska kontrola zahtjeva za isplatu i njihova provjera, te nadzor na razini projekata i u slučaju nepravilnosti povrata sredstava. Odjel se sastoji od četiri odsjeka sa sistematiziranim 21 radnim mjestom, a trenutno je u njemu zaposleno 16 službenika. Prema Analizi opterećenosti radnih mjesta predviđeno je zapošljavanje još 3 osobe do kraja 2009. godine, po 7 osoba u 2010. i 2011. godini te 4 osobe u 2012. godini. Kako je Hrvatski zavod za zapošljavanje i korisnik sredstava predpristupne pomoći (kao korisnička institucija), tijekom 2008. godine je u Odjelu za provođenje projekata u Središnjoj službi zaposleno 8 službenika, a u Područnoj službi Osijek 2 službenika.

Detaljno izvješće o svim aktivnostima na području rada i zapošljavanja dostavljeno je Europskoj komisiji u okviru pregovaračkog procesa u Poglavlju 19 – Socijalna politika i zapošljavanje.

2.9. Suradnja između institucija tržišta rada

Socijalni dijalog

Glede institucionalnog okvira socijalnog dijaloga, u razdoblju 2008.-09. godine nema promjena. Postojeći okvir je dovoljno razvijen za učinkovitu suradnju socijalnih partnera, od lokalne do nacionalne razine. Pokrenute su neke inicijative, primjerice „Mirenje u individualnim radnim sporovima“ – Dvogodišnji projekt MATRA „Mirenje u rješavanju individualnih radnih sporova“ je završen u veljači 2008. godine održavanjem konferencije. Ured za socijalno partnerstvo u RH nastavio je razvoj projekta i provedbu treninga za miritelje, na razini pojedinih županija. U 2008. godini provedene su edukacije za miritelje u individualnim radnim sporovima u Zagrebačkoj, Osječko-baranjskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Međimurskoj, Primorsko-goranskoj, Zadarskoj, Virovitičko-podravskoj i Šibensko-kninskoj županiji. Tijekom 2009. godine do sada su provedene edukacije u Krapinsko-zagorskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Brodsko-posavskoj županiji, a u planu su i ostale županije. Također je nastavljen rad na koordinaciji praktične implementacije sustava mirenja, u suradnji s udrugama sindikata i poslodavaca na nacionalnoj razini i na razini županija. Pokrenuta je i inicijativa „Jačanje socijalnog dijaloga i partnerstva na razini lokalnih vlasti“ – na osnovu završenog projekta „Jačanje socijalnog dijaloga i partnerstva na razini lokalne uprave“ u tijeku 2008. i 2009. godine nastavljene su intenzivne aktivnosti na unapređenju rada i aktivnosti županijskih GSV-a.

Glede djelovanja EU-RH Zajedničkog savjetodavnog odbora (JCC) – tijekom 2008. godine održana su dva sastanka Odbora (u Beču u travnju 2008. godine i u Opatiji u listopadu 2008. godine). Upravo je u pripremi sastanak koji će se održati u Pragu, u svibnju 2009. godine. Na svakom sastanku se obavezno razmatra tema „Prikaz stanja pristupnih pregovora između EU i RH“. Teme obrađene u 2008. godini: Socijalna politika i zapošljavanje (Poglavlje 19), Uključivanje osoba s intelektualnim poteškoćama, Aktivnosti zajedničkog parlamentarnog odbora EU-RH, Zaštita potrošača i zdravlja“ (Poglavlje 28), Europski socijalni sporazum: koji je njegov učinak na socijalne partnere, Izvješće o socijalnom i civilnom dijalogu. Na sastanku u svibnju 2009. godine planirano je razmatranje teme fleksigurnosti.

U cilju jačanja socijalnog dijaloga na sektorskoj i bipartitnoj razini u tijeku su slijedeći projekti :

- Komunikacija i unapređenje socijalnog dijaloga u brodogradilištima, a vezano uz provedbu procesa privatizacije šest brodogradilišta, a u cilju ostvarenja uspješnijeg dijaloga između socijalnih partnera u procesima privatizacije.
- Dvogodišnji projekt MATRA „Mirenje u rješavanju individualnih radnih sporova“ je završen u veljači 2008. godine održavanjem konferencije.

- Jačanje socijalnog dijaloga i partnerstva na razini lokalne uprave, koji se provodio u suradnji s Županijskim Gospodarsko-socijalnim vijećima završio je krajem veljače 2008. godine te se provode daljnje koordinativne aktivnosti.
- Tehnička suradnja u socijalnom dijalogu u procesu strukturne prilagodbe i sudjelovanja privatnog sektora u lukama započeo je 1. kolovoza 2008. godine i provoditi će se 18 mjeseci. Središnji dio projekta je tripartitna radionica u trajanju od pet dana, koja je planirana za mjesec lipanj 2009. godine.

Na poticaj Ureda za socijalno partnerstvo, udruge sindikata i poslodavaca poduzimaju korake da na osnovu zajedničkih interesa intenzivno pristupe uspostavi međusobnih bipartitnih odnosa suradnje, kako na razini središnjica, tako posebno na razini pojedinih grana i djelatnosti, a s ciljem unapređenja njihove suradnje, odnosno unapređenja bipartitnog socijalnog dijaloga. Cilj navedene suradnje je osnažiti procese kolektivnog pregovaranja, suodlučivanja, unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, poticanje mirnog rješavanja kolektivnih i individualnih radnih sporova, razvijanje projekata cjeloživotnog obrazovanja i usklađivanja istih sa stanjem i potrebama tržišta rada, razmatranje potrebnih aktivnosti u svrhu razvoja pojedinih grana i djelatnosti te povećanja opće konkurentnosti gospodarstva.

Na području utvrđivanja reprezentativnosti socijalnih partnera za učešće u tripartitnim tijelima na nacionalnom nivou, kao i na području kolektivnog pregovaranja intenzivirane su međusobne konzultacije sindikata u cilju zajedničke pripreme zakonskog okvira za utvrđivanje kriterija reprezentativnosti.

2.10. Trenutni (sadašnji) i očekivani izazovi na tržištu rada

Tijekom 2009. godine očekuje se nastavak usporavanja gospodarskog rasta koje je započelo u drugoj polovini 2008. godine, kao i daljnje usporavanje osobne potrošnje uzrokovano sporijim rastom raspoloživog dohotka stanovništva, te realan pad investicija uzrokovano među inim i otežanim financiranjem planiranih kapitalnih projekata. Tako se za 2009. godinu predviđa realni pad bruto domaćeg proizvoda od oko 2,0%.

Glavni generator gospodarskog rasta tijekom 2007. godine odnosno osobna potrošnja, koja je tijekom 2008. godine već usporila realan rast s 2,3% na 1,7% dodatno će usporiti i tijekom 2009. godine (na oko 1,1%) jer će na potrošnju snažno djelovati slab realan rast prosječne plaće kao i niži rast zaposlenosti, te povećanje nezaposlenosti. Na dodatno usporavanje osobne potrošnje djeluje i usporavanje rasta kredita stanovništvu te nepovoljna kretanja na tržištu kapitala koja dovode do smanjenja vrijednosti financijske imovine stanovnika.

Tijekom 2009. godine se zbog realnog usporavanja gospodarskog rasta očekuje i usporavanje rasta zaposlenosti, a kako financijska i gospodarska kriza u zoni eura snažno utječe na kretanja u hrvatskom gospodarstvu i na tržištu rada očekuje se i značajno opadanje zaposlenosti i povećanje nezaposlenosti. Kretanje zaposlenosti teško je precizno predvidjeti zbog niza institucionalnih čimbenika, a sudeći po strukturi novoprijavljenih na evidenciji nezaposlenih krajem 2008. i početkom 2009. godine, najveći gubitak radnih mjesta očekuje se u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i trgovini. Obzirom da se tu radi o radno intenzivnim djelatnostima što se tiče prosječnog broja registriranih nezaposlenih, očekuje se povećanje od oko 15% u 2009. godini. Tom očekivanom rastu može doprinijeti i dovršetak postupaka privatizacije državnog portfelja društava HFP i ovisnih društava Hrvatskih željeznica, kao i restrukturiranje i privatizacija sektora brodogradnje.

Obzirom na nepovoljna demografska kretanja u Republici Hrvatskoj, koja su obilježena negativnim prirodnim prirastom i smanjenjem broja stanovnika, te daljnjeg starenja ukupnog stanovništva i stanovništva radne dobi, bit će potrebno posebnu pažnju usmjeriti na rast participacije ukupnog stanovništva u dobi od 15 do 64 godine u radnoj snazi odnosno aktivnosti.

Antirecesijske mjere

Hrvatska Vlada je 26. veljače 2009. godine usvojila paket s deset **antirecesijskih mjera**:

1. Dodatno jačanje makroekonomske stabilnosti Hrvatske kroz rebalans proračuna

Razrada provedbe mjere:

- aktivirati sve moguće uštede u proračunu
- sva raspoloživa sredstva usmjeriti u financiranje antirecesijskih mjera
- Vlada će nastaviti s planom da dio svojih financijskih potreba zadovolji na inozemnom tržištu (sve pripreme su već poduzete kako bi izašli na inozemno tržište u prvoj polovici svibnja).

2. Rasterećenje gospodarstva neporeznim davanjima

Razrada provedbe mjere:

- smanjit će se pojedina neporezna davanja, kao što je na primjer već smanjen doprinos HGK za 25%

3. Osiguranje likvidnosti javnih poduzeća, a time i privatnog sektora.

Razrada provedbe mjere:

- skratiti rokove plaćanja obveza javnih poduzeća na unutar 60 dana
- naložiti štednju na svim razinama poslovanja javnih poduzeća – ukupno efekt ušteda se procjenjuje na 2 milijarde kuna
- u javnim poduzećima biti će nulti rast neto zapošljavanja u 2009. godini
- plaća članova uprava u javnim poduzećima (menadžerske plaće) vezat će se uz rezultate poslovanja

4. Usklađivanje državnih potpora sa sustavom potpora Europske unije.

Razrada provedbe mjere:

- u skladu s praksom EU, povećat će se maksimalni iznos potpore bez obveze izvještavanja (tzv. „de minimis“) sa sadašnjih 200 tisuća na 500 tisuća eura
- izvršit će se pre-alokacija dosadašnjih potpora u one efikasnije i učinkovitije; potpore će se usmjeriti u područja malog i srednjeg poduzetništva, obrazovanja i ostalih dijelova nacionalne ekonomije koji će jamčiti brze efekte na gospodarski razvoj i konkurentnost pojedine grane industrije
- dodatno povećati jamstveni potencijal HAMAG-a s ciljem potpore malih i srednjih poduzetnika

5. Jačanje financijske pozicije HBOR-a.

Razrada provedbe mjere:

- za programe HBOR-a osigurati dodatnih 400 milijuna eura od strane međunarodnih financijskih institucija (EIB, Svjetska banka i drugi)
- sredstva će biti namijenjena osiguranju potpora izvoznicima za čije proizvode postoje inozemna tržišta, te daljnjem poticanju malog i srednjeg poduzetništva, turizmu i poljoprivredi

6. Jačanje turizma za uspješnu ovogodišnju sezonu.

Razrada provedbe mjere:

- do 31. ožujka, izradit će se novi Akcijski plan prilagođen sadašnjim uvjetima na turističkom tržištu
- usmjerit će se postojeća sredstva za snažniju promidžbu i povećanje konkurentnosti hrvatskog turizma
- potaknuti će se domaći turizam u svim segmentima, što uključuje i preporuku svim hrvatskim školama da maturalna i ostala putovanja budu u Hrvatskoj
- potaknuti će se korištenje turističke sezone za veći plasman hrvatskih proizvoda

7. Poticanje izravnih ulaganja i prijenosa tehnologija.

Razrada provedbe mjere:

- osigurat će se efikasnija koordinacija državne i lokalne razine u pogledu stvaranja povoljnijih uvjeta za izravna strana ulaganja
- ubrzat će se aktivnosti kod već pripremljenih projekata
- uvest će se ubrzani postupak ishođenja svih dozvola u roku od 45 dana za izravna ulaganja veća od 10 milijuna eura
- potaknut će se prijenos tehnologija iz akademskih i istraživačkih ustanova u gospodarstvo

8. Podrška tržištu nekretnina.

Razrada provedbe mjere:

- dat će se podrška tržištu nekretnina radi poboljšanja likvidnosti i poticanja građevinske industrije koji bi uključivali sinergiju vladinih politika i poslovnih politika banaka

9. Jačanje nadzora nad uvozom.

Razrada provedbe mjere:

- jačat će se kontrola kvalitete uvoznih proizvoda radi zaštite domaće industrije i domaćih potrošača

10. Održanje životnog standarda najugroženijih skupina društva.

Razrada provedbe mjere:

- osigurat će se adekvatna razina sredstava za održavanje životnog standarda najugroženijih skupina stanovništva

3. NAPREDAK UČINJEN U RJEŠAVANJU SVIH KLJUČNIH IZAZOVA I PRIORITETA IZ JAP-A

Prioriteti:

3.1. Povećanje stopa participacije žena primarne dobne skupine, posebice onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama.

3.1.1. Revizija postojećih politika na tržištu rada kako bi se jamčilo da su dobro prilagođene za povećanje participacije niskokvalificiranih žena na tržištu rada, s posebnim naglaskom na podizanju njihove motivacije za sudjelovanje u kontinuiranom obrazovanju i usavršavanju.

Hrvatski zavod za zapošljavanje u cilju povećanja vještina aktivnog traženja posla nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja kontinuirano provodi standardizirane radionice: „Kako tražiti posao – pisanje zamolbe i životopisa“, „Kako se predstaviti poslodavcu“ i „Radionica samoprocjene“. Tijekom 2008. godine ukupno je provedeno 1.593 radionice u kojima je sudjelovalo ukupno 12.075 osoba, od čega je 8.049 žena. U radionici "Metode samoprocjene" sudjelovalo je 1.368 žena, u radionici "Kako se predstaviti poslodavcu" sudjelovalo je 3.004 žena te u radionici "Kako tražiti posao" 3.020 žena. U ostalim radionicama sudjelovalo je 657 žena.

U suradnji s Hrvatskim Caritasom u područnim službama HZZ-a (Bjelovar, Križevci) realiziran je program „Stvaranje egzistencije-edukacija za poduzetništvo za nezaposlene visokoobrazovane osobe i osobe starije od 50 godina, branitelje, žene“. Također u cilju povećanja zapošljivosti žena, područna služba Križevci je u suradnji s Knjižnicom i čitaonicom «Fran Galović» u Koprivnici provela informatičko-informacijsku edukaciju za osnovnu upotrebu računala, namijenjena nezaposlenim ženama starijima od 40 godina. Nadalje, područna služba Vinkovci je kroz projekt „Ricochet“ CARDS projekt - faza II osnovala Udrugu nezaposlenih žena „Priplit“; u toj fazi projekta 147 žena sudjelovalo je u radionicama „Moj osobni marketing“, a 27 žena u Vinkovcima se osposobilo za tradicijske zanate (zlatovez, izrada narodnih nošnji i etno frizure). Ovi programi izobrazbe iz tog projekta verificirani su pri Ministarstvu prosvjete. Također je u suradnji s udrugom „Dim“ organizirana provedba radionica za mlade i žene iznad 40 godina – unapređenje socijalnih vještina (122 polaznika).

Cilj Projekta „Ricochet“ bio je povećanje razine uključenosti i integracije mladih i dugotrajno nezaposlenih žena na tržište rada, a u skladu sa potrebama tržišta rada Vukovarsko-srijemske županije kroz edukacije i radionice te promoviranje poduzetništva i mogućnosti samozapošljavanja. Projekt je bio usmjeren na promoviranje i očuvanje tradicionalnih zanata, njegovanje vlastite baštine i prenošenje kulturnih vrijednosti na mlađe naraštaje. U skladu s time je predviđeno da se osposobljavanje usmjeri na izradu proizvoda tradicionalnih zanata i pokretanje vlastitog poduzetničkog pothvata. Također, Udruga Priplit osim što osigurava daljnje usvajanje praktičnih znanja i vještina iz područja spomenutih tradicionalnih zanata, pruža i mogućnost plasmana izrađenih proizvoda na tržište i ostvarenje određenog prihoda za njezine članice. Kao poticaj samozapošljavanju, kroz Projekt je predviđena i mogućnost polaganja majstorskih ispita čime se ispunjavaju uvjeti za otvaranje vlastitog obrta. U projekt je ukupno bilo uključeno 50 polaznica (27 Vinkovci i 23 Vukovar) i ukupno se 36 osoba zaposlilo, odnosno 72%.

3.1.2. Osigurati više obrazovnih i praktičnih programa te programa usavršavanja prilagođenih potrebama i okolnostima žena primarne dobne skupine (posebno onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama) koje se vraćaju na tržište rada.

Područna služba HZZ-a Zagreb je u suradnji s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva i Udrugom za promicanje zapošljavanja – MREŽA, tijekom ožujka 2008. god. sudjelovala u realizaciji informatičke izobrazbe za 24 nezaposlene ženske osobe u okviru Projekta „Žene 40+: ECDL-om i drugim vještinama do posla“, namijenjen ženama starijima

od 40 godina. Područna služba Pula je u suradnji s Istarskom razvojnom agencijom (IDA d.o.o.) od veljače do svibnja 2008. god. bila je uključena u realizaciju projekta „Training and Contact Points in Istria“ koji je financiran iz programa PHARE 2005. Unutar projekta realiziran je program informatičke izobrazbe – ECDL za 20 nezaposlenih ženskih osoba u dobi od 40 do 49 godina, više i visoke stručne spreme.

Područna služba Vukovar i Područna služba Vinkovci su tijekom srpnja sudjelovale u sljedećoj fazi realizacije Ricochet projekta, financiranog iz CARDS programa, u suradnji sa Centrom za socijalno podučavanje - PRONI. Projekt je zamišljen kao trajno edukativno samozapošljavanje te je u tečajeve šivanja narodnih nošnji, izrade zlatoveza, kao i izrade etnofrizura, tijekom srpnja 2008. god. ukupno uključeno 50 nezaposlenih ženskih osoba.

Obrazovanje nezaposlenih provodilo se prema mjeri Financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada iz Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu. Programi obrazovanja bili su dostupni pod istim uvjetima svim nezaposlenim osobama kod kojih je definirana potreba za daljnjim obrazovanjem s ciljem povećanja zapošljivosti ili motiviranost za uključivanje u programe obrazovanja za deficitarna i tražena zanimanja na tržištu rada. U programe obrazovanja prema potrebama tržišta rada bilo je uključeno 2.361 osoba od čega 1.259 žena. Žene su prvenstveno uključivane u obrazovne programe za turističko ugostiteljska zanimanja (sobarice, kuhari, konobari, slastičari, čistačice...), ekonomska zanimanja (knjigovođe, administrativni tajnik, poslovni tajnik...), zdravstvena (njegovatelji) i tekstilna (šivačice, krojačice, pomoćne krojačice...). Prema traženjima poslodavaca iz djelatnosti turizma i ugostiteljstva limitirana je dobna granica za potrebne kadrove na 45 godina. Dobna granica je određena zbog složenosti poslova, prekovremenog rada te dislociranosti mjesta rada od mjesta stanovanja (privremena migracija). Programi obrazovanja birani su prema iskazanim potrebama tržišta rada i nedostatka ponude iz redovnih evidencija, kao i činjenice da pojedini programi iz redovitog sustava srednjoškolskog obrazovanja godinama ne produciraju potrebne kadrove. Zavod u cijelosti snosi sve troškove vezane uz obrazovanje nezaposlenih osoba.

3.1.3. Povećati dostupnost priuštive skrbi za djecu te revidirati sustav doplatka za djecu s ciljem analize je li moguće formirati politiku koja kombinira sustav doplatka za djecu sa sustavom dječje skrbi. Nadalje, povećati broj škola koje rade u jednoj smjeni da bi se olakšalo sudjelovanje žena na tržištu rada.

U 2008. godini, u sklopu višegodišnjih programa izgradnje škola i vrtića, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva provodilo je sljedeće: 1) u sklopu programa obnove i izgradnje *školskih objekata* u RH (CEB V) završeno je 20 školskih objekata, u sklopu programa obnove komunalne infrastrukture na područjima od posebne državne skrbi (EIB 1) završena su 2 školska objekta, a u sklopu programa integralnog razvoja lokalne zajednice (EIB 2) završeno je 18 školskih objekata; 2) glede obnove i izgradnje *dječjih vrtića* u RH, u sklopu programa EIB 1 završena su 2 vrtića, a u sklopu programa EIB 2 završeno je 6 vrtića.

Dok je u 2006. godini bilo 596 predškolskih ustanova, ukupan broj predškolskih ustanova (vrtića) u Republici Hrvatskoj u pedagoškoj godini 2008./09. je 659, od čega je privatnih vrtića 230 (34,90%), dok gradskih/općinskih/županijskih dječjih vrtića ima 429 (65,10%). Ukupan broj djece uključenih u vrtićku skrb je 149.477, što, prema procjeni, čini 56,72% ukupnog broja djece u dobi od šest mjeseci do šest godina u RH (procijenjeni broj djece te dobi je 263.550 prema „Projekciji stanovništva RH 2004.-2051.“).

Prema podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, mjere povezivanja potreba tržišta rada i predškolskog odgojno-obrazovnog sustava za razdoblje 2008. do 2009. godine su sljedeće: 1) uz financijsku potporu Svjetske banke u 2008. godini opremljeno je 30 novih dječjih vrtića u onim općinama i gradovima koji do sada nisu imali organizirane programe za djecu predškolske dobi; 2) u partnerstvu s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave povećan je obuhvat djece u pet županija (Dubrovačko-neretvanska, Zadarska, Ličko-senjska, Požeško-slavonska, Osječko-baranjska) za oko 1.600., i uglavnom se odnosi na djecu u godini prije polaska u osnovnu školu; 3) do 31.

prosinca 2008. godine u Republici Hrvatskoj otvoren je još 21 novi dječji vrtić (od čega 18 privatnih) i ustrojeno 296 novih programa (ranog učenja stranih jezika, športskih programa, dramskih, glazbenih, likovnih i sl., kao i programa za djecu s posebnim potrebama – teškoćama u razvoju i darovitu djecu) kao doprinos raznolikosti pristupa u radu s djecom predškolske dobi - za to je utrošeno 4.000.000,00 kuna iz državnoga proračuna i zajma Svjetske banke; 4) nastavljeno je usklađivanje radnog vremena dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje skrbe o djeci predškolske dobi s radnim vremenom roditelja (dječji vrtići u pravilu rade od 6.00 do 20.00 sati, ako imaju ustrojen smjenski program); MZOŠ je pokrenuo inicijativu da se blagdani ne spajaju i da se osigura boravak djeteta prema potrebama roditelja, ali ne više od desetosatnog boravka.

Imenovani su dječji vrtići kao centri izvrsnosti za stručno usavršavanje odgojitelja i stručnih suradnika koji će raditi s djecom predškolske dobi prema metodama Marije Montessori, imenovan je stručno-razvojni centar za stručno usavršavanje svih odgojitelja i učitelja kineziologije koji će s djecom ostvarivati športske programe, program odgoja za održivi razvoj, program ranoga učenja stranih jezika, program istraživanja u predškolskom odgoju, program poticajnog okruženja i promijenjene uloge odgojitelja, provode se programi za bolesnu djecu, tj. djecu predškolske dobi koja imaju zdravstvenih problema za vrijeme njihova liječenja u bolnicama, sustavno se provodilo stručno usavršavanje ravnatelja, odgojitelja i stručnih suradnika.

Glede dvosmjenskog rada škola i mogućnost cjelodnevnog boravka, stanje se nije bitnije izmijenilo. Na početku školske godine 2008./2009. od 874 redovne osnovne škole (jedna je počela s radom u siječnju 2009.) njih 270 (30,89%) radi u jednoj smjeni, 571 (65,33%) radi u dvije smjene te 33 (3,78%) u tri smjene. U školskoj godini 2008./2009. produženi boravak organiziran je u 174 osnovne škole, odnosno u 526 razrednih odjela i obuhvaća 3,51% učenika/ca od I. do IV. razreda osnovne škole. Najbolje stanje je u Gradu Zagrebu u kojem 80% osnovnih škola ima organiziran produženi boravak te u Istarskoj županiji sa 70% škola s organiziranim produženim boravkom. Glede smjenskog rada u srednjim školama, podaci za školsku godinu 2008/2009. pokazuju smanjenje broja škola koje rade u tri smjene sa 52 škole (6.1% u 2005) na 33 (3.8%), dok je postotak škola koje rade u jednoj smjeni povećan sa 213 (25.5% u 2005) na 270 (31%) škole.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, broj korisnika doplatka za djecu od 2002. godine je u stalnom opadanju, unatoč provedbi mjera Nacionalne populacijske politike. Prema statističkim podacima HZMO-a, broj korisnika doplatka za djecu u 2008. godini kreće se oko 230 000, za oko 440 000 djece, za razliku od 2007. godine kada je oko 240 000 korisnika ostvarivalo pravo za oko 450 000 djece (detaljniji podaci glede doplatka za djecu već su navedeni u poglavlju 2.4. Politike zapošljavanja – plaće, porezi, naknade).

3.1.4. Istražiti, u suradnji sa socijalnim partnerima, načine za povećanje dostupnosti fleksibilnog radnog vremena.

S početkom od 1. siječnja 2009. u primjeni je novi Zakon o doprinosima (NN 84/08 i 152/08). Odredbama novoga Zakona sustav prikupljanja doprinosa za sva obvezna osiguranja dodatno je uređen, a glede doprinosa za osiguranike po osnovi radnog odnosa u nepunom radnom vremenu, jednako kao prijašnjim Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja i novim Zakonom uređeno je da se doprinosi uplaćuju ovisno o isplaćenju plaći (*pro rata temporis*).

Međutim, u puno sektora i grana materijalna prava radnika su uređena kolektivnim ugovorima, koji ponekad mogu predstavljati prepreke u smislu korištenja fleksibilnog radnog vremena jer oni koji rade u nepunom radnom vremenu ostvaruju određene dodatke u fiksnim punim iznosima jednako kao i oni koji rade puno radno vrijeme. Ti jednokratni dodaci su primjerice: naknada za prijevoz, dodatak za topli obrok, regres, božićnica i sl. Ti materijalni dodaci su za poslodavca troškovno isti bez obzira ima li radnike koji rade puno radno vrijeme ili one koji rade u nepunom radnom vremenu. Dakle, ne primjenjuje se načelo *pro rata*

temporis, što utječe na nezainteresiranost poslodavaca da koriste takve fleksibilne oblike rada.

3.2. Povećanje stope participacije starijih osoba na tržištu rada.

3.2.1. Razviti politike za poticanje aktivnog starenja i osigurati postojanje odgovarajućih poticaja radnicima da ostanu na tržištu rada, uz istovremeno obeshrabrivanje prijevremenog umirovljenja.

Odredbama novog Zakona o doprinosima (NN 84/08 i 152/08) omogućeno je da umirovljenici mogu obavljati djelatnosti kućne radinosti i sporednog zanimanja bez da izgube mirovinu ili da uđu u sustav doprinosa. Navedeno se odnosi i na umirovljenike upisane u registar poreznih obveznika po osnovi obavljanja djelatnosti poljoprivrede i šumarstva i ostale samostalne djelatnosti. Na taj način se potiče "aktivno starenje".

Radi socijalne sigurnosti osoba koje ostvaruju dohodak atipičnim oblicima rada i izjednačavanja troškova na tržištu rada za različite oblike rada, uvedeno je obvezno osiguranje osoba koje ostvaruju drugi dohodak prema poreznim propisima pa se doprinos za mirovinsko osiguranje obračunava i na primanja od rada po ugovoru o djelu, honorarnog rada od članstva u skupštinama i nadzornim odborima, tumača, konzultanata i slično. Uz takav rad isplaćuje se i mirovina, odnosno, isplata mirovine se ne obustavlja.

3.2.2. Revidirati i adekvatno odrediti financijske poticaje poslodavcima za zapošljavanje i zadržavanje starijih radnika.

Novim Zakonom o doprinosima korisnicima starosne i prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad i obiteljske mirovine, osim djece na redovitom školovanju, od obračuna i plaćanja doprinosa oslobođeni su i primici od kojih se utvrđuje drugi dohodak. Time se stimulira sklapanje ugovora o djelu s korisnicima mirovina budući da su za poslodavca jeftiniji od ostalih osoba za koje osim poreza na dohodak i prireza moraju plaćati i doprinose za mirovinsko (20%) i zdravstveno (15%) osiguranje.

U 2008.godini prema mjerama u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prema GPPZ-u operativno je provedena mjera Sufinanciranje zapošljavanja ženskih osoba iznad 45 godina i muških iznad 50 godina. Osim nezaposlenih osoba navedene skupine sufinanciranje zapošljavanje bilo je usmjereno i na osobe koje su bile u otkaznom roku zbog tehnološkog viška, pa se djelovale preventivno kako bi se izbjegla dugotrajna nezaposlenost. Dobna granica za žene starije dobi određena je zbog povećanog broja nezaposlenih ženskih osoba iznad 45 godina u registriranoj nezaposlenosti i većeg postotka u dugotrajnoj nezaposlenosti. Na broj nezaposlenih žena iznad 45 godina utječe i niža razina obrazovanja, kao i činjenica da poslodavci nerado zapošljavaju osobe navedene dobi zbog rizika neproduktivnosti kao i očekivanih dugotrajnih bolovanja. U programiranju i planiranju mjera iz nadležnosti HZZ-a primjenjuje se pristup „odozdo prema gore,“ te je na prijedlog regionalnih Zavoda i socijalnih partnera na regionalnoj razini u GPPZ-u operacionalizirana mjera za poticanje zapošljavanja i zadržavanja radnog mjesta žena iznad 45 godina, jer su prepoznate kao skupina nezaposlenih kojima prijete dugotrajna nezaposlenost.

U 2008.godini sufinancirano je zapošljavanje 706 starijih osoba od čega su 432 žene. U prijedlogu mjera za 2009. godinu posebno su operacionalizirane provedbene aktivnosti za starije osobe koje su nezaposlene i one kojima prijete gubitak radnog mjesta. Dobna granica za oba spola je izjednačena i usklađena sa smjernicama za zapošljavanje i prioritetima iz JAP-a. U sklopu programa darovnica PHARE 2005 projekta „Evaluacija, izrada preporuka, jačanje kapaciteta i upravljanje darovnicom na području mjera poticanja zapošljavanja u RH“, provedena evaluacija mjera kao i izrađene Preporuke ukazale su na potrebu nastavka i razvijanja mjera usmjerenih prema starijim osobama .

3.2.3. Promovirati pristup usavršavanju za starije radnike kao dio strategije cjeloživotnog učenja.

U 2008. godini, prema mjerama u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, obrazovanje starijih osoba (žene iznad 45 i muški iznad 50 godina) provodilo se kroz sufinanciranje obrazovnih aktivnosti u cilju zadržavanja radnog mjesta i za novozaposlene. U 2008. godini primjenom subvencija za obrazovanje u cilju zadržavanja radnog mjesta i obrazovanja za zapošljavanje obuhvaćeno je 1105 osoba od čega 345 osoba iznad 45 godina života. Starije osobe bile su uključene u obrazovanje u cilju zadržavanja radnog mjesta kada je poslodavac prelazio na novi proizvodni program ili više tehnologije. U programe financiranja obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada uključeno je 2.361 osoba od čega 259 osoba iznad 45 godina života. Slabija uključenost starijih osoba je odraz potreba pojedinog lokalnog tržišta rada za kvalificiranom radnom snagom u deficitarnim djelatnostima i to brodogradnji, građevini, zaštiti imovine i lica, elektrometalskoj djelatnosti i prometu gdje je uvjet mlađa dob i odgovarajuće psihofizičke karakteristike osobe. Programi usavršavanja (obuke) za novozaposlene i zaposlene radnike nisu prilagođeni starijim radnicima, već slijede politiku poslodavaca za visokom produktivnošću i konkurentnošću, stoga je potrebno djelovati na osvještavanje poslodavaca da ulažu u usavršavanje starijih radnika, kao i rad na prilagodbi programa obrazovanja.

Dobna granica za žene starije dobi određena je zbog povećanog broja nezaposlenih ženskih osoba iznad 45 godina u registriranoj nezaposlenosti i većeg postotka u dugotrajnoj nezaposlenosti. Na broj nezaposlenih žena iznad 45 godina utječe i niža razina obrazovanja, kao i činjenica da poslodavci nerado zapošljavaju osobe navedene dobi zbog rizika neproductivnosti kao i očekivanih dugotrajnih bolovanja. Zbog navedenih činjenica dobna granica određena je nejednako za stariju populaciju, ali u novom prijedlogu NPPZ-a (za razdoblje 2009.-2010.) dobna granica za starije osobe (50+) istovjetna je za muškarce i žene te je usklađena sa smjernicama za zapošljavanje EU.

Sufinanciranje troškova obrazovanja novozaposlenih osoba i osoba kojima prijete gubitak radnog mjesta usklađen je sa smjernicama EU u području potpora za usavršavanje. Poslodavci mogu ostvariti potpore za usavršavanje za novozaposlene radnike ukoliko dokažu potrebu i svrhu provedbe obuke na radnom mjestu (nedostatak stručne radne snage na tržištu rada), kao i druge stručne i materijalne uvjete za provedbu planiranog usavršavanja. Za provođenje obuke zaposlenih radnika poslodavac treba dokazati uvođenje novih proizvodnih programa, viših tehnologija ili standarda proizvodnje kao i razinu kvalificiranosti postojećih zaposlenika. Poslodavcima se odobrava 70% troškova usavršavanja za opće usavršavanje, odnosno znanja i vještine koje mogu poslužiti općenito na tržištu rada i kod drugih poslodavaca, te 35% za posebno usavršavanje, odnosno specijalistička znanja vezana samo uz toga poslodavaca. Isplatom sredstava za usavršavanje poslodavac preuzima obvezu zadržavanja u radnom odnosu narednih 12 mjeseci radnika za kojeg je sufinancirana obuka. Ukoliko dođe do otkaza ugovora o radu poslodavac je u obvezi primiti zamjensku osobu iz evidencije nezaposlenih ili izvršiti povrat sredstava.

Provedbena aktivnost nastavlja se i kroz NPPZ u 2009. godini, u kojem je dio provedbenih aktivnosti usmjeren na obrazovanje starijih osoba (50+) prema potrebama tržišta rada i usavršavanje (obuke) starijih zaposlenih radnika s ciljem zadržavanja zaposlenja. Starije nezaposlene osobe, kao i zaposlene, uključivati će se u programe obrazovanja prema njihovim sposobnostima i potrebama tržišta rada kao i potrebama radnog mjesta, a na temelju procjene stručnjaka u području obrazovanja odraslih (andragozi, savjetnici za zapošljavanje, psiholozi, liječnici medicine rada i sl.).

S ciljem stvaranja poticajne poduzetničke klime i infrastrukture, konkurentnosti i mjera za tehnološki razvoj te promicanja cjeloživotnog obrazovanja, Uprava za obrt, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, sukladno Operativnom planu poticaja malog i srednjeg poduzetništva u 2008. godini, provodila je neke Projekte. Tako je proveden projekt „Cjeloživotno obrazovanje obrtnika“. Projekt je namijenjen srednjim strukovnim školama i ustanovama za obrazovanje odraslih koje za zanimanja propisana Pravilnikom o vezanim i

povlaštenim obrtima i načinu izdavanja povlastica NN br. 42/08) izvode prekvalifikacije, pripreme za polaganje pomoćničkog ispita, majstorskog ispita, ispita o stručnoj osposobljenosti, organiziraju stručno usavršavanje majstora i nastavnika te organiziraju tečajeve za stjecanje znanja o poučavanju naučnika. Bespovratne potpore se odobravaju za opremanje praktikuma za strukovne predmete, učionica za stručne i teorijske predmete te dvorana i predavaonica za održavanje seminara. Uprava za obrt je tijekom 2008. godine za projekt „Cjeloživotno obrazovanje obrtnika“ raspodijelila 1.149.999,20 kn bespovratnih sredstava na 8 odobrenih zahtjeva od ukupno 19 zaprimljenih zahtjeva. Ovaj se projekt kontinuirano provodi.

Nadalje, u 2008. godini provođen je i projekt "Dokvalifikacije i prekvalifikacije u obrtništvu". Dodjelom bespovratnih sredstava želi se potaknuti fizičke osobe na stjecanje kompetencija za obavljanje obrtničkih djelatnosti. Ministarstvo subvencionira troškove polaganja majstorskog ispita, zatim ispita o stručnoj osposobljenosti i pomoćničkih/završnih ispita te troškove prekvalifikacije za obrtnička zanimanja. Uprava za obrt je tijekom 2008. godine za navedeni projekt raspodijelila 2.079.850,52 kn na 654 odobrena zahtjeva od ukupno 922 zaprimljena zahtjeva. Ovaj se projekt kontinuirano provodi.

3.3. Povećanje stope participacije mladih ljudi na tržištu rada

- 3.3.1. Osigurati mladim tražiteljima prvog zaposlenja prilagođenu podršku i mjere koje bi mogle olakšati ulazak na tržište rada, poput općenitog savjetovanja za zapošljavanje, savjetovanja koje je posebno usredotočeno na prve korake u traženju zaposlenja, dodatnog usavršavanja koje bi omogućilo lagan ulazak na tržište rada, rane i personalizirane podrške.

Savjetovanje mladih

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi aktivnost individualnog savjetovanja. Individualnim savjetovanjem utvrđuju se stručne, radne i osobne mogućnosti nezaposlene osobe u svrhu definiranja profesionalnog plana traženja posla. Tijekom individualnih savjetovanja se za svaku nezaposlenu osobu prikupljaju podaci o redovnom obrazovanju (zvanje), dodatnom obrazovanju i osposobljenosti, radnim iskustvima (zanimanje), radnim vještinama i osobnim karakteristikama, socijalnim i zdravstvenim prilikama, te profesionalnim interesima i motiviranosti za rad. Broj mladih nezaposlenih osoba do 24 godina uključenih u aktivnost individualnog savjetovanja u 2008. godini bio je 65.199 osoba. Radionice za stjecanje znanja i vještina za što uspješnije uključivanje na tržište rada provode se kroz tri modula i to: pisanje molbi i životopisa i tehnike aktivnog traženja posla, priprema za razgovor s poslodavcem te samoprocjena profesionalnih mogućnosti. Broj nezaposlenih mladih osoba uključenih u radionice u 2008. godini bio je ukupno 5.451 osoba.

Tijekom protekle godine od strane Savjetodavne službe Hrvatske obrtničke komore o uvjetima i načinu otvaranja obrta kao načina samozapošljavanja savjetovano je oko 600 mladih osoba od ukupno 5.100 osoba koje su zatražile i dobile savjet u vezi s poslovanjem u obrtu.

Financiranje obrazovanja mladih

Obrazovanje nezaposlenih provodilo se prema mjeri Financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada (u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje) iz Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu. Programi obrazovanja bili su dostupni pod istim uvjetima svim nezaposlenim osobama kod kojih je definirana potreba za daljnjim obrazovanjem s ciljem povećanja zapošljivosti ili motiviranost za uključivanje u programe obrazovanja za deficitarna i tražena zanimanja na tržištu rada. U programe obrazovanja prema potrebama tržišta rada bilo je uključeno 2.361 osoba od čega 1.070 mladih osoba do 29 godina starosti. Programi obrazovanja usmjereni su prema

djelatnostima u kojima je iskazan trajni deficit i gdje je naglasak na psihofizičkim sposobnostima osobe za rad u teškim uvjetima (brodogradnja, građevina) kao i uvjet srednjoškolske razinu obrazovanja da bi osoba bila uključena u određeni program obrazovanja, pa stoga je i očekivan visok obuhvat mladih osoba. Zbog pozitivnih efekata kao i preporuka socijalnih partnera na regionalnoj i nacionalnoj razini, provedbena aktivnost nastavlja se i u 2009. godini, uz poseban naglasak djelovanja na mlade nezaposlene osobe koje nemaju završeno srednjoškolsko obrazovanje i stečena zanimanja.

3.3.2. Osigurati programe prakse koji bi mladim ljudima pružili više prilika za stjecanje radnog iskustva.

Uprava za obrt Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva je u 2008. godini provodila projekt "Poticaji obrtnicima i trgovačkim društvima – izvođačima praktične nastave". Kroz ovaj projekt se dodjelom bespovratnih sredstava potiče obrtnike i trgovačka društva – izvođače praktične nastave, u čijim se radionicama i pogonima izvodi praktična nastava za učenike srednjih strukovnih škola koji se školuju za obrtnička zanimanja propisana Pravilnikom o vezanim i povlaštenim obrtima i načinu izdavanja povlastica. Uprava za obrt je tijekom 2008. godine za navedeni projekt raspodijelila 1.506.000,00 kn na 174 odobrena zahtjeva od ukupno 223 zaprimljena zahtjeva. Ovaj se projekt kontinuirano provodi.

Za razliku od perioda industrijalizacije, u današnje vrijeme modernog i postmodernog društva, uvjeti života i rada postali su tako složeni i fleksibilni da zahtijevaju učenje ne samo u okviru obrazovnih institucija već i u svakodnevnim životnim i radnim situacijama. Ovaj zahtjev svakim danom sve više potkrjepljuje i upozoravanje gospodarskog sustava i ukazivanje na veliki nesrazmjer ishoda učenja koje produciraju obrazovni sustavi i znanja, vještina i kompetencija koji su potrebni suvremenom tržištu rada. Stoga, hrvatsko obrtništvo, u želji da osigura buduću radnu snagu inzistira na provedbi većeg dijela prakse u gospodarskom sustavu, a svatko tko se želi uključiti u sustav izobrazbe mora dobiti dozvolu za provedbu praktičnog dijela naukovanja i mora biti osposobljen za poduku mladih ljudi. Od 2007. godine postoji i obveza polaganja ispita kojim se dokazuju osnovna znanja o poduci naučnika. U 2008. godini, u dvadeset županijskih komora taj ispit je položilo približno 1.000 osoba. Područne obrtničke komore aktivno su se uključile u organiziranje seminara, odnosno pripreme za polaganje tog ispita.

3.4. Rješavanje problema dugotrajne nezaposlenosti

3.4.1. Pregledati i ocijeniti postojeće programe za dugotrajno nezaposlene i ljude koji su izloženi riziku da postanu dugotrajno nezaposleni te, na temelju rezultata evaluacije, razviti učinkovitu strategiju politike na tom području.

U 2008. godini prema mjerama u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prema GPPZ-u operativno je provedena mjera Sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba. Sufinanciranje zapošljavanja bilo je usmjereno na osobe do 25 godina života koje su najmanje 6 mjeseci u evidenciji nezaposlenih i osobe iznad 25 godina života koje su najmanje 12 mjeseci u evidenciji nezaposlenih. Subvencije iz nadležnosti Zavoda imaju obilježja državnih potpora za zapošljavanje i stoga što su usklađeni sa Zakonom o državnim potporama nisu dostupne svim poslodavcima, već samo profitnim poslodavcima što je utjecalo na rezultate provedbe. U 2008. godini sufinancirano je zapošljavanje 1.290 osoba od čega su 807 žene. U prijedlogu mjera za 2009. godinu posebno su operacionalizirane provedbene aktivnosti za dugotrajno nezaposlene osobe koje se odnose na poticajno zapošljavanje i obrazovanje uz zapošljavanje.

Hrvatski zavod za zapošljavanje u provedbi mjera koje se odnose na sufinanciranje zapošljavanje pojedinih skupina nezaposlenih osoba, uključujući i dugotrajno nezaposlenih, u obvezi je pridržavati se nacionalnog zakonodavstva u području državnih potpora za zapošljavanje. Planove za zapošljavanje donosi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog

MINGORP-a, u proceduri odobrenja Plana potrebno je pribaviti mišljenja svih nositelja aktivnosti iz Plana kao i obvezujuće mišljenje Ministarstva financija o osiguranju proračunskih sredstava za provedbu mjera. Također je potrebno Plan uputi na mišljenje Agenciji za tržišno natjecanje koja je pregledom Plana utvrdila da subvencije za zapošljavanje imaju obilježja državnih potpora za zapošljavanje i usklađene su sa EU zakonodavstvom u području potpora za zapošljavanje. Bez obzira što su usmjerene prema ranjivim skupinama nezaposlenih, cilj potpora je omogućiti ravnopravnu dostupnost sredstava iz državnog proračuna profitnim poslodavcima pod istim uvjetima.

S ciljem povećanja zapošljivosti dugotrajno nezaposlenih osoba, a posebice onih kojima prijeti trajna nezaposlenost Zavod je u suradnji s jedinicama lokalne samouprave provodio programe javnih radova. Programi javnih radova bili su usmjereni na neprofitne poslove u održavanju okoliša i komunalnog uređenja pojedinih naselja, gradova i općina. Kroz programe javnog rada u 2008. godini zaposleno je 699 osoba od čega su 177 žene. U sklopu programa darovnica PHARE 2005 projekta „Evaluacija, izrada preporuka, jačanje kapaciteta i upravljanje darovnicom na području mjera poticanja zapošljavanja u RH“, provedena evaluacija mjera kao i izrađene Preporuke ukazale su na potrebu nastavka i razvijanja mjera usmjerenih prema dugotrajno nezaposlenim osobama, osobama niže razine obrazovanja i osobama kojima prijeti trajna nezaposlenost. U prijedlogu mjera za 2009. godinu posebno su operacionalizirane provedbene aktivnosti za dugotrajno nezaposlene osobe.

3.4.2. Osigurati adekvatno usavršavanje nezaposlenih i ostalih koji su izloženi riziku da postanu nezaposleni.

Obrazovanje nezaposlenih provodilo se prema mjeri Financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada (u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje) iz Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu. U programe obrazovanja uključivane su dugotrajno nezaposlene osobe kod kojih se kroz primjenu preventivnih mjera za nezaposlene utvrdila potreba za obrazovanjem. Nezaposlene osobe zbog svoje razine obrazovanja i dugotrajne nezaposlenosti bile su nekonkurentne na tržištu i nedostajala su im znanja i vještine tražene na tržištu rada. Uključivanjem u programe obrazovanja povećana je zapošljivost što je rezultiralo kraćim čekanjem na zaposlenje po završetku obrazovanja u odnosu na druge nezaposlene osobe. U programe obrazovanja prema potrebama tržišta rada bilo je uključeno 2.361 osoba od čega 911 dugotrajno nezaposlenih osoba. Programi obrazovanja pod ingerencijom su Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te nisu do kraja usklađeni sa potrebama tržišta rada, odnosno nisu fleksibilni prema reformama u gospodarstvu. Najbolji efekti obrazovanja nezaposlenih osoba pokazuju se kod mladih osoba i osoba srednje dobi koja imaju strukovna zanimanja i dugogodišnje radno iskustvo. Zbog potreba tržišta rada za kvalificiranom radnom snagom i svijesti o potrebi cjeloživotnog učenja, u 2009. godini nastavljaju se provedbene aktivnosti obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada.

3.4.3. Učinkovitije provoditi postojeće programe za osjetljive skupine na tržištu rada te ih proširiti, posebno u namjeri da se učini značajan utjecaj na zapošljavanje srpske manjine, romske manjine i ostalih manjina. U tom kontekstu, pokrenuti zasebne studije s ciljem analize i nadzora stanja zapošljavanja srpske nacionalne manjine i romske manjine, određujući rizike s kojima se suočavaju i utvrđujući odgovarajuće političke odgovore.

U nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, temeljem mjera iz Nacionalnog programa za Rome/Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma za 2008. koje se odnose na zapošljavanje i osposobljavanje nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine sveukupno je zaprimljeno 73 zahtjeva, pozitivno ocijenjeno 66 zahtjeva i potpisano je 64 ugovora o sufinanciranju zapošljavanja i osposobljavanja, financiranju osposobljavanja nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine kao i financiranju zapošljavanja u

programima javnih radova. Mjerama je obuhvaćeno 247 osoba romske nacionalne manjine iz evidencije nezaposlenih osoba, od čega su 223 osobe zaposlene, a 24 osobe su uključene u Mjeru Osposobljavanje za nepoznatog poslodavca. Temeljem sufinanciranja zapošljavanja i osposobljavanja nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine u 2008. godini sveukupno je isplaćeno 4.259.721,22 kune (oko 589.744 eura).

U evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje 31. prosinca 2008. godine bilo je registrirano 5.579 nezaposlenih osoba s invaliditetom, što čini 2.3% ukupne populacije nezaposlenih osoba odnosno svega 1.3% ukupne populacije osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Uzimajući u obzir ukupan broj nezaposlenih osoba s invaliditetom koje su se zaposlile u razdoblju od 2000. do 2008. godine, može se konstatirati kako je tijekom proteklih godina postojao pozitivan rastući trend u zapošljavanju ciljane skupine, dok je tijekom 2008. godine došlo je do manjeg pada broja novozaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (zaposleno ih je 1267) u odnosu na broj zaposlenih osoba s invaliditetom tijekom 2007. godine (1423 zaposlena). Takav pad odražava kretanje ukupnog zapošljavanja u 2008. godini koje je također bilo u padu. Na temelju navedenih pokazatelja i dugogodišnjeg iskustva u zapošljavanju navedene skupine nezaposlenih osoba zaključuje se da su osobe s invaliditetom jedna od skupina koje karakterizira otežan pristup tržištu rada. Razlog tome nije isključivo invaliditet već je riječ o zajedničkom djelovanju više različitih čimbenika (nedostatne informiranosti i senzibiliziranosti društva, a posebice poslodavaca, neadekvatne obrazovne strukture, nedostatka radnog iskustva i dugotrajne nezaposlenosti).

Sukladno Godišnjem planu za poticanje zapošljavanja u 2008. godini, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti provodilo je mjere iz Programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja i djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja. Tako su provedene sljedeće mjere: mjera "Stručno osposobljavanje" (namijenjeno je osposobljavanju i poboljšanju kvalifikacijske strukture nezaposlenih osoba iz ciljane skupine), mjera "Potpora za samozapošljavanje" (namijenjena je poticanju samozapošljavanja nezaposlenih osoba iz ciljane skupine kroz registraciju poduzetničkih djelatnosti – trgovačkih društava, obrta i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava), mjera "Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva" (odnosi se na subvenciju kamatne stope u iznosu od 2% na poduzetničke kredite realizirane u poslovnim bankama kroz Program „Lokalni projekti razvoja-poduzetnik-branitelj“, koju je Ministarstvo odobravalo tijekom 2005. i 2006. godine osobama iz ciljane skupine, kao i poduzetnicima koji su zaposlili najmanje tri osobe iz ciljane skupine), mjera "Potpora za proširenje postojeće djelatnosti" (Ministarstvo podupire jednokratnim poticajem poduzetnike koji namjeravaju proširiti postojeću djelatnost zapošljavanjem osoba iz ciljane skupine), mjera "Potpora za poticanje osnivanja zadruga hrvatskih branitelja" (novčanom potporom u iznosu od 150.000,00 kuna potiče se osnivanje zadruga kao posebnog oblika malog poduzetništva, putem kojeg se nastoji smanjiti broj nezaposlenih osoba iz ciljane skupine te potiče njihov zajednički nastup na tržištu), mjera "Potpora projektima zadruga hrvatskih branitelja" (Ministarstvo kroz povrat sredstava za nabavku strojeva, opreme ili zemljišta kojim se proširuje postojeća djelatnost ili razvija novi projekt zadruge koja je svojim dosadašnjim poslovanjem pokazala uspješnost i profitabilnost, pomaže u realizaciji projekta). U 2008. godini putem poticajnih mjera Programa ukupno je odobreno 547 zahtjeva te je na taj način omogućeno stručno osposobljavanje i zapošljavanje za 1000 osoba iz ciljane skupine.

Glede pitanja nacionalnih manjina, trenutno je u tijeku izrada nacrt studije o položaju žena pripadnica srpske nacionalne manjine na tržištu rada koju provodi UNDP Hrvatska u suradnji s Uredom za nacionalne manjine, uz predloženo sudjelovanje Ureda za ravnopravnost spolova. Ciljevi studije su prikupljanje i unapređenje prikupljanja relevantnih podataka temeljem statističke analize uvjeta na tržištu rada koji utječu na položaj žena srpske nacionalne manjine u područjima od posebne državne skrbi i na području grada Zagreba, odnosno onim područjima u kojima živi većina žena pripadnica srpske nacionalne manjine, uz sažetak i analizu postojećih istraživanja i podataka Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, tijela jedinice lokalne samouprave i nevladinih organizacija. Očekuje se da će studija rezultirati informacijama o broju nezaposlenih žena

pripadnica srpske nacionalne manjine, o tome koliko vještine i kvalifikacije uzorka žena iz te skupine odgovaraju zahtjevima tržišta rada na pojedinim područjima, te procjenom potreba za dodatnom podrškom radi uspješnijeg ulaska na tržište rada, uz procjenu dosad uspješno primjenjivanih mjera radi uključivanja žena pripadnica srpske nacionalne manjine na tržište rada. Istraživanje se planira provoditi kroz fokus grupe i dubinske intervjuje na uzorku od 1000 ispitanica.

Nadalje, u studenom 2008. godine održan je u Zagrebu okrugli stol na temu "Zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u RH – primjena članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina". Organizirali su ga Ured za ljudska prava Vlade RH, Savjet za nacionalne manjine RH i Centar za ljudska prava. Na okruglom stolu sudjelovali su predstavnici Ureda Predsjednika Republike Hrvatske, saborski zastupnici, predstavnici Vladinog Ureda za nacionalne manjine, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Središnjeg državnog ureda za upravu, predstavnici Vijeća nacionalnih manjina te predstavnici udruga civilnog društva koje se bave zaštitom prava nacionalnih manjina. Slijedom provedene rasprave usvojeni su zaključci da će se pitanje zapošljavanja nacionalnih manjina promatrati u kontekstu članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i opće politike zapošljavanja, kao i da će se nastaviti s provedbom nediskriminacijskih mjera prema pripadnicima nacionalnih manjina u skladu sa Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i Zakonom o suzbijanju diskriminacije. Svi nazočni su se suglasili da je prilikom primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, ostalih zakona, strateških i provedbenih dokumenata potrebno posebnu pažnju usmjeriti na članak 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te dodatno senzibilizirati javnost o načelima na kojima je zasnovan navedeni članak 22. Osim navedenog, predloženo je da tijela javne vlasti vode jedinstven i sveobuhvatan sustav podataka o zapošljavanju pripadnika nacionalnih manjina, da Središnji državni ured za upravu, Ministarstvo pravosuđa i tijela javne vlasti, kao nositelji mjera iz Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava 2008.-2011., a koje govore o osiguranje primjene članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, učine sve kako bi se one dosljedno provodile. Nadalje, Središnji državni ured za upravu i Akademija lokalne demokracije pozvani su da nastave izobrazbu državnih službenika koji provode postupke javnih natječaja, o dosljednoj primjeni članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, a udruge, ustanove, Vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina su pozvani da predlože projekte o snažnijoj izobrazbi o zapošljavanju nacionalnih manjina u skladu sa člankom 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Savjetu za nacionalne manjine je predloženo da potom posebno vrednuje te projekte.

Također, u NPPZ-u (koji se odnosi na razdoblje 2009.-2010.) planirana je aktivnost "Izraditi analizu dugotrajno nezaposlenih osoba korisnika stalne pomoći, po spolu, dobi, vremenskom trajanju nezaposlenosti, školskoj spremi i zanimanjima te obiteljskom statusu, s posebnim naglaskom na osobe romske nacionalne manjine te osobe s invaliditetom", koju će provesti u suradnji MZSS i FPRZOI. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi već je započelo prikupljati podatke. U svrhu praćenja provedbe JIM-a i JAP-a, zatraženi su od centara za socijalnu skrb na području cijele Republike Hrvatske statistički podaci o radno sposobnim korisnicima stalne pomoći po određenim karakteristikama. Tako su traženi podaci o spolu, dobi, obrazovnoj strukturi i obiteljskom statusu za sljedeće skupine: prognanici, izbjeglice, povratnici, osobe romske manjine, osobe s invaliditetom, ovisnici o alkoholu i opojnim drogama (bivši i sadašnji), osobe od 45. do navršene 49. godine života i osobe od 50. do navršene 64. godine života. Traženi podaci odnose se na stanje na dan 31. prosinca 2008. Kako do sada centri za socijalnu skrb nisu prikupljali navedene podatke, dan je rok za dostavu istih do 30. travnja 2009. godine. Trenutačno je prikupljeno oko 70% ukupnih podataka. Nakon što se prikupe svi podaci, oni će se odmah analitički obraditi. Očekuje se da će analiza biti izrađena do kraja svibnja ove godine.

3.4.4. Razviti i implementirati odgovarajuću strategiju politike regionalnog razvoja s ciljem osiguranja ujednačenijeg razvoja diljem zemlje, uzimajući u obzir socijalnu uključenost i strategije protiv siromaštva.

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva u 2008.g. provodilo je 2 programa: obnovu i popravak u ratu oštećenih ili uništenih stambenih jedinica te programe stambenog zbrinjavanja. U okviru *programa obnove i popravka u ratu oštećenih ili uništenih stambenih jedinica*, provodila se obnova: a) obiteljskih kuća (u 2008. godini programom je obuhvaćeno ukupno 1290 u ratu oštećenih ili uništenih obiteljskih kuća; u 2008. godini utrošeno je 128.026.758,00 kn; programom se za 2009. godinu planira obuhvat od oko 1600 obiteljskih kuća); b) program obnove višestambenih objekata u Gradu Vukovaru (u 2008. godini završena je obnova na 319 stanova u 17 višestambenih objekata; u 2008. godini utrošeno je 25.162.881,00 kn; predmetne aktivnosti nastavljaju se u 2009. godini). Od početka programa obnove i popravka u ratu oštećenih ili uništenih stambenih jedinica, svim korištenim modelima do sada obnovljeno je ili popravljeno 145.670 obiteljskih kuća i stanova, za što je utrošeno oko 16 milijardi kn.

Nadalje, u okviru *programa stambenog zbrinjavanja*, provodilo se: a) program stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava (u 2008. godini programom je obuhvaćeno 20 višestambenih objekata s ukupno 203 stana te je za navedene aktivnosti utrošeno 44.807.061,00 kn; u 2009. godini predviđen je obuhvat 392 stana u 35 višestambenih objekata; u 2010. godini planira se sanacija i izgradnja 167 stanova u 8 višestambenih objekata); b) isporuka građevinskog materijala (za realizaciju programa u 2008. godini utrošeno je 188.138.700,00 kn; programom za 2009. godinu nastavlja se provedba prethodnog programa, kao i početak novog programa za 2670 korisnika). Ukupno je za ovaj program stambenog zbrinjavanja od 2001. godine do sada izdano 13.9244 suglasnosti, potpisano je 9066 ugovora o darovanju građevinskog materijala, isporučeno je u cijelosti 8195 kompleta, a tehnički pregled proveden je na 7381 obiteljskoj kući.

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva je provodilo i: c) ostale programe stambenog zbrinjavanja (kojima je u 2008. godini popravljeno 38 devastiranih objekata, a popravljene su ili izgrađene i 62 stambene jedinice u državnom vlasništvu, za što je utrošeno 14.443.914,00 kn; za priključke na elektromrežu i izgradnju objekata osnovne komunalne infrastrukture u novim naseljima utrošeno je 10.746.843,00 kn); d) program pomoći povratku Hrvata u BiH (za program 2008./2009. godine izdano je 1126 suglasnosti, po kojima je do sada utrošeno 36.542.713,90 kn). Ukupno je za ove programe stambenog zbrinjavanja C i D od 2001.-2008. godine izdano 3390 suglasnosti, isporukom je obuhvaćeno 2253 korisnika, od čega je završena za 1523 korisnika, a za preostali broj korisnika isporuka materijala je u tijeku.

Na temelju „Programa usmjeravanja i rasporeda sredstava za razvoj otoka i priobalja“, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture je u 2008.g. provodilo nekoliko mjera. Tako se u mjeri "Poticanje otočnog gospodarstva" dodjeljuju državne potpore male vrijednosti otočnim poslodavcima za očuvanje radnih mjesta. U 2008. godini za tu namjenu utrošeno je 10.670.881,69 kn. U cilju promidžbe i boljeg plasmana na tržištu otočnih proizvoda, otočni proizvođači određenih poljoprivrednih proizvoda i namirnica mogu svoje proizvode označavati oznakom „Hrvatski otočni proizvod“. U 2008. za promociju oznake utrošeno je 80.000,00 kn. Ministarstvo i na ovaj način želi dodatno popularizirati kvalitetni otočni proizvod, a potrošače potaknuti na njihovu kupnju i korištenje. Mjerom "Poticanje otočnog javnog cestovnog prijevoza" dodjeljuje se subvencija za otočni javni cestovni prijevoz. Na osnovu ove mjere učenici, studenti, umirovljenici i osobe starije od 65 godine koje imaju prebivalište na otoku ostvaruju pravo na besplatni javni cestovni prijevoz. U 2008. godini utrošeno je za tu namjenu 30.319.787,56 kn. Mjerom "Vodoopskrba jadranskih otoka" subvencionira se cijene vode trgovačkim društvima u javnom sektoru. Tako domaćinstva čiji članovi imaju prebivalište na otoku, a opskrbljuju se vodom vodonoscem ili cestovnim vozilom, plaćaju vodu do 20 m³ mjesečne, odnosno do 150 m³ ukupne godišnje potrošnje po domaćinstvu po cijeni koja je jednaka prosječnoj cijeni isporuke vode u matičnoj obalno –

otočnoj županiji. U 2008. godini utrošeno je za tu namjenu 15.960.000,00 kn. Sukladno mogućnostima državnog proračuna, sve navedene mjere nastaviti će se i u 2009. godini.

Osim provođenja Mjera aktivne politike zapošljavanja koje se odnose na financiranje i sufinanciranje zapošljavanja i obrazovanja (provođenja obrazovnih programa), Hrvatski zavod za zapošljavanje sudjeluje i u različitim projektima, inicijativama i aktivnostima koje se odnose na obrazovanje nezaposlenih osoba, a provode se u suradnji s jedinicama lokalne i regionalne (područne) samouprave te kroz različite projekte EU i ostale aktivnosti i inicijative koje uključuju obrazovanje. Osim sufinanciranja provođenja obrazovnih programa, Zavod organizira i provodi postupke profesionalne selekcije te njihovo informiranje i upućivanje u obrazovne programe pri čemu se odabiru oni kandidati koji najbolje udovoljavaju postavljenim zahtjevima. Programi obrazovanja u koje se uključuju nezaposlene osobe odnose se na nepoznatog poslodavca te su usmjereni na povećanje konkurentnosti nezaposlenih osoba na tržištu rada i povećanje njihovih kompetencija, a s ciljem povećanja njihove zapošljivosti i radne mobilnosti. To je također jedan od načina praćenja razvoja regionalnih tržišta rada i aktivne politike zapošljavanja na razini pojedinih županija. Tijekom 2008. godine kroz navedene je oblike suradnje bilo realizirano 96 različitih programa obrazovanja u koje je bilo uključeno ukupno 1.365 osoba.

Nadalje, jedan od načina razvoja ljudskih potencijala na lokalnoj razini jest u sinergijskom djelovanju svih dionika na tržištu rada kroz lokalna partnerstva za zapošljavanje, koja trebaju potaknuti razvoj ljudskih resursa prema potrebama gospodarstva, ali trebaju biti i važan čimbenik rješavanja nezaposlenosti, posebno dugotrajne nezaposlenosti. Imajući u vidu razvoj lokalnih partnerstava za zapošljavanje kroz CARDS 2002 i CARDS 2003 razvijena su partnerstva za zapošljavanje u 8 županija u Republici Hrvatskoj. Nastavno na prve dvije faze projekta „Lokalna partnerstva za zapošljavanje“ predpristupni program IPA planirano je provođenje i treće faze projekta kroz koja će obuhvatiti ostalih 13 županija koje nisu bile obuhvaćene spomenutim CARDS projektima.

3.5. Smanjenje nesrazmjera vještina

3.5.1. Razviti institucionalne preduvjete i kapacitete za analizu i predviđanje potreba tržišta rada za vještinama na svim razinama.

U 2008. godini Hrvatski je zavod za zapošljavanje proveo anketu poslodavaca koja je uključivala pitanja o mogućnosti zadovoljavanja njihovih potreba za radnicima određenih zanimanja. Anketnim uzorkom obuhvaćeno je 14.805 poslodavaca (trgovačkih društava, obrtnika, ustanova) s ukupnim brojem zaposlenih od 691.160 radnika, što čini 44,1% ukupne zaposlenosti u Republici Hrvatskoj. U uzorak su uključeni poslodavci s pet i više zaposlenih, pa je stoga obuhvaćen znatan broj malih poslodavaca i obrtnika. Analizom rezultata ankete utvrđeno je da je nedostajao značajan broj radnika nekih zanimanja, osobito u građevinarstvu, brodogradnji i prerađivačkoj industriji.

Ugovorom o suradnji (iz srpnja 2008.) između Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Hrvatske gospodarske komore, HGK provodi projekt "Izrada analize obrazovnih potreba u malom i srednjem gospodarstvu s naglaskom na poduzetničkim vještinama" (Training need analysis – TNA). Osnovni razlog pokretanja projekta je nedostatak sustavnog praćenja potreba malog i srednjeg gospodarstva za obrazovanjem. Postojanje podataka na nacionalnoj razini osiguralo bi pouzdane podatke za *benchmark* postignuća Republike Hrvatske sa zemljama EU, IPA zemljama i MEDA zemljama na provedbi povelje EU o malom gospodarstvu za poglavlja 1 i 4. Analiza će dati pouzdane podatke o potrebama malih i srednjih poduzeća za poduzetničkim vještinama i znanjima. Vremenski okvir I. faze projekta je razdoblje rujna 2008. – lipanj 2009. godine. Projekt se financira iz državnog proračuna i sredstvima HGK na osnovu ugovora o suradnji potpisanog između MINGORP i HGK, a nakon početne faze kandidirati će se za sredstva iz EU fondova.

Svrha ovog projekta je razviti metodologiju trajnog praćenja potreba za obrazovanjem, usavršavanjem i osposobljavanjem u malim i srednjim poduzećima u RH,

koja će omogućiti identificiranje odnosa između početnog i kasnijih oblika obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja za poduzetništvo u ekonomiji znanja. Opći cilj projekta je prikupiti podatke na nacionalnoj razini o trenutnom stanju obrazovnih potreba u malim i srednjim poduzećima, a dobiveni rezultati će poslužiti kao osnovica za razvoj metodologije trajnog praćenja potreba za obrazovanjem s naglaskom na poduzetničkim vještinama i znanjima. Rezultati projekta koristiti će se za uvođenje poduzetništva kao ključne kompetencije u formalni obrazovni sustav u RH te kontinuirani profesionalni razvoj poduzetničkih kompetencija zaposlenih, za financiranje obrazovanja za poduzetništvo, osnivanje Centra za kompetencije pri HGK i za potrebe Regionalnog centra za poduzetničko učenje za zemlje jugoistočne Europe.

U trenutnom tijeku projekta napravljeno je istraživanje (rujan i listopad 2008.g.) u cilju utvrđivanja stanja o institucijama koje trajno prate takve potrebe, a koje je pokazalo da trenutno u Hrvatskoj niti jedna institucija ne provodi kontinuirano istraživanje o potrebama malih i srednjih poduzeća za obrazovanjem i osposobljavanjem. Istraživanja koja su se provodila bila su jednokratna, a većina istraživanja orijentirana je na zanimanja, a ne na nedostatak znanja i vještina, odnosno razvoj ljudskog kapitala u poduzećima. Tako primjerice, sustavno praćenje potreba poslodavaca provodi HZZ putem Ankete za poslodavce. Ona pomaže utvrđivanju nedostatka (na tržištu) radnika određenih zvanja/zanimanja i stoga može biti relevantna za početno (inicijalno) obrazovanje. Anketom se istražuju zapošljavanje i promjene u zaposlenosti tijekom prethodne godine, poteškoće pri zapošljavanju radnika, planirano zapošljavanje i potencijalni viškovi radnika u tekućoj godini, potrebe poslodavaca za dodatnom izobrazbom postojećih radnika te suradnja poslodavaca s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje. Temelj za istraživanje je zanimanje jer se na taj način vodi evidencija na HZZ-u. Za razliku od toga, istraživanje koje provodi HGK orijentirano je na poduzetničke vještine: inovativnost, kreativnost, projektni pristup radu, podjela znanja unutar poduzeća, spremnost na dalje učenje - cjeloživotno učenje, timski rad, suradnju s obrazovnim institucijama u razvoju proizvoda, informiranosti o mogućim državnim potporama za edukaciju, itd., i sve to bez obzira na zanimanje ili radno mjesto na kojem osoba radi. Jedina podjela koja je napravljena u nekim pitanjima je podjela na rukovoditelje i ostale, ali opet bez obzira na zanimanje ili razinu obrazovanja. Istraživanje je provedeno *on-line* anketnim upitnikom u ožujku 2009. godine na reprezentativnom uzorku malih i srednjih poduzeća (10% MSP ravnopravno raspodijeljenih po djelatnostima i županijama s najviše 250 zaposlenih). Preliminarni rezultati prvog (pilot) istraživanja bit će objavljeni u svibnju 2009. godine. Velik broj anketiranih naveo je potrebu za kontinuiranim istraživanjem takvih potreba i dao punu podršku projektu koji provodi HGK.

3.5.2. Unaprijediti sustav organiziranog profesionalnog usmjeravanja mladih ljudi prilikom njihovog izbora obrazovanja i osigurati bolju informiranost mladih o potrebama tržišta rada.

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi procese profesionalnog usmjeravanja učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola duže od 75 godina. Rad s učenicima zapravo predstavlja preventivno djelovanje na usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada kroz pružanje stručne pomoći učenicima završnih razreda osnovne i srednje škole pri donošenju odluke o odabiru škole odnosno zanimanja. Profesionalno usmjeravanje učenika uključuje sljedeće aktivnosti: ispitivanje profesionalnih namjera učenika, profesionalno informiranje, profesionalno savjetovanje.

Glede ispitivanja profesionalnih namjera učenika, Hrvatski zavod za zapošljavanje jednom godišnje provodi Anketu o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola. Cilj provođenja ankete jest utvrditi profesionalne namjere učenika, te identificirati prioritete skupine učenika i njihove potrebe za uslugama informiranja i savjetovanja, ali i pružiti podatke svim relevantnim dionicima o profesionalnim namjerama učenika na lokalnim, regionalnim i nacionalnoj razini u svrhu efikasnijeg planiranja obrazovne upisne politike. Tijekom 2008. godine ukupno je anketirano 48.763 učenika, od čega je 30.944 učenika osnovnih škola i 17.819 učenika srednje škole.

Profesionalnim informiranjem se učenicima i njihovim roditeljima pružaju informacije relevantne za donošenje odluka o odabiru zvanja, zanimanja i područje rada, odnosno za planiranje daljnjeg profesionalnog razvoja. Profesionalno informiranje može biti pismeno i usmeno. Ovisno o potrebama korisnika i svrsi informiranja, usmeni oblici informiranja mogu biti individualni i grupni. Središnja služba i područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje tijekom 2008. godine izdale su preko 131.000 različitog pisanog informativnog materijala (brošura, letaka, postera) namijenjenog različitim skupinama korisnika. Neposrednim (usmenim) profesionalnim informiranjem obuhvaćeno je 32068 učenika osnovnih i srednjih škola. Od ukupnog broja informiranih, 19970 učenika informirano je u skupinama, a 12098 učenika informirano je individualno.

Jedan od vrlo značajnih i sveobuhvatnih izvora potrebnih informacija o različitim zanimanjima za učenike, ali i odrasle korisnike jest računalni program profesionalnog usmjeravanja „Moj izbor“. Program je u upotrebi od 2007. godine, a krajem 2008. godine Program se koristio na 169 licenciranih lokacija. S ciljem daljnjeg unapređenja Programa, u Zavodu se se tijekom 2008. godine provodile sljedeće aktivnosti: edukacija 94 nova korisnika Programa, izrada priručnika i ostalih promotivnih materijala Programa. Također, izrađena je analiza zadovoljstva učenika mogućnostima Programa, kao i stručnih suradnika u školama i područnim službama Zavoda te ostalim institucijama koje su korisnici Programa. Rezultati provedene evaluacije ukazali su na izrazito zadovoljstvo korisnika Programa te su korišteni kao podloga za izmjene i daljnje unapređenje Programa čija će nova verzija biti u uporabi od travnja 2009. godine.

Profesionalnim savjetovanjem se učenicima pomaže sagledati vlastite mogućnosti u svrhu donošenja odluke o najprimjerenijim izborima obrazovanja i/ili zapošljavanja. Tijekom 2008. godine ukupno je savjetovano 14 631 učenika završnih razreda osnovne i srednje škole. Postupci profesionalnog savjetovanja razlikuju se s obzirom na svrhu savjetovanja i potrebe korisnika, a provode se individualno ili u grupama. Ovaj proces uključuje prethodno utvrđivanje relevantnih karakteristika pojedinca uporabom psihodijagnostičkog instrumentarija (ispitivanje sposobnosti, interesa, motivacije, zdravstvenog stanja). Tijekom 2008. godine, u okviru provedbe procesa profesionalnog savjetovanja učenika završnih razreda osnovne i srednje škole, 6 827 učenika je upućeno na liječnički pregled s ciljem utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za pohađanje te kasnije obavljanje poslova odabranih zanimanja. Unutar navedene skupine, posebna pažnja se pridaje dvjema podskupinama: učenicima s teškoćama (teškoće u psihofizičkom razvoju) te učenicima sa zdravstvenim smetnjama. Sukladno Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole koju svake godine donosi ministar nadležan za obrazovanje, učenici s teškoćama imaju pravo na direktan upis u srednju školu, učenici s težim zdravstvenim smetnjama imaju pravo na prednosti pri upisu, što znači da se mogu upisati u odgovarajuću srednju školu s manjim brojem bodova, i to do deset % od bodova najniže rangiranog kandidata na ljestvici poretka učenika koji su ostvarili pravo upisa u tu školu odnosno program dok se učenici s osobito teškim zdravstvenim smetnjama mogu upisati izravno. Tijekom 2008. godine, ukupno je savjetovano 5 235 učenika s teškoćama odnosno učenika sa zdravstvenim smetnjama.

Hrvatska obrtnička komora, zajedno sa svim područnim obrtničkim komorama, intenzivno radi na promociji upisa u programe izobrazbe za deficitarna zanimanja kroz sudjelovanje u različitim oblicima događanja lokalnog karaktera koja se odnose na poticanje učenika na upis u strukovne programe kao što su: dani otvorenih vrata; izložbe starih alata, uređaja i opreme; sajam poslova; prezentacije starih obrta; predavanja za interesne skupine učenika osnovnih škola; sajmovi škola kao npr. „Dojdi osmaš“; posjeti osnovnim školama i obrtničkim radionicama. Brojne područne obrtničke komore razvile su program stipendiranja za učenike koje odluče upisati neke od programa izobrazbe za deficitarna zanimanja.

3.6. Poboljšanje prilagodljivosti radnika i poduzeća

- 3.6.1. Definirati strategiju politike usmjerene na poboljšanje postojeće kombinacije sigurnosti i fleksibilnosti na hrvatskom tržištu rada, uzimajući u obzir principe i puteve koji su zadani za fleksigurnost (EC Komunikacija "Prema općim principima fleksigurnosti: više radnih mjesta i bolja radna mjesta kroz fleksibilnost i sigurnost" (27.6.2007. Bruxelles, COM(2007) 359)), usvojeno od Europskog vijeća 5. prosinca 2007.

Trenutno je u pripremi novi Zakon o radu. Prijedlog zakona je izrađen, ali je još uvijek u fazi konzultiranja, kako na nacionalnoj razini sa socijalnim partnerima, tako i na međunarodnoj razini sa Europskom komisijom.

- 3.6.2. Implementirati posebne poticaje i mjere s ciljem povećanja participacije odraslih u obrazovanju prema dvjema komponentama koncepta fleksigurnosti: sveobuhvatna strategija cjeloživotnog učenja i učinkovite politike aktivnog tržišta rada.

Podaci o obrazovanju odraslih, odnosno cjeloživotnom učenju već su navedeni u aktivnostima 1.2.3., 1.7.4. i 1.7.5.

- 3.6.3. Razviti i implementirati politike usmjerene na povećanje šansi radnika na privremenim poslovima da napreduju prema dobivanju redovnog zaposlenja.

Kako je već ranije u dokumentu navedeno, financijska i gospodarska kriza u zoni eura snažno utječe na kretanja u hrvatskom gospodarstvu i na tržištu rada. Tijekom 2009. godine očekuje se nastavak usporavanja gospodarskog rasta koje je započelo u drugoj polovini 2008. godine, što će rezultirati značajnim opadanjem zaposlenosti i povećanjem nezaposlenosti u 2009. godini. Iako je kretanje zaposlenosti teško precizno predvidjeti, u 2009. godini očekuje se 15%-tno povećanje broja registriranih nezaposlenih. U sadašnjim uvjetima neće biti prostora za značajnije izmjene radno-socijalnog zakonodavstva kojima bi se jačala sigurnost radnih mjesta i zapošljavanja, ali se razmatraju moguće mjere za period kada će gospodarski rast biti veći.

- 3.6.4. Aktivno uključiti socijalne partnere u rasprave i razvoj gore navedenih političkih rješenja.

Već u toku procesa izrade JAP-a, uključeni su socijalni partneri, na način da je završna verzija JAP-a detaljno prezentirana i raspravljena sa socijalnim partnerima i predstavnicima Opće uprave za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti Europske komisije na zajedničkom sastanku u prosincu 2007. godine. Tada je konačna verzija JAP-a podržana od strane socijalnih partnera.

Na temelju JAP-a, koji analizira stanje na tržištu rada, ukazuje na glavne probleme i izazove s kojima se hrvatsko tržište rada suočava te utvrđuje prioritete za djelovanje, izrađen je Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja. Dionici uključeni u proces, odnosno članovi radne skupine za izradu NPPZ-a, osim predstavnika nadležnih državnih institucija, bili su i socijalni partneri (Hrvatska udruga poslodavaca, predstavnici sindikalnih središnjica) te predstavnici civilnog društva.

Rad radne skupine započeo je u rujnu 2008. godine, a u toku procesa izrade NPPZ-a socijalni partneri su aktivno sudjelovali na svim održanim sastancima, sastavili su prijedloge provedbenih aktivnosti (mjera) te se očitovali i raspravljali i o prijedlozima drugih članova radne skupine. Osim što su socijalni partneri uključeni kao sudionici u izradi mjera/aktivnosti, oni su također uključeni i kao nositelji pojedinih provedbenih aktivnosti te će biti uključeni i u praćenje i izvještavanje o provedbi mjera/aktivnosti iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja.

3.7. Povećanje ulaganja u ljudski potencijal kroz bolje obrazovanje i vještine

3.7.1. Integrirati potrebe tržišta rada u obrazovne politike na svim razinama.

Podaci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa o stanju po obrazovnim sektorima u školskoj godini 2007/08. (tablica 7 – Zastupljenost broja polaznika u obrazovnim sektorima) pokazuju da su neki sektori izuzetno slabo zastupljeni brojem polaznika (primjerice geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija) za razliku od drugih (poput sektora: strojarstvo, brodogradnja i metalurgija, elektrotehnika i računarstvo, ekonomija, trgovina i poslovna administracija, turizam i ugostiteljstvo). Prema Izvješću Svjetske banke, učenici svojim izborima programa donekle utječu na stvaranje trenda, tako da je moguće vidjeti pomake u interesima s jednih programa za zanimanja na druge, dok se sektorski situacija sporije mijenja. Prema podacima MZOŠ-a, najveći broj učenika se upisuje u obrazovni sektor 'ekonomija, trgovina i administracija' (što je odabir pretežito ženske mladeži), zatim sektor koji obuhvaća zanimanja u elektrotehnici i računarstvu, sektor 'strojarstvo i metalurgija' i sektor 'turizam i ugostiteljstvo'¹⁴.

Tablica 7 – Zastupljenost broja polaznika u obrazovnim sektorima

Broj sektora	Obrazovni sektor	Broj učenika
I.	poljoprivreda, prehrana i veterina	7536
II.	šumarstvo, prerada i obrada drva	2747
III.	geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija	925
IV.	tekstil i koža	1838
V.	grafička tehnologija i audio-vizualno oblikovanje	2361
VI.	strojarstvo, brodogradnja i metalurgija	15464
VII.	elektrotehnika i računarstvo	19437
VIII.	graditeljstvo i geodezija	5804
IX.	ekonomija, trgovina i poslovna administracija	31677
X.	turizam i ugostiteljstvo	15708
XI.	promet i logistika	7060
XII.	zdravstvo i socijalna skrb	9531
XIII.	osobne, usluge zaštite i druge usluge	6809
XIV.	umjetnost	

Provedbom upisne politike u kojoj je odgovornost osnivača škola, jedinica lokalne uprave i područne/regionalne samouprave te škola da u zakonskom roku izrade mrežu programa/ustanova, koja će odraziti ekonomsku opravdanost obrazovanja za određene kvalifikacije, stvarne potrebe, uvjete i održivost određenih obrazovnih kapaciteta, biti će moguće postupno racionalizirati obrazovnu ponudu uz samostalno odlučivanje lokalnih zajednica o vlastitim razvojnim interesima i mogućnostima. Dodatna kvaliteta u procesu decentralizacije upravljanja i financiranja jest i ozakonjena mogućnost odgojno-obrazovnih ustanova za stvaranjem dodanih vrijednosti, (Zakon o odgoju i obrazovanju N.N. 87/08, posebno dio koji se odnosi na obavezu škole da u skladu sa Nacionalnim okvirnim

¹⁴ Potrebno je napomenuti da su precizno utvrđivanje stope zaposlenosti ili nezaposlenosti prema završenom obrazovnom programu (i spolu) na temelju cjelovitih i pouzdanih podataka, te donošenje mjera profesionalnog usmjeravanja i obrazovne politike u cilju smanjivanja razlika neke od ključnih točki nacrta prijedloga Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja.

kurikulumom izradi Školski kurikulum¹⁵), čime će se razvijati poduzetništvo i konkurentnost kao dvije bitne značajke suvremene škole i zajednice.

Rad na Hrvatskom kvalifikacijskom okviru

Tijekom 2008. godine nastavio se intenzivan rad na Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, projektu Vlade RH, a kojega provodi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa prema usvojenim Polaznim osnovama HKO. Na sjednicama Povjerenstva za izradu kvalifikacija usvojeni su: Plan aktivnosti na izradi HKO za 2008. godinu, Plan aktivnosti na izradi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) za razdoblje 2008. - 2012., Plan aktivnosti na izradi Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira za 2009. godinu. Povjerenstvo se sastoji od 27 osoba iz sektora obrazovanja (sveučilišta, agencije, školske ustanove, sindikati, predstavnici gospodarstva, Operativni tim za potporu Povjerenstvu ima trenutačno 30 osoba. Operativni tim za potporu Povjerenstvu za izradu kvalifikacija je tijekom 2008. godine radio kroz pet radionica, a operativne aktivnosti se prema planu odvijaju svakodnevno.

Trenutačno je u objavi javni poziv za prikupljanje prijedloga za izbor članova radnih skupina za izradu kvalifikacija. Cilj je formiranje tijela koje će stručno i kompetentno definirati kvalifikacije potrebne hrvatskom društvu. U okviru IPA programa, IV. komponenta, Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je korisnik projekta unutar 3. prioriteta: Daljnji razvoj Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira.¹⁶

3.7.2. Nastaviti povećavati udio osoba sa završenim srednjoškolskim i visokim obrazovanjem

Podaci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa o srednjoškolskom obrazovanju u redovitim rokovima i prema broju učenika svakoga razreda na kraju školske godine pokazuju da školske godine 2007/08. razred nije uspjelo završiti 4 663 učenika ili 2,5%. Završni ispit ili maturu nije položilo u rokovima te školske godine 4 652 učenika ili 12% od ukupnoga broja učenika koji su završili razred i stekli uvjete za polaganje završnoga ispita ili mature. Učenici koji nisu pristupili završnom ispitu ili maturi, ili nisu uspjeli položiti dio ispita ili čitav ispit, moći će to učiniti u zimskom roku, odnosno, u sljedećoj školskoj godini (2008/09.), što je njihovo zakonsko pravo. Učenici koji nisu uspjeli završiti razred mogu ponavljati isti, promijeniti nastavni program po kojemu su započeli stjecati kompetencije za tržište rada ili nastavak obrazovanja, ili mogu steći kompetencije kroz sustav obrazovanja odraslih.

Novi zakonski okvir strukovnoga obrazovanja omogućit će učenicima povratak u redoviti sustav obrazovanja po prekidu školovanja, što je pozitivna novina i pružanje druge prilike, čime je moguće značajno smanjiti broj mladih osoba bez stečenih kvalifikacija za zapošljavanje ili nastavak obrazovanja. Socijalnom osjetljivošću Zakona uređeno je pitanje prava na produžetak redovitoga obrazovanja pod određenim okolnostima, što je osobito značajno ako se uvažava specifičnosti velikoga dijela populacije mladih osoba obuhvaćenih sustavom strukovnoga obrazovanja.

Osiguravanje uvjeta učenicima u sustavu strukovnoga obrazovanja za stjecanja kompetencija za nastavak školovanja polaganjem državne mature, još je jedan doprinos

¹⁵ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi donosi smjernice i načine unapređivanja odgoja i obrazovanja u hrvatskome društvenom kontekstu radi osiguravanja što kvalitetnijeg sustava školstva. On služi kao osnova za izradbu svih ostalih kurikulumskih dokumenata kao što su predmetni kurikulumi, smjernice za primjenu kurikuluma, izradbu udžbenika i ostalih nastavnih sredstava i materijala; definiranje standarda i kriterija za vrjednovanje kvalitete učeničkih postignuća i rada škola. Budući da definira osnovne sastavnice nacionalnoga kurikuluma, Nacionalni okvirni kurikulum osnova je za planiranje i programiranje nastave u školama, tj. za izradbu školskog kurikuluma. MZOŠ je dokument prosljedilo javnosti na javnu raspravu sa svrhom zadobivanja prijedloga za daljnje poboljšanje dokumenta). Prednosti Nacionalnog okvirnog kurikuluma: a) zamjenjuje prenošenje znanja razvojem kompetencija, b) sukladan je s europskim sustavima odgoja i obrazovanja uvažavanjem osam temeljnih kompetencija. Školski kurikulum (kojeg izrađuju škole) osigurava prilagodljivost individualnim potrebama učenika i specifičnostima lokalne samouprave u kojoj škola djeluje.

¹⁶ Za detaljniji uvid u značaj HKO-a pogledati tekst na str. 14

Ministarstva omogućavanju podizanja kvalitete školovanja i razine obrazovanosti stanovništva.

Studentski standard

Nacionalna zaklada za potporu učeničkom i studentskom standardu osnovana je 1. svibnja 2008. godine s ciljem da prikuplja i provodi raspodjelu financijskih sredstava u vidu različitih oblika subvencija učenicima osnovnih i srednjih škola te studentima. Svrha Zaklade je da sustavom financijske potpore učenicima i studentima omogući veću demokratizaciju obrazovanja, odnosno dostupnost obrazovanja što većem broju mladih ljudi te da na taj način pozitivno utječe na podizanje opće obrazovne razine u Hrvatskoj. Zaklada bi se trebala financirati javno-privatnim partnerstvom države i gospodarstvenika.

3.7.3. Poboľjšati kvalitetu i dostupnost strukovnog obrazovanja i istražiti moguće poticaje s ciljem povećanja sudjelovanja u strukovnom obrazovanju.

31. srpnja 2008. godine usvojena je Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u RH, za razdoblje 2008-2013. godine. U Strategiji su definirani ciljevi, načela i smjerovi daljnjeg razvoja sustava, naročito u smislu povećanja osiguranja kvalitete sustava te njegovog usklađivanja s potrebama tržišta rada. Izrađen je i Zakon o strukovnom obrazovanju koji je usvojen 09. ožujka 2009. godine. Zakonom se propisuje metodologija povezivanja tržišta rada sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem; od osnivanja 13 sektorskih vijeća od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, preko izrade standarda zanimanja i strukovnih kvalifikacija, do izrade strukovnih kurikuluma. Zakonom se propisuju i elementi koji utječu na osiguranje kvalitete u strukovnim školama, poput samovrednovanja strukovnih škola. Prema novoj metodologiji programiranja strukovnih kurikuluma izrađeno je 13 standarda zanimanja te 1 strukovna kvalifikacija, osuvremenjeno je 14 nastavnih planova i programa (tehničari) i izrađeno 12 programa niže stručne spreme. Tijekom 2008. godine uveden je sustav stručnog usavršavanja strukovnih nastavnika u tvrtkama. U svrhu poticanja i promoviranja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, Agencija za strukovno obrazovanje je provela stručne skupove za strukovne nastavnike, organizirala i provela državna natjecanja učenika strukovnih disciplina, organizirala smotre radova, provela stručne ispite. Napravljena je projektna dokumentacija za 4 IPA projekta u području strukovnog obrazovanja, a tiču se jačanja kapaciteta sustava, jačanja osiguranja kvalitete sustava i nastavka povezivanja sustava s tržištem rada.

Nadalje, u 2008. godini opremljeno je sveukupno 20 strukovnih škola te 3 učenička doma, uz utrošena sredstva u iznosu 6.311.773,72 kuna, od čega je 50% iz sredstava Svjetske banke, a 50% iz proračuna Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Uprava za obrt Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva je u 2008. godini provodila projekt "Stipendiranje učenika u deficitarnim zanimanjima", kojim se dodjelom stipendija, u suradnji sa područnim obrtničkim komorama i gospodarskim subjektima malog gospodarstva, želi potaknuti učenike na školovanje za obrtnička zanimanja. Uprava za obrt je tijekom 2008. godine za navedeni projekt raspodijelila 998.000,00 kn na 15 odobrenih zahtjeva od ukupno 22 zaprimljena zahtjeva. Ovaj se projekt kontinuirano provodi.

Također, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva surađuje s Društvom za tehničku pomoć (GTZ) u vlasništvu Njemačke Vlade u provedbi projekta „Razvoj strukovnog obrazovanja“ usmjerenog na tržište rada u RH. Cilj Projekta je osposobiti Strukovnu školu za usmjeravanje strukovnog obrazovanja prema potrebama poduzeća i interesima mladeži. Trenutno u ovom projektu sudjeluju tri strukovne škole koje se pripremaju za uvođenje programa za zanimanja: automehatroničar, instalater sustava vode, plina, grijanja i hlađenja i kuhara wellnes i dijetalne prehrane. Projekt daje metodičku, stručnu i materijalnu potporu za poboljšanje općih uvjeta u procesu reformiranja strukovnog obrazovanja. Strukovne škole se unutar regije pozicioniraju kao škole koje osiguravaju visokokvalitetno obrazovanje i profesionalno usavršavanje usklađeno s potrebama gospodarstva, čime će se utjecati na veće mogućnosti za zapošljavanje naučnika. Ovaj Projekt povećava učinkovitost obrta u

pilot-regijama i time pridonosi ukupnom gospodarskom razvoju. Strukovna škola se obavezuje aktivno surađivati sa svim partnerima u realizaciji zajedničkog operativnog plana, i to u sljedećim područjima: u području razvoja sustava, u području razvoja Škole, u području razvoja obrazovanja, u području razvoja ljudskih resursa. Djelotvornost zapošljavanja će se povećati kroz profesionalnu orijentaciju i savjetovanje usmjereno prema ciljnim grupama. Iz toga proizlazi obostrana korist samog projekta, jer program strukovnog obrazovanja treba odgovarati potrebama malih i srednjih poduzeća.

U 2006. godini Vlada RH donijela je Projekt stipendiranja redovitih studenata preddiplomskog sveučilišnog studija nautičkog i brodstrojarskog smjera i učenika koji pohađaju srednjoškolsko obrazovanje nautičkog i brodstrojarskog smjera, ponajprije iz razloga što posljednjih godina opada interes za pomorska zvanja i upis u srednje pomorske škole i na pomorske fakultete. Stoga, da bi se zaustavio trend pada upisa na pomorske škole i na pomorske fakultete, Vlada RH donijela je navedeni Projekt koji ima za cilj stimuliranje upisa u srednje pomorske škole i pomorske fakultete, čime bi se povećala kvaliteta školovanja, odnosno studiranja, a samim time i bolji stručni kadar na brodovima hrvatske trgovačke mornarice kao jamstvo za sigurnost plovidbe, zaštitu ljudskih života i zaštitu morskog okoliša. Za provedbu Projekta Ministarstvo kontinuirano osigurava sredstva u Državnom proračunu, a koja se dodjeljuju učenicima srednjih pomorskih škola i studentima pomorskih fakulteta putem javnih natječaja. Ministarstvo je do travnja 2009. godine za navedeni Projekt raspodijelilo ukupno 11.500.000,00 kn, a stipendiju prima 450 učenika srednjih pomorskih škola te 137 studenata pomorskih fakulteta.

3.7.4. Osigurati odgovarajuću podršku i kreirati poticaje za poslodavce da investiraju u kontinuirano obrazovanje svojih zaposlenika.

Uključenošću Hrvatske gospodarske komore, promoviranje pozitivnih primjera poslodavaca koji ulažu u obrazovanje svojih radnika u razdoblju od 2008.-2009.g. odvijalo se u okviru aktivnosti sa širim kontekstom. Tako je održana "EDUCA PLUS" – međunarodna konferencija o cjeloživotnom učenju i razvoju ljudskih potencijala u 2008. (uključena četiri poduzeća iz prerađivačke industrije, marketinga i poslovnih usluga). Također, na Tjednu cjeloživotnog učenja 2008. predstavljeni su pozitivni primjeri poslodavaca koji ulažu razvoj ljudskih potencijala, s posebnim naglaskom motiviranja mladih za osiguravanje deficitarnih zanimanja u metalnoj industriji. Također je predstavljena Zaklada ŽK Koprivnice za stipendiranje učenika i studenata za deficitarna zanimanja (Zakladu su osnovala 4 poduzeća i HGK).

Nadalje, u 2008. g. održana je dodjela znakova "Hrvatska" i "Izvorno hrvatsko". Prema Pravilniku o znakovima vizualnog označavanja, jedan od uvjeta za dobivanje znakova je dokument o uvedenom sustavu osiguranja kvalitete odnosno sustava upravljanja kvalitetom. Standardi sustava upravljanja kvalitetom podrazumijevaju i ulaganje u razvoj, tj. obrazovanje zaposlenika te su dobitnici znakova ujedno i promovirani kao oni koji ulažu u razvoj i unapređivanje poslovnog procesa, tj. obrazovanje vlastitih zaposlenika. Znakovi se dodjeljuju u kontinuitetu godišnje i javno promoviraju na događaju "Zlatna kuna". U 2008. 16 poduzeća dobilo je za svoje proizvode/usluge znak "Hrvatska" za kvalitetu i 7 poduzeća znak "Izvorno hrvatsko".

3.7.5. Razviti integriranu strategiju cjeloživotnog učenja i produžiti trajanje obveznog obrazovanja.

Aktivnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa

Svi strateški dokumenti vezani uz razvoj sustava odgoja i obrazovanja u sebi imaju temeljni cilj, kroz sustav osigurati uvjete za cjeloživotno učenje stanovništva Republike Hrvatske. *Akcijski plan provedbe Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja za 2009.-2010. godinu* svojim je sastavnicama, mjerama, aktivnostima te pokazateljima utvrdio tijek rada u

posljednjoj fazi, kako bi po završetku predviđenoga razdoblja bilo moguće utvrditi pokazatelje realiziranih rezultata. Obrazovanje odraslih je *Zakonom o obrazovanju odraslih* postalo sastavni dio cjelovite strateške usmjerenosti ka navedenom cilju. Jedna od dugogodišnjih aktivnosti je i provedba projekta (5 godina) „*Za Hrvatsku pismenosti: put do poželjne budućnosti – Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj 2003.-2012.*“ Projekt je pod jednakim uvjetima dostupan svim građanima Republike Hrvatske koji nemaju završenu osnovnu školu. Osim završavanja osnovnog obrazovanja polaznicima je omogućeno stjecanje osnovnih kompetencija u nekom zanimanju kako bi mogli konkurirati na tržištu rada i pronaći zaposlenje. Prema podacima Uprave za srednje obrazovanje, ukupan broj korisnika u projektu zaključno s mjesecom prosincem 2008. godine je 4560 polaznika, od čega su samo 1233 do sada bile žene (27,04%). U 2008. godini 26 ustanova za obrazovanje odraslih provodilo je obrazovanje prema projektu, obuhvativši 1325 osoba i s utrošenih 3.156.350 kuna. U svrhu poboljšanja kvalitete projekta Agencija za obrazovanje odraslih je u okviru projekta CARDS 2004 izvršila reviziju uspješnosti ovog projekta te će rezultati ove revizije biti uključeni u modifikaciju projekta.

Aktivnosti Agencije za obrazovanje odraslih (AOO)

Drugi po redu Tjedan cjeloživotnog učenja održan je u rujnu 2008. godine, u svrhu promidžbe važnosti cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih, poticanja rasprave o važnim pitanjima iz navedenih područja, osnaživanja suradnje s ustanovama za obrazovanje odraslih i dionicima sustava obrazovanja odraslih te pružanja informacija o obrazovnim mogućnostima zainteresiranim polaznicima u nekoliko gradova (Zagrebu, Vukovaru, Gospiću i Kninu). U Zagrebu je održan seminar za novinare i studente politologije i novinarstva „Obrazovanje i demokratsko društvo“, radionica o vrednovanju neformalnog i formalnog učenja, radionica o ishodima učenja te tribina o važnosti ulaganja u ljudske potencijale. U Vukovaru, Gospiću i Kninu održane su brojne prezentacije, predavanja i radionice koje su potaknule rasprave o cjeloživotnom učenju i prikazale prednosti koje ono donosi. U 2008. godini pokrenute su aktivnosti vezane uz pilot projekt „Ulaganje u obrazovanje za deficitarna zanimanja“ u sklopu „Programa obrazovanja za zapošljavanje i samozapošljavanje“, dok je u 2009. nastavljena realizacija navedenog. Cilj projekta je bio poticanje školovanja za zapošljavanje i samozapošljavanje. Financirani su programi osposobljavanja i prekvalifikacije za deficitarna zanimanja na području Vukovarsko-srijemske, Ličko-senjske i Šibensko-kninske županije, kao županija od posebne državne skrbi. Tim projektom financira se obrazovanje odraslih za stjecanje jednostavnog zanimanja ili prekvalifikacije s ciljem zapošljavanja. Obrazovne programe osposobljavanja i prekvalifikacije provode ustanove za obrazovanje odraslih s kojima je Agencija za obrazovanje odraslih sklopila ugovor. U projekt je uključeno oko 380 osoba, a nastava je u tijeku. U sklopu redovite djelatnosti Agencija će provesti nadzor i evaluaciju projekta u koji je uloženo otprilike 1.700.000,00 kn.

AOO ima ulogu korisničke institucije za dva projekta čija će ukupna vrijednost biti 7 mil. EUR, namijenjenih institucionalnom razvoju Agencije i izravnoj potpori ustanovama sustava, a u okviru IPA programa (Instrument for Pre-Accession assistance). Također, nastavlja se provedba Projekta CARDS 2004 Obrazovanje odraslih koji se financira iz programa Europske unije CARDS 2004 i traje 20 mjeseci (završne aktivnosti predviđene su za travanj 2009. godine). Pilotirana je elektronička statistička evidencija koja će olakšati nadzor i upravljanje korisnicima i nadležnim institucijama te tijelima. Pripremljena je publikacija Komparativna analiza međunarodnih i europskih standarda obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja s Pojmovnikom te je razvijen prijedlog modela stručnog osposobljavanja nastavnika u sustavu obrazovanja odraslih.

Aktivnosti Agencije za mobilnost i programe Europske unije

Agencija za mobilnost i programe Europske unije zadužena je za provođenje programa Zajednice - Programa za cjeloživotno učenje (Comenius, Erasmus, Leonardo da

Vinci i Grundtvig) i programa Mladi na djelu. Pripreme za provođenje navedenih programa financiraju se iz IPA projekta – Pripremne mjere za provođenje programa Zajednice. Od prvog kvartala 2009. Agencija sudjeluje u navedenim programima, u sklopu pripremne faze za punopravno sudjelovanje.

Od polovice 2008. do drugog kvartala 2009. Agencija za mobilnost i programe EU organizirala je 13 informativnih događanja, što samostalno, što u suradnji s Europskom komisijom, na temu sudjelovanja u programima Zajednice. Redovito se organiziraju i individualni savjetodavni sastanci s potencijalnim korisnicima projekata. Istovremeno Agencija sudjeluje i u događanjima koje organiziraju dionici kao što su Agencija za obrazovanje odraslih, Agencija za odgoj i obrazovanje, Hrvatska gospodarska komora, udruženja osnovnoškolskih i srednjoškolskih ravnatelja, Zavod za zapošljavanje itd.

U prvom kvartalu 2009. godine Agencija je potpisala ugovore s Europskom komisijom za provedbu Programa Zajednice te su time otvoreni prvi natječaji za sudjelovanje u programima. Prvi natječaji čine dio pripremne faze sudjelovanja u programima te omogućuju sudjelovanje u aktivnostima pojedinačne mobilnosti. Drugim riječima, podržava se odlazak hrvatskog nastavnog i nenastavnog osoblja na svim razinama obrazovanja, na usavršavanje u inozemstvu te početak suradnje sa stranim partnerima. Istovremeno se omogućuje i studentima studiranje u inozemstvu kao i učenicima obavljanje stručne prakse u inozemstvu. Također je omogućeno i sudjelovanje donositelja odluka, tj. osoba koje utječu na stvaranje politika i strategija u obrazovanju, te njihovo stručno usavršavanje. Sudjelovanje je otvoreno i za predstavnike udruga mladih kao i same mlade. Navedene aktivnosti financiraju se iz IPA sredstava.

Paralelno s aktivnostima financiranim iz IPA sredstava, Agencija provodi i aktivnosti koje se financiraju iz sredstava Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, a usmjerene su na jačanje kapaciteta hrvatskih obrazovnih ustanova za sudjelovanje u međunarodnim aktivnostima. Tako Agencija provodi Program bilateralne mobilnosti, koji omogućuje hrvatskim sveučilištima organizaciju i realizaciju mobilnosti za svoje učenike, profesore i administrativno osoblje, aktivnosti Tihih partnerstava koje omogućuju vrtićima, osnovnim i srednjim školama te ustanovama za obrazovanje odraslih sudjelovanje u partnerstvima sa stranim ustanovama, tj. rad na raznim projektima, kao i započinjanje međunarodne suradnje.

Agencija je istovremeno i krovna organizacija za mobilnost istraživača te se u okviru Agencije provodi i Fp7 projekt „Uspostavljanje hrvatske mreže istraživača“ u okviru čega je osnovan i hrvatski help desk za pomoć stranim istraživačima.

Agencija je i kontakt točka za širenje informacija o programu Zajednice Erasmus Mundus, namijenjenog suradnji u visokom obrazovanju s trećim zemljama; te za Europass, inicijativu Europske unije za korištenje standardiziranih obrazaca pri mobilnosti.

Agencija također sudjeluje u izradi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira.

Prioritet "produžiti trajanje obveznog obrazovanja"

Unatoč negativnome demografskom trendu, odnosno stalnome padu nataliteta u Republici Hrvatskoj¹⁷ podaci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa pokazuju da broj učenika koji se upisuje u srednje škole raste, odnosno da je broj onih koji se upišu u srednju školu veći od broja onih koji završe osnovnu školu. Ujedno je značajno naglasiti kako porast ne može biti linearan iz godine u godinu, budući da se zahvaljujući mjerama Nacionalnoga programa istovremeno smanjuje broj onih učenika koji napuštaju sustav zbog neuspjeha, jer učinak drugih mjera iz Nacionalnoga programa poboljšava i stopu završnosti (metode rada u školama, stručne kompetencije nastavnika, zapošljavanje stručnih suradnika, pristup učenicima s posebnim potrebama i drugo). To znači da se, uz učenike koji redovno završe osnovnu školu, na nastavak školovanja odlučuje i u prosjeku 1.400 učenika godišnje koji su osnovnu školu završili ranijih godina. O učincima Nacionalnoga programa mjera najbolje

¹⁷ Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku u posljednjih 20 godina stopa pada nataliteta iznosi cca. 1%., *Statistički ljetopis*, 2008.

govore podaci Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje¹⁸, gdje je krajem veljače 2007. godine registrirano 16.160 nezaposlenih osoba između 15 i 19 godina starosti, dok zadnji podaci s kraja prosinca 2008. godine pokazuju da se broj nezaposlenih osoba između 15 i 19 godina starosti smanjio na 12.11919. Prema podacima iz E-matrice trend napuštanja srednje škole za generacije koje pohađaju srednju školu u tranzicijskome periodu uvođenja mjera pokazuje najveće osipanje učenika u strukovnim školama s trogodišnjim programima.

Temeljem Nacionalnoga programa mjera osigurana su i sredstva za financiranje smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima u iznosu od 29 milijuna kuna, ali za razliku od školske godine 2007./2008. u potpunosti su osigurana sredstva u okviru ukupnih bilančnih prava za decentralizirane funkcije školstva. Također, od 2009. godine prijevoz za učenike srednjih škola po prvi put je uvršten u državni proračun, a osigurana su sredstva u iznosu od 165 milijuna kuna. Iz podataka je razvidno da je broj učenika putnika koji koriste mjeru besplatnoga prijevoza u mnogim županijama u znakovitom porastu (to može značiti samo jedno, a to je da svi oni koji zbog materijalnih prepreka nisu mogli upisati željeni program, sada to ostvaruju, što je dodatni motiv za uspješno završavanje redovitoga obrazovanja). U proračunu za 2009. godinu sredstva predviđena za pokrivanje troškova za udžbenike učenika osnovnih škola i prvoga i drugoga razreda srednjih škola iznose 400 milijuna kuna²⁰. Kao potpora ovim mjerama, povećano je i zapošljavanje nastavnika i stručnih suradnika u srednjim školama, u školskoj godini 2006./2007. zaposleno je 349, dok je u 2007./2008. zaposleno 476 novih nastavnika²¹. Također je provedeno usavršavanje ravnatelja, nastavnika i stručnih suradnika.

3.8. Dobro upravljanje

3.8.1. Značajno uključiti socijalne partnere u implementaciju JAP-a.

Kao što je detaljnije objašnjeno u aktivnosti 1.6.4., socijalni partneri su uključeni cijeli proces.

3.8.2. Razviti strategiju za dvostrani dijalog i socijalni dijalog na sektorskoj razini.

Razvoj strategije za dvostrani dijalog i socijalni dijalog na sektorskoj razini

Na poticaj Ureda za socijalno partnerstvo, udruge sindikata i poslodavaca poduzimaju korake da na osnovu zajedničkih interesa intenzivno pristupe uspostavi međusobnih bipartitnih odnosa suradnje, kako na razini središnjica, tako posebno na razini pojedinih grana i djelatnosti, a s ciljem unapređenja njihove suradnje, odnosno unapređenja bipartitnog socijalnog dijaloga. Cilj navedene suradnje je osnažiti procese kolektivnog pregovaranja, suodlučivanja, unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, poticanje mirnog rješavanja kolektivnih i individualnih radnih sporova, razvijanje projekata cjeloživotnog obrazovanja i usklađivanja istih sa stanjem i potrebama tržišta rada, razmatranje potrebnih aktivnosti u svrhu razvoja pojedinih grana i djelatnosti te povećanja opće konkurentnosti gospodarstva. U tom smislu je postignut sporazum da se stvori institucionalni okvir za bipartitni socijalni dijalog na razini sektora i grana na način da se uspostave bipartitna sektorska vijeća, sastavljena od predstavnika reprezentativnih poslodavaca i sindikata, kako bi se što učinkovitije razvio samostalni socijalni dijalog između socijalnih partnera.

¹⁸ Mjesečni statistički bilten 2007. br. 2; Hrvatski zavod za zapošljavanje 2007., http://www.hzz.hr/DocSlike/Statisticki_Bilten_02_2007.pdf

¹⁹ Mjesečni statistički bilten 2008, br. 12; Hrvatski zavod za zapošljavanje 2008., http://www.hzz.hr/DocSlike/Statisticki_Bilten_12_2008.pdf

²⁰ Odnos izdvojenih sredstva za provođenje mjera povećanja broja učenika koji su uključeni u srednje obrazovanja prema ukupnom proračunu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa prikazan je ranije u dokumentu.

²¹ Baza podataka Uprave za srednje obrazovanje, MZOŠ, 2008.

Sektorska vijeća

U proteklom razdoblju, osim načelnih razgovora, udruge sindikata i poslodavaca nisu do sada pristupile razvoju sektorskih vijeća i zaključivanju sporazuma o osnivanju istih, osim u djelatnosti poljoprivredno-prehrambene industrije, gdje su započeli razgovori, ali isti nisu završeni. Za očekivati je da će se ovo pitanje riješiti i donošenjem Zakona o reprezentativnosti sindikata.

3.8.3. Odrediti jasne kriterije za predstavnike socijalnih partnera u gospodarsko-socijalnim vijećima.

Kriteriji za predstavnike socijalnih partnera u Gospodarsko-socijalnim vijećima

Po pitanju određivanja jasnih kriterija za zastupanje socijalnih partnera, u razdoblju 2008.-09. nema značajnih promjena. Pitanje reprezentativnosti sindikalnih središnjica u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini regulirano je Zakonom o načinu određivanja zastupljenosti udruga sindikata više razine u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini donesenim 1999. godine. Svjesni nedostatka kriterija za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata na nižim razinama (teritorijalnoj, granskoj, razini poduzeća i ustanova), sindikalne središnjice inicirale su i preuzele obvezu izrade i predlaganja novog zakona o reprezentativnosti sindikata koji je u ovom trenutku još u fazi usuglašavanja između sindikalnih središnjica te se očekuje da će u prvoj polovini 2009. godine zakon biti upućen u proceduru donošenja.

Također je na inicijativu udruge sindikata više razine i u skladu s odredbama gore navedenog Zakona proveden i upravo završen postupak za ponovno utvrđivanje ispunjavanja uvjeta od strane udruga sindikata više razine za zastupljenost u nacionalnim tripartitnim tijelima u kojem je utvrđen popis udruga sindikata više razine koje ispunjavaju uvjete za zastupljenost u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, kao i broj njihovih članova utvrđen prema podacima dostavljenim do zaključno 16. veljače 2009. godine.

Reprezentativnost poslodavačkih udruga u Hrvatskoj riješena je 2007. godine, nakon što su kriteriji za reprezentativnost definirani uz pomoć Međunarodne organizacije rada i proveden odgovarajući postupak nakon kojeg je podnijeto izvješće GSV-u koje je utvrdilo da utvrđene kriterije ispunjava samo jedna udruga poslodavaca više razine (HUP).

3.9. Izgradnja administrativnih kapaciteta

3.9.1. Stvoriti dostatne administrativne kapacitete za razvoj politike, planiranje, implementaciju i nadzor u svim relevantnim javnim tijelima i agencijama na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Osobito provesti planirano povećanje broja zaposlenih u različitim institucijama tržišta rada pravodobno s ciljem osiguranja implementacije preporuka navedenih u JAP-u.

Jačanje kapaciteta Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa

Zakon o izmjenama i dopunama zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave (2008.), Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva znanosti, obrazovanja i športa (ožujak 2008.) i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o unutarnjem redu - rujnan 2008. temeljne su pretpostavke za osiguranje uvjeta za jačanje kapaciteta na razvojnim i projektnim poslovima u skladu s prioritetima i ciljevima nacionalnih i europskih strateških dokumenata. Ministarstvo je Uredbom Vlade RH imenovano nadležnim tijelom za područje obrazovanja unutar operativne strukture za provedbu IV. komponente IPA programa, Razvoj ljudskih potencijala. Sukladno tome, nadležno je za praćenje provedbe 8 projekata (ukupno 11 ugovora- ugovori o uslugama i ugovori za dodjelu bespovratnih sredstava). Administrativni kapaciteti jačaju kroz kontinuirano stručno usavršavanje koje pripada dijelu

akreditacijom preuzetih obveza za ulogu tijela nadležnoga uz prioritete 2 i 3 iz OP Razvoj ljudskih potencijala. Omogućeno je uspostavljanje strukture za provedbu procesa akreditacije za IPA program, IV. komponenta. Kapaciteti znanstvenoga dijela sustava jačaju i ulaganjem u mladi znanstveni kadar. Tako je broj znanstvenih novaka u potpori MZOŠ-a 31. prosinca 2007. iznosio 2942, 31. prosinca 2008. iznosio je 2874, a 11. ožujka 2009. iznosio je 2953.

Jačanje kapaciteta Agencije za strukovno obrazovanje

Agencija za strukovno obrazovanje (ASO) izvršila je jačanje kapaciteta u akreditiranom Odjelu za ugovaranje i financiranje (15 osoba) i Odjelu za međunarodnu suradnju (3 novozaposlene osobe). Treninzi osoblja se obavljaju prema obvezama koje proizlaze iz akreditiranog dijela poslova za IPA program, IV. komponenta, Operativni program za razvoj ljudskih potencijala. Kapaciteti ASO ojačani su kroz provedbe CARDS programa, a nastavljaju se jačati kroz pripremu i provedbu IPA programa, u četiri projekta, od kojih je jedan isključivo usmjeren na jačanje kapaciteta ASO za provedbu strateških aktivnosti te postizanje dugoročnih ciljeva razvoja (Strategija).

Jačanje kapaciteta Agencije za obrazovanje odraslih i Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje

Agencija za obrazovanje odraslih u 2008. godini zaposlila je 9 osoba na stručno-razvojnim poslovima. Agencija ima 37 zaposlenih osoba. Plan Agencije je jačati nacionalne programe i međunarodnu suradnju. Svi zaposlenici sudjeluju u kontinuiranom stručnom usavršavanju. Agencija je i korisnik projekta tehničke pomoći u okviru IPA programa – IV komponente, jačanju kapaciteta Agencije.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje u 2008. zaposlio je 14 osoba, od toga je 9 na stručnim poslovima u smislu razvoja sustava.

Jačanje kapaciteta Agencije za mobilnost i programe Europske unije

Agencija za mobilnost i programe Europske unije je u svibnju 2008. godine brojala 11 zaposlenih; a u ožujku 2009. 20, od čega je 19 djelatnika zaposleno za poslove provođenja programa Zajednice (Program za cjeloživotno učenje – Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig; i Program Mladi na djelu), a jedan djelatnik na poslovima uspostavljanja Hrvatske mreže istraživača. Od lipnja 2008., kada su započele pripreme mjere koje služe kao priprema za punopravno sudjelovanje u programima, djelatnici Agencije sudjelovali su u nizu treninga i sastanaka koji su organizirani od strane Europske komisije i od strane same Agencije. Tijekom 2008. godine rad Agencije za mobilnost i programe EU pozitivno je ocijenjen u izvješću s monitoring posjete Europske komisije kao i u Izvješću o napretku Republike Hrvatske u procesu pristupanja Europskoj uniji za poglavlje Obrazovanje i kultura.

Jačanje kapaciteta Agencije za znanost i visoko obrazovanje

Misija Agencije za znanost i visoko obrazovanje je štititi javni interes u očuvanju standarda visokoobrazovnih kvalifikacija te trajno podupirati unaprjeđenje kvalitete znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja. Agencija danas ima 49 zaposlenih koji su organizirani unutar šest odjela, radi na uključivanju u međunarodni sustav osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti i želi postati njegovim priznatim i aktivnim članom te aktivno sudjeluje u radu europskih i svjetskih mreža za poticanje mobilnosti i priznavanje inozemnih visokoškolskih kvalifikacija (ENIC i NARIC mreža).

Podaci o izgradnji administrativnih kapaciteta Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (Uprave za rad i tržište rada) te Hrvatskog zavoda za zapošljavanje navedeni su u poglavlju 2.8.1. ovog izvješća.

3.9.2. Pokrenuti politike obrazovanja i regrutiranja (pronalaženja osoblja) osiguravajući odgovarajuće kvalifikacije zaposlenika u različitim institucijama tržišta rada.

Osposobljavanje / izobrazba državnih službenika

U Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika Središnjeg državnog ureda za upravu je u razdoblju od 2008.-2009. održano 112 programa, 448 aktivnosti (predavanja, seminara, tečajeva, radionica i dr.) za ukupno 7959 polaznika. U prva dva mjeseca 2009. godine aktivnosti u Centru pohađalo je 660 polaznika. Izobrazba u Centru provodi se u sklopu sljedećih kategorija programa: uvodni programi (Uvod u državnu službu, Državna služba za vještbenike, itd.); specijalizirani programi za posebne skupine državnih službenika (Izborni sustav RH, Uvod u javne politike, Suzbijanje korupcije, Javna nabava, itd.); programi osobnog usavršavanja (Vještine pregovaranja, Prezentacijske vještine, tečajevi stranih jezika, ECDL tečajevi, itd.); program izobrazbe rukovodećih državnih službenika (program je razvijen uz potporu Programa pretpristupne pomoći Kraljevine Danske; pohađalo ga je ukupno 54 polaznika, uspješno završio 51 polaznik, a u 2009. je upisano ukupno 60 polaznika); ostali programi (npr. trening trenera, stipendije i dr.).

Vlada RH nastavila je i u 2008. godini stipendirati polaznike poslijediplomskog specijalističkog studija "Javna uprava" (ugovor o osnivanju i izvođenju tog studija sklopljen je između Vlade RH i Sveučilišta u Zagrebu). Studij je do sada upisalo ukupno 53 službenika.

3.9.3. Osigurati odgovarajuću radnu snagu za administraciju i upravljanje instrumentom IPA-e.

Sukladno potpisanom Okvirnom sporazumu od 27. kolovoza 2007. godine i Operativnom programu za razvoj ljudskih potencijala, kojeg je Vlada Republike Hrvatske prihvatila Zaključkom od 27. rujna 2007. godine, a Europska komisija usvojila 7. prosinca 2007. godine, uspostavljena je operativna struktura za provedbu IV. komponente Programa IPA. Temeljem Uredbe Vlade²² iz ožujka 2008. godine, za upravljanje IV. komponentom - Razvoj ljudskih potencijala, zaduženo je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. Uredbom o unutarnjem ustrojstvu usvojenom od strane Vlade Republike Hrvatske 27. ožujka 2008. godine uspostavljena je *Uprava za međunarodnu suradnju u području rada i socijalne sigurnosti*, u kojoj će se obavljati poslovi tijela nadležnog za Operativni program i tijela nadležnog za prioritete i mjere. U navedenoj Upravi novom Uredbom o unutarnjem ustrojstvu ustrojen je Odjel za međunarodnu suradnju i europske integracije (5 službenika/ca) i Odjel za pripremu i provedbu programa i projekata Europske unije (14 službenika/ca) koji će obavljati poslove upravljanja i provedbe IV. komponente programa IPA - Razvoj ljudskih potencijala. Zbog prostornih problema, koji su riješeni tijekom veljače 2009. godine, krajem veljače 2009. godine je raspisan ponovni natječaj za zapošljavanje novih službenika za sva nepopunjena radna mjesta u Upravi.

U odnosu na administrativne kapacitete Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj dana 19. ožujka 2008. godine donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi kojom su ustrojena dva nova odjela u Upravi za socijalnu skrb: Odjel za pripremu i provedbu programa Europske unije i Odjel za pripremu i provedbu projekata Europske unije na području socijalnog uključivanja s ukupno deset radnih mjesta.

Hrvatski zavod za zapošljavanje koji obavlja poslove provedbenog tijela u svojoj je središnjoj službi ustrojio Odjel za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije. Na Odjel su delegirani poslovi provođenja natječaja, potpisivanja ugovora s korisnicima odnosno izvoditeljima, financijska kontrola zahtjeva za isplatu i njihova provjera, te nadzor na razini projekata i u slučaju nepravilnosti povrata sredstava. Odjel se sastoji od četiri odsjeka sa

²² Uredba Vlade Republike Hrvatske o opsegu i sadržaju odgovornosti te ovlastima tijela nadležnih za upravljanje Instrumentom predpristupne pomoći (NN 34/08).

sistematiziranim 21 radnim mjestom, a trenutno je u njemu zaposleno 17 službenika. Kako je Hrvatski zavod za zapošljavanje i korisnik sredstava predpristupne pomoći, tijekom 2008. godine je u Odjelu za provođenje projekata u Središnjoj službi zaposleno 8 službenika, a u Područnoj službi Osijek 2 službenika.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je ustrojilo Odjel za cjeloživotno učenje i upravljanje fondovima EU – ima tri odsjeka, programiranje izrada i provedba projekata i obrazovanje odraslih – ukupno 7 službenika, uključujući i načelnicu. Također je ustrojen Odjel za osiguranje kvalitete obrazovanja s načelnicom i dva stručna suradnika (3 službenika). Svi zaposleni se stručno usavršavaju prema planu (radionice, studijska putovanja i seminari za IPA program proceduru). Postoji plan zapošljavanja dva (2) revizora za povećane potrebe u okviru akreditacijskog postupka i za nastavak provođenja IPA programa te strukturne fondove.

Provedbeno tijelo na području obrazovanja:

Unutar Agencije za strukovno obrazovanje ustrojen je Odjel za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije koji obavlja poslove provedbenog tijela za provedbu IV komponente IPA programa. Na Odjel su delegirani poslovi provođenja natječaja, potpisivanja ugovora s korisnicima odnosno izvoditeljima, financijska kontrola zahtjeva za isplatu i njihova provjera te nadzor na razini projekata i u slučaju nepravilnosti povrata sredstava. Odjel ima ukupno 43 zaposlene osobe. Plan je dodatno zaposliti 8 osoba u sljedećih mjesec dana 2008. godine u Odjelu za financiranje i ugovaranje (IPA program), što je ukupno 17 osoba. U nacionalnim programima je plan zaposliti još 10 osoba, ukoliko će biti moguće po donošenju proračuna. Svi zaposleni i novo zaposleni sudjeluju u programima stručnoga usavršavanja prema potrebama akreditacije i potrebama poslova.

3.9.4. Osigurati odgovarajuću komunikaciju i koordinaciju između različitih institucionalnih čimbenika i razina.

U izradi JAP-a sudjelovale su slijedeće institucije: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo financija, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Hrvatski zavod za zapošljavanje te Državni zavod za statistiku. Završna verzija JAP-a detaljno je prezentirana i raspravljena i sa socijalnim partnerima. Na temelju JAP-a, izrađen je Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja. Članovi radne skupine za izradu NPPZ-a bili su predstavnici nadležnih državnih institucija, socijalni partneri (Hrvatska udruga poslodavaca, predstavnici sindikalnih središnjica) te predstavnici civilnog društva. Radna skupina započela je s radom u rujnu 2008. godine, a u toku procesa izrade NPPZ-a članovi radne skupine sudjelovali su na održanim sastancima, sastavili prijedloge provedbenih aktivnosti (mjera) te se očitovali i raspravljali i o prijedlozima drugih članova radne skupine.

Nadalje, uspostaviti će se Povjerenstvo za praćenje implementacije JAP-a koje će pratiti ostvarivanje ciljeva i aktivnosti sadržanih u Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja te će se također provoditi informiranje i izvještavanje lokalnih GSV-a o implementaciji Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja i ostvarenim rezultatima.

Komunikacija i koordinacija obrazovanja i svijeta rada

Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005.-2010. navodi da „Povezivanje obrazovanja sa svijetom rada, ključni je čimbenik u oblikovanju hrvatskoga sustava obrazovanja sposobnog da odgovori potrebama tržišta i društva, čime se povećava mogućnost zapošljavanja.“ Partnerstvo je jedno od temeljnih načela razvoja sustava odgoja i obrazovanja. Dokazi uvažavanja potrebe jačanja partnerskoga planiranja, upravljanja i nadzora u sustavu su stručna tijela, povjerenstva, timovi i radne skupine MZOŠ-a imenovana za izradu provedbenih, planskih, akcijskih i drugih dokumenata te upravna tijela osnovanih agencija, sastavljeni po principu partnerstva i tripartitnom principu. Broj partnera se

povećava, odnosno, broj osoba koje predstavljaju tripartitne odnose, ovisno od razine tijela koje se sastavlja u svrhu rada na različitim dokumentima. Tendencija je da se formalno i krovno predstavljanje sve češće i više spušta na operative razine sastavljanja skupina, budući da se povećava značaj stvarnoga suodlučivanja, planiranja, praćenja i upravljanja procesima razvoja sustava odgoja i obrazovanja. Provedba projekta izrade Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira će prema Odluci o imenovanju radnih skupina za rad na kvalifikacijama sustava uključiti 26 skupina po minimalno 9 osoba, a dodatno, prema potrebama sektora, više stotina ljudi iz različitih gospodarskih, obrazovnih i socijalnih te nevladinih institucija. Najbolji primjeri jačanja partnerstava su u radu na projektima CARDS, PHARE, IPA programa, o čemu svjedoči dokumentacija o rezultatima provedbe programa/projekata objavljena na stranicama svih stručnih agencija i institucija te stranicama MZOŠ-a.

4. PRIMJERI DOBRE PRAKSE

4.1. Primjer 1: Lokalna partnerstva za zapošljavanje

Jedan od načina razvoja ljudskih potencijala na lokalnoj razini jest u sinergijskom djelovanju svih dionika na tržištu rada kroz lokalna partnerstva za zapošljavanje. Ova partnerstva trebaju potaknuti razvoj ljudskih resursa prema potrebama gospodarstva, ali trebaju biti i važan čimbenik rješavanja nezaposlenosti, posebno dugotrajne nezaposlenosti. Stoga se kroz CARDS 2002 i CARDS 2004 radilo na razvijanju partnerstva za zapošljavanje u 8 županija u Republici Hrvatskoj koje su u vrijeme dizajniranja projekata imale razvijene Regionalne operativne programe.

U spomenutim županijama razvijena su Regionalna vijeća za razvoj ljudskih potencijala ili Tematske radne skupine za razvoj ljudskih potencijala koje okupljaju dionike tržišta rada na lokalnom nivou. Tijekom 2008. godine u 8 županija održano je 22 tematske sjednice ovih tijela na kojima se raspravljalo o različitim pitanjima razvoja ljudskih potencijala na županijskoj razini. Zaključci sa tematskih sjednica imaju savjetodavni karakter, a očekuje se da će u budućnosti imati veću ulogu u razvoju ljudskih potencijala od planiranja upisa u srednje škole do kreiranja mjera aktivne politike zapošljavanja za rješavanje problema nezaposlenosti.

Posebno je značajno osnažiti dionike lokalnog tržišta rada za učinkovito kreiranje mjera aktivne politike zapošljavanja kako bi se na lokalnoj razini mogli dizajnirati projekti koji bi mogli biti financirani iz Europskog socijalnog fonda. Značajan doprinos u jačanju sposobnosti dionika za prepoznavanje prioriteta i kreiranje učinkovitih mjera aktivne politike zapošljavanja omogućeno je kroz CARDS 2002 i 2004, što se moglo vidjeti u uspješnoj realizaciji programa darovnica u sklopu kojeg je potpisano 10 ugovora čija je provedba završena u srpnju 2008. godine. U projektnim aktivnostima sudjelovalo je više od 400 nezaposlenih osoba koje su prošle kroz različite oblike treninga i edukacija. Za vrijeme i neposredno nakon provedbe projekata zaposleno je više od 100 osoba koje su sudjelovale u projektnim aktivnostima. Edukacije i treninzi bili su usmjereni na povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba - pisanje životopisa, predstavljanje poslodavcu, povećanje motivacije, razvoj socijalnih vještina, procjena kompetencija, ECDL tečajevi, tečajevi stranih jezika. Nezaposlene osobe su bile također educirane i za samozapošljavanje (osnove poduzetništva, razvoj poslovnih ideja, kreiranje poslovnih planova).

Očekujemo da će Lokalna partnerstva faza 3, koja bi trebala biti financirana iz IPA programa, omogućiti daljnji razvoj već uspostavljenih lokalnih partnerstava za zapošljavanja, ali i uspostavljanje lokalnih partnerstava za zapošljavanje u ostalih 13 županijama gdje do sada nisu osnovana.

Opći cilj projekta „Lokalna partnerstva za zapošljavanje - faza 3“ je doprinijeti provedbi prioriteta Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala usmjerenog smanjenju nezaposlenosti i prijetnji nove nezaposlenosti. Svrha projekta je preraditi i razviti institucionalni okvir za razvoj ljudskih potencijala na županijskoj razini (temeljen na partnerstvu) i osnaživanje kapaciteta lokalnih dionika za izradu i provedbu aktivne politike tržišta rada. Kroz projekt se planiraju ostvariti sljedeći rezultati:

1. Koncept lokalnog partnerstva za zapošljavanje vrednovan i uključen u politike, strategije i mjere na regionalnim tržištima rada u Hrvatskoj.
2. Potaknut razvoj ljudskih potencijala na regionalnoj razini koristeći partnerski pristup i standarde Europskog socijalnog fonda.
3. Osnaženi kapaciteti potencijalnih korisnika darovnica za planiranje, izradu i provođenje aktivnih mjera na tržištu rada u sklopu partnerskog pristupa.

Ipak, iako nisu u svim županijama osnovana lokalna partnerstava u formalnom smislu, ona funkcioniraju neformalno i ogledaju se u realizaciji različitih projekata. Jedna od važnih projekata je uključivanje lokalne zajednice u financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba za znanja i vještine potrebne na tržištu rada te na taj način sudjeluju u razvoju ljudskih potencijala i povećanju zapošljivosti radne snage. Samo u 2008. godini bilo je realizirano 97 osposobljavanja kojima je bilo obuhvaćeno 1.365 osoba koje su upućene na obrazovanje a troškove su financirali lokalna zajednica i HZZ.

ŽUPANIJA	BROJ OSPOSOBLJAVANJA	BROJ OSOBA
Zagrebačka županija i Grad Zagreb	19	193
Krapinsko-zagorska	4	22
Sisačko-moslavačka	5	157
Varaždinska	5	50
Koprivničko-križevačka	1	18
Primorsko-goranska	5	54
Ličko-senjska	1	12
Brodsko-posavska	2	48
Zadarska	2	108
Osječko-baranjska	6	100
Šibensko-kninska	7	70
Vukovarsko-srijemska	21	317
Splitsko-dalmatinska	10	124
Istarska	3	38
Međimurska	6	54
UKUPNO	97	1365

Rezultat rada lokalnih partnerstava svakako je i organizacija **sajma poslova**. Tijekom travnja 2008. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje uz podršku partnera na lokalnoj razini organizirao je Sajam poslova. Sajmovi poslova održali su se u 22 grada u svim županijama u Republici Hrvatskoj. Svi sajmovi su održani uz podršku partnera na lokalnoj razini što držimo važnom odrednicom Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - lokalno se umrežavati i sinergijski pružati usluge korisnicima a sve u cilju podizanja konkurentnosti radne snage radi povećanja zaposlenosti. Partneri u organizaciji sajмова poslova bili su jedinice lokalne samouprave, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, razvojne agencije, centri za poduzetništvo, škole, veleučilišta, škole za obrazovanje odraslih i drugi.

Cilj sajma posla je omogućiti direktan kontakt onih koji traže posao, odnosno nezaposlenih osoba i ostalih koji se nalaze na tržištu rada i onih koji nude poslove, odnosno poslodavaca. U direktnom kontaktu nezaposlene osobe i ostali koji traže posao ili su u sustavu obrazovanja pa će uskoro doći na tržište rada, mogli su se na jednom mjestu upoznati sa potrebama na tržištu rada, zahtjevima poslova i zahtjevima koji poslodavci traže od budućih radnika.

U travnju 2008. godine sajmovi su se održali u 22 grada, posjetilo ih je preko 23.000 posjetitelja, uglavnom nezaposlenih osoba, učenika i studenata. Na sajmovima se predstavio 1043 izlagač - 705 poslodavaca predstavilo je svoje poslove, a 161 škola, koje uglavnom obrazuju za deficitarna zanimanja, predstavilo je mogućnosti obrazovanja u svojim školama. Na sajmovima su predstavljene i institucije, komore, lokalna uprava koje imaju programe poticanja zapošljavanja, stipendiranja i slično.

Poslodavci su za vrijeme održavanja sajмова zaprimili 15.112 životopisa potencijalnih zaposlenika, a 3.213 osoba su već zaposli ili izrazili spremnost da će ih zaposliti u sljedećih 6 mjeseci.

Partneri su izrazili spremnost ponovne organizacije sajмова poslova u svojim županijama. Stoga su Hrvatski zavod za zapošljavanje i ostali partneri organizirali sajmove poslova i u 2009. godini (u ožujku).

4.2. Primjer 2: Obrazovanje odraslih

Sukladno Strategiji obrazovanja odraslih, jedna od mjera aktivne politike tržišta rada odnosi se na obrazovanje, osposobljavanje i prekvalifikaciju nezaposlenih osoba u cilju smanjenja strukturalne neusklađenosti ponude i potražnje za radnom snagom te postizanja veće konkurentnosti, trajne zapošljivosti i društvene uključenosti. Projekt „Ulaganje u obrazovanje za deficitarna zanimanja“ jedna je od inicijativa u kojoj zajednički sudjeluju Agencija za obrazovanje odraslih, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora, ustanove za obrazovanje odraslih, predstavnici lokalne i regionalne uprave i samouprave te Hrvatski zavod za zapošljavanje. Projekt je namijenjen osposobljavanju nezaposlenih, radno sposobnih osoba za deficitarna zanimanja kako bi se uskladile potrebe tržišta rada s obrazovnom strukturom u Vukovarsko-srijemskoj, Ličko-senjskoj i Šibensko-kninskoj županiji, a postoji mogućnost proširenja projektnih aktivnosti i na druge županije koje bilježe visok postotak nezaposlenosti. Na ovaj se način u obrazovanje odraslih za stjecanje jednostavnog zanimanja ili prekvalifikacije s ciljem zapošljavanja planira uključiti približno 380 polaznika. U lipnju i srpnju 2008. godine prijedlog Projekta je predstavljen na sastancima u sve tri županije kojima su nazočili svi socijalni partneri i dionici. Operativna provedba projekta započela je u rujnu 2008. godine u sklopu Tjedna cjeloživotnog učenja na razini Republike Hrvatske, a aktivnosti obrazovanja realizirat će se u 2009. godini.

Tjedan cjeloživotnog učenja održan je u Zagrebu (29.rujna – 3.listopada 2008.) i u spomenute tri županije, odnosno gradovima: Vukovaru (29. listopada), Gospiću (1. listopada) i Kninu (3. listopada). Hrvatski zavod za zapošljavanje uz spomenute je partnere sudjelovao u organizaciji i provedbi brojnih praktičnih radionica, prezentacija, predavanja i tribina namijenjenih učenicima, studentima, nezaposlenim i zaposlenim osobama, umirovljenicima, potencijalnim polaznicima obrazovanja odraslih i široj javnosti. Aktivnosti u nadležnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, uz predstavljanje primjera dobre prakse, tematski su pokrivala područja većine usluga i aktivnosti koje Zavod provodi sa svojim klijentima (aktivno traženje posla, usluge profesionalnog usmjeravanja i obrazovanja, usluge posredovanja, obrazovanje i stjecanje kompetencija za tržište rada i dr.).

U sklopu Tjedna cjeloživotnog učenja veliki je interes potaknuo Sajam cjeloživotnog učenja koji je u četiri grada okupio gotovo stotinu izlagača i više od tisuću posjetitelja. Na spomenutom su sajmu ustanove za obrazovanje odraslih, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatski zavod za zapošljavanje i ostali partneri predstavili svoje usluge i programe široj javnosti te informirali posjetitelje o mogućnostima obrazovanja i zapošljavanja u navedenim gradovima i regijama. U sklopu tjedna cjeloživotnog učenja, Agencija za obrazovanje odraslih, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička

komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Savez samostalnih sindikata Hrvatske, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa organizirali su 3. listopada 2008. godine Tribinu – Važnost ulaganja u ljudske potencijale. Tribina je organizirana kako bi se upravljanje ljudskim resursima, odnosno znanjem, vještinama, sposobnostima, kreativnošću, motivacijom svih radnika, prepoznalo kao najvažnija poslovna aktivnost u upravljanju organizacijama.

U okviru komponente 6 projekta Agencije za obrazovanje odraslih - CARDS 2004: Obrazovanje odraslih, predstavnici Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje aktivno su sudjelovali u radu radne skupine koja je radila na izradi prijedloga nacionalne kampanje za obrazovanje odraslih. Osim Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u projekt su bili uključeni i predstavnici drugih državnih institucija MZOŠ, MINGORP, ASO, HUP, HOK i HGK te različiti pružatelji usluga obrazovanja odraslih.

Radna skupina je u okviru projekta osmislila različita medijska događanja (sajmovi cjeloživotnog učenja, tribine i okrugle stolove) koja su za vrijeme trajanja projekta provedena u gradovima diljem Republike Hrvatske (Zagreb, Osijek, Vukovar, Rijeka, Šibenik i dr.).

Iako je kampanja bila nacionalna, pristup pojedinim regijama i događanjima koja su osmišljena za pojedine gradove bio individualiziran je lokalnom tržištu rada.

Predstavnici Zavoda su na navedenim događanjima aktivno sudjelovali kroz održavanje raznih radionica za nezaposlene osobe namijenjenih povećanju vještina aktivnog traženja posla, prezentiranje usluga HZZ-a namijenjenih različitim ciljnim skupinama (nezaposlenim, poslodavcima i dr.).

Rezultat medijske kampanje jest i brošura o mogućnostima obrazovanja odraslih namijenjena nezaposlenim osobama i svima onima koji razmatraju mogućnosti obrazovanja.

DODATAK 1

Indikator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Registrirana zaposlenost ¹⁾	1 321 476	1 340 504	1 351 364	1 387 910	1 397 416	1 417 158	1 467 398	1 515 647
Registrirana nezaposlenost ¹⁾	378 544	395 141	366 162	318 684	317 577	307 851	293 153	260 071
Rast prosječne bruto plaće (%)	7.0	3.9	6.0	4.8	6.4	4.4	6.2	6.2

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje

1) Podaci za prosinac.

Godina	Godišnji prosjek			
	Stopa zaposlenosti (dobna skupina 15+) (%)	Stopa nezaposlenosti (dobna skupina 15+) (%)	Registrirana zaposlenost	Registrirana nezaposlenost
2006	43.6	11.2	1,467,876	291,616
2007	44.1	9.6	1 516 909	264 448
2008	44.2	9.0		

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Godina 2007.	Stopa zaposlenosti (%)					
	Dobna skupina 15 - 64			Dobna skupina 55 - 64		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska	57.1	64.4	50.0	35.8	48.4	24.2
EU-25	65.8	73.0	58.6	44.9	54.1	36.1
EU cilj za 2010.	70.0	-	min 60.0	min 50.0	-	-

Godina 2008.	Stopa zaposlenosti (%)					
	Dobna skupina 15 - 64			Dobna skupina 55 - 64		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska, I. tromjesečje	56.0	63.1	49.1	34.0	45.6	23.7
Hrvatska, II. tromjesečje	57.6	64.9	50.5	36.9	49.0	25.9
Hrvatska, III. tromjesečje	59.7	66.8	52.6	39.0	52.3	27.1
EU-25						
EU cilj za 2010.	70.0	-	min 60.0	min 50.0	-	-

Godina 2007.	Stopa nezaposlenosti (15-74) (%)			Stopa dugotrajne nezaposlenosti (%)			Udio dugotrajno nezaposlenih (%)			Nezaposlenost među mladima (%)		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska	9.6	8.4	11.2	5.9	4.8	7.3	62.3	58.7	65.6	24.0	20.9	28.4
EU-25	7.2	6.6	7.9	3.0	2.8	3.3				15.1		

Godina 2008.	Stopa nezaposlenosti (15-74) (%)			Stopa dugotrajne nezaposlenosti (%)			Udio dugotrajno nezaposlenih (%)			Nezaposlenost među mladima (%)		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska, I. tromjesečje	10.0	8.4	11.8	6.1	5.0	7.4	61.2	59.7	62.6	25.1	21.5	29.6
Hrvatska, II. tromjesečje	7.9	6.7	9.4	5.3	4.4	6.4	67.1	65.5	68.5	20.0	18.4	22.4
Hrvatska, III. tromjesečje	7.0	5.9	8.3	4.4	3.4	5.6	63.4	59.6	67.6	20.2	17.7	24.7
EU-25	7.1	6.6	7.6							15.4		

Godina 2007.	Udio ukupne zaposlenosti (%)			
	Poljoprivreda	Industrija	Tržišne usluge	Netržišne usluge
Hrvatska - Ukupno	13.0	30.6	34.7	21.7
EU-25 - Ukupno				
Hrvatska - Muškarci	11.9	40.2	33.1	14.6
EU-25 - Muškarci				
Hrvatska - Žene	14.2	18.4	55.9	11.3
EU-25 - Žene				

Godina 2008.	Udio ukupne zaposlenosti (%)			
	Poljoprivreda	Industrija	Tržišne usluge	Netržišne usluge
Hrvatska, I. tromjesečje	12.5	31.6	33.7	22.2
Hrvatska, II. tromjesečje	13.6	30.9	34.1	21.3
Hrvatska, III. tromjesečje	14.0	29.6	35.0	21.3

Godina 2007.	Zaposlenici na određeno vrijeme (% svih zaposlenika)			Udio honorarnih zaposlenika u ukupnoj zaposlenosti (%)		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska	11.0	10.5	11.5			
EU-25	15.1					

Godina 2008.	Zaposlenici na određeno vrijeme (% svih zaposlenika)			Udio honorarnih zaposlenika u ukupnoj zaposlenosti (%)		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska, I. tromjesečje	10.9	10.0	12.1			
Hrvatska, II. tromjesečje	11.3	11.0	11.5			
Hrvatska, III. tromjesečje	10.2	10.8	9.6			
EU-25						

Godina 2007.	Udio u ukupnoj zaposlenosti (%)			
	Visokokvalificirana ne-fizička	Niskokvalificirana ne-fizička	Kvalificirana fizička	Osnovna zanimanja
Hrvatska - Ukupno	28.9	26.9	35.8	7.8
Hrvatska - Muškarci	28.3	16.9	47.4	6.1
Hrvatska - Žene	29.7	39.3	21.2	9.9

Godina 2008.	Udio u ukupnoj zaposlenosti (%)			
	Visokokvalificirana ne-fizička	Niskokvalificirana ne-fizička	Kvalificirana fizička	Osnovna zanimanja
I. tromjesečje - Ukupno	29.8	26.7	35.3	7.7
I. tromjesečje - Muškarci	28.3	18.0	46.5	6.3
I. tromjesečje - Žene	31.8	37.0	21.6	9.5
II. tromjesečje - Ukupno	30.4	26.3	35.3	7.3
II. tromjesečje - Muškarci	29.8	16.7	46.4	6.0
II. tromjesečje - Žene	31.2	38.3	21.5	8.9
III. tromjesečje - Ukupno	30.1	26.2	35.7	7.5
III. tromjesečje - Muškarci	29.6	16.4	46.6	6.2
III. tromjesečje - Žene	30.7	37.9	22.3	9.1

Godina 2007.	Stanovništvo s najmanje razinom ISCED 3-4 (%)					
	Dobna skupina 25-64			Dobna skupina 20-24		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska	75.3	80.7	70.1	95.3	94.7	96.1
EU-25	70.5			78.0		

Godina 2008.	Stanovništvo s najmanje razinom ISCED 3-4 (%)					
	Dobna skupina 25-64			Dobna skupina 20-24		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Hrvatska, I. tromjesečje	76.0	80.8	68.8	95.0	93.8	96.0
Hrvatska, II. tromjesečje	76.3	81.3	71.5	95.4	94.5	96.5
Hrvatska, III. tromjesečje	76.1	81.0	71.5	95.9	95.6	96.3

Godina 2007.	Rani prekid školovanja (18-24 godina) (%)			Polaznici obrazovanja ili osposobljavanja (25-64 godina) (%)		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
	Hrvatska	3.9	5.2	.	2.4	.
EU-25	15.0	17.1	12.8	11.3	10.2	12.4

Izvor podataka za tabele na ovoj stranici: Eurostat, *Anketa o radnoj snazi – osnovni rezultati 2007* elektronička baza podataka Eurostata, različiti datumi izvadaka.

Dobna skupina: 15+	Stopa aktivnosti (%)			Stopa zaposlenosti (%)			Stopa nezaposlenosti (%)		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Godina / semestar									
2006/I	48.3	55.7	41.8	42.6	49.9	36.1	11.8	10.3	13.5
2006/II	49.8	56.5	43.8	44.5	51.2	38.6	10.5	9.3	11.9
2007. prosjek godine	48.8	57.1	41.5	44.1	52.3	36.9	9.6	8.3	11.1
2008. I. tromjesečje	48.3	56.3	41.3	43.5	51.6	36.4	10.0	8.4	11.8
2008. II. tromjesečje	48.6	56.4	41.6	44.8	52.6	37.7	7.9	6.7	9.4

2008. III. tromjesečje	48.9	56.2	42.3	45.5	52.9	38.8	7.0	5.9	8.3
------------------------	------	------	------	------	------	------	-----	-----	-----

Izvor za ovu i slijedeće tabele: Državni zavod za statistiku, *Rezultati Ankete o radnoj snazi*, različita izdanja.

Dobna skupina: 15-24	Stopa aktivnosti (%)			Stopa zaposlenosti (%)			Stopa nezaposlenosti (%)			
	Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I		32.8	36.7	28.7	23.4	27.1	19.4	28.7	25.9	32.5
2006/II		38.0	41.1	34.5	27.0	29.5	24.2	29.0	28.2	30.0
2007. prosjek godine		34.5	39.2	29.5	26.2	30.9	21.1	24.0	20.9	28.4
2008. I. tromjesečje		34.2	38.6	29.9	25.7	30.3	21.1	21.5	21.5	29.6
2008. II. tromjesečje		32.8	37.7	27.6	26.3	30.7	21.4	20.0	18.4	22.4
2008. III. tromjesečje		35.8	43.2	27.6	28.6	35.6	20.8	20.2	17.7	24.7

Dobna skupina: 25-49	Stopa aktivnosti (%)			Stopa zaposlenosti (%)			Stopa nezaposlenosti (%)			
	Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I		81.8	85.9	77.7	72.8	78.2	67.4	11.0	8.9	13.3
2006/II		83.7	87.2	80.2	76.1	80.7	71.6	9.0	7.5	10.7
2007. prosjek godine		84.2	76.9	8.7	76.9	82.5	71.3	9.6	8.4	11.1
2008. I. tromjesečje		83.8	88.1	79.6	76.3	82.2	70.4	9.0	6.7	11.5
2008. II. tromjesečje		84.0	89.3	78.8	77.9	84.7	71.2	7.2	5.1	9.6
2008. III. tromjesečje		85.1	88.6	81.5	80.1	84.9	75.5	5.8	4.3	7.5

Dobna skupina: 50-64	Stopa aktivnosti (%)			Stopa zaposlenosti (%)			Stopa nezaposlenosti (%)			
	Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I		49.3	61.2	38.5	45.3	56.2	35.3	8.2	8.2	8.2
2006/II		48.5	58.2	39.9	45.0	54.7	36.3	7.3	6.1	8.9
2007. prosjek godine		50.3	62.7	38.5	46.8	58.4	35.8	6.9	7.0	6.8
2008. I. tromjesečje		48.5	59.7	37.8	45.0	55.0	35.4	7.2	7.8	6.4
2008. II. tromjesečje		50.5	61.5	40.4	47.7	57.9	38.3	5.6	5.8	5.3
2008. III. tromjesečje		52.0	63.4	41.4	49.3	60.5	38.9	5.2	4.5	6.2

Dobna skupina: 15-64	Stopa aktivnosti (%)			Stopa zaposlenosti (%)			Stopa nezaposlenosti (%)			
	Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I		61.7	68.0	55.6	54.2	60.8	47.8	12.1	10.6	14.0
2006/II		63.5	68.9	58.2	56.6	62.3	51.0	10.9	9.6	12.4
2007. prosjek godine		63.2	70.1	56.5	57.0	64.2	50.0	9.8	8.5	11.5
2008. I. tromjesečje		62.3	69.1	55.8	56.0	63.1	49.1	10.2	8.6	12.1
2008. II. tromjesečje		62.7	69.6	55.9	57.6	64.9	50.5	8.1	6.8	9.7
2008. III. tromjesečje		64.3	71.0	57.6	59.7	66.8	52.6	7.1	6.0	8.6

Dobna skupina: 15-24	Stopa zaposlenosti prema obrazovnoj razini (%)								
	Manje od srednjoškolske razine			Srednjoškolska razina			Visoka razina obrazovanja		
Godina /	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene

semestar									
2006/I	4.0	5.6	2.3	35.4	40.1	29.8	55.2	.	53.5
2006/II	5.1	5.7	4.4	38.7	43.6	33.5	53.9	51.4	55.2
2007. prosjek godine	5.2	7.0	3.3	37.8	44.7	30.0	61.6	61.1	62.0

Dobna skupina: 25-49	Stopa zaposlenosti prema obrazovnoj razini (%)								
	Manje od srednjoškolske razine			Srednjoškolska razina			Visoka razina obrazovanja		
Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I	54.3	66.9	45.5	74.0	78.7	68.5	89.5	89.1	89.8
2006/II	58.3	66.1	51.4	77.9	82.3	72.9	89.2	90.5	88.2
2007. prosjek godine	59.9	69.3	52.6	37.8	44.7	30.0	89.3	90.6	88.2

Dobna skupina: 50-59	Stopa zaposlenosti prema obrazovnoj razini(%)								
	Manje od srednjoškolske razine			Srednjoškolska razina			Viska razina obrazovanja		
Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I	41.0	55.1	33.4	56.8	65.8	44.8	76.3	81.1	71.2
2006/II	38.7	51.7	31.9	54.9	64.3	42.6	79.7	83.8	76.0
2007. prosjek godine	39.5	52.6	32.1	57.9	69.1	43.9	79.2	81.5	88.2

Dobna skupina: 15-59	Stopa zaposlenosti prema obrazovnoj razini(%)								
	Manje od srednjoškolske razine			Srednjoškolska razina			Visoka razina obrazovanja		
Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I	34.2	40.6	29.5	62.3	67.8	55.7	84.0	85.4	82.9
2006/II	36.3	41.2	32.3	64.5	70.2	58.1	84.8	86.9	83.1
2007. prosjek godine	36.36	42.2	32.2	65.1	72.1	83.6	84.9	86.3	83.6

Dobna skupina: 15-59	Stopa nezaposlenosti prema obrazovnoj razini (%)								
	Manje od srednjoškolske razine			Srednjoškolska razina			Visoka razina obrazovanja		
Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I	16.0	15.4	16.6	13.2	10.9	16.3	5.9	5.6	6.2
2006/II	14.0	14.8	13.1	11.7	9.6	14.4	6.7	4.9	8.2
2007. prosjek godine	12.6	11.5	13.6	10.3	8.5	12.8	6.2	5.2	7.2

Dobna skupina:	Stopa nezaposlenosti prema obrazovnoj razini(%)
----------------	---

25-49	Manje od srednjoškolske razine			Srednjoškolska razina			Visoka razina obrazovanja		
Godina / semestar	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
2006/I	17.1	13.1	20.8	9.3	7.4	12.8	5.3	5.6	.
2006/II	14.2	14.5	13.9	8.9	6.3	13.8	3.9	.	.
2007. prosjek godine	12.6	10.1	15.0	8.4	6.5	10.8	6.2	5.5	6.8

Sektor NACE Rev. 1.1	Udio zaposlenih - LFS (%)									
	Godina									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
A	16.5	16.3	14.2	15.3	14.9	16.5	16.1	17.0	14.0	
B	0.2	0.1	0.4	0.2	0.4	0.3	0.4	0.3	0.3	
C	0.6	0.6	0.5	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6	0.5	
D	21.0	21.8	20.0	20.8	20.5	19.1	19.3	18.0	19.1	
E	1.9	1.8	2.0	2.0	1.8	1.8	1.9	1.9	1.5	
F	6.4	6.5	6.5	6.6	6.9	8.1	8.2	8.2	8.4	
G	13.4	13.2	14.2	14.4	14.0	13.9	13.8	14.0	14.8	
H	5.4	5.0	5.1	5.3	5.7	5.5	5.6	5.3	5.7	
I	7.2	6.8	7.0	7.0	7.0	6.6	6.6	6.6	6.6	
J	2.2	2.4	2.4	2.0	2.3	2.1	2.0	1.8	2.5	
K	3.9	3.8	4.4	4.1	4.1	4.2	4.0	4.8	5.1	
L	7.1	7.1	8.0	7.2	7.3	6.3	6.6	6.4	6.3	
M	4.9	5.4	5.7	5.2	5.8	5.4	5.8	5.6	5.8	
N	6.0	6.0	5.9	5.7	5.4	5.7	5.6	5.4	5.4	
O	3.4	3.0	3.8	3.3	3.4	3.5	3.7	4.0	4.1	
P	0.3	0.2	0.2	0.3	0.4	0.3	0.2	0.3	0.3	
Q	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Rezultati Ankete o radnoj snazi*, različita izdanja; autori izračuni.

Napomena: broje se odnose na godišnje prosjeke.

Oznake sektora:

A – poljoprivreda, lov i šumarstvo

B – ribolov

C – rudnici i kamenolomi

D – proizvodnja

E – opskrba strujom, plinom i vodom

F – građevinarstvo

G – veleprodaja i maloprodaja, popravak motornih vozila, motocikala i osobnih i aparata za domaćinstvo

H – hoteli i restorani

I – transport, logistika i komunikacije

J – financijsko posredovanje

K – nekretnine, najam i poslovne usluge

L – javna uprava i obrana, obvezna socijalna sigurnost

M – obrazovanje

N – zdravstvo i socijala

O – ostale javne, društvene i osobne usluge

P – aktivnosti domaćinstava

Q – ekstra teritorijalne organizacije i tijela

STRUKTURA ZAPOSLENIH PREMA PODRUČJIMA NKD-a 2002. I SPOLU

%

	Ukupno				Muškarci				Žene			
	2007. prosjeak godine	I. – III. 2008.	IV. – VI. 2008.	VII. – IX. 2008.	X. – XII. 2007.	I. – III. 2008.	IV. – VI. 2008.	VII. – IX. 2008.	X. – XII. 2007.	I. – III. 2008.	IV. – VI. 2008.	VII. – IX. 2008.
Ukupno ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	12,9	12,2	13,4	13,6	11,7	11,2	12,3	12,0	14,4	13,5	14,7	15,6
Ribarstvo	.	((0,2))	.	((0,4))	.	.	.	((0,7))
Rudarstvo i vađenje	((0,7))	((0,7))	((0,3))	((0,5))	((1,1))	((1,1))	((0,5))	((0,8))
Prerađivačka industrija Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	19,5 (1,8)	20,3 (1,9)	19,7 (1,7)	18,9 (1,6)	22,2 (2,4)	22,9 (2,5)	22,9 (2,5)	21,9 (2,5)	16,1 ((1,0))	17,1 ((1,1))	15,7 ((0,8))	15,3 .
Građevinarstvo Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	8,9 15,0	8,8 14,7	9,1 14,9	8,6 15,2	14,7 13,3	14,5 12,4	15,1 13,3	14,2 14,0	((1,6)) 17,3	((1,6)) 17,7	((1,7)) 16,9	((1,7)) 16,6
Hoteli i restorani	5,7	5,3	5,4	6,0	4,9	4,9	4,5	4,8	6,7	5,7	6,6	7,5
Prijevoz, skladištenje i veze	6,6	6,6	6,9	6,6	9,6	9,6	9,9	9,6	(3,5)	(2,8)	(3,1)	(2,9)
Financijsko posredovanje Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	(2,3) 5,1	(2,3) 4,8	(2,1) 4,8	(2,0) 5,2	((1,3)) 4,6	((1,5)) 4,7	((1,5)) (4,2)	((1,2)) 4,6	(3,5) 6,1	(3,3) (4,9)	(2,9) 5,5	(3,0) 6,0
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	5,8	6,2	5,9	5,3	5,5	6,0	5,1	5,1	6,1	6,5	6,8	5,5
Obrazovanje	5,6	5,4	5,3	5,8	(2,6)	(2,3)	(2,1)	(2,8)	9,4	9,4	9,2	9,5
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	5,6	5,5	5,9	5,7	(2,1)	(2,2)	(2,2)	(2,0)	9,9	9,7	10,4	10,2
Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	4,2 ((0,3))	4,6 ((0,3))	4,0 ((0,2))	4,1 ((0,4))	(3,6) .	(3,8) .	(3,4) .	(3,6) .	(5,0) ((0,7))	(5,5) ((0,6))	(4,8) .	(4,8) ((0,6))
Izvanteritorijalne organizacije i tijela	-	-	-

Znakovi

- nema pojave
- . podatak različit od nule, ali se ne objavljuje jer je procjena vrlo neprecizna

(()) neprecizna procjena
 () manje precizna procjena

Sektor	Registrirana zaposlenost			Nominalna prosječna bruto plaća (HRK)		
	2000	2007	Promjena (%)	2000	2007	Promjena (%)
AB	118689	76 588	-35,5	4 237	6 133	44,7
CDE	324488	337 219	3,9	4 276	6 543	53,0
F	88749	137 978	55,5	3 663	6 088	66,2
G	198309	264 008	33,1	3 875	6 056	56,3
H	74960	88 524	18,1	3 859	6 040	56,5
I	96503	98 846	2,4	5 461	8 324	52,4
JK	96584	145 507	50,7	6 435	8 746	35,9
LMNOP	339401	365 138	7,6	5 792	7 563	30,6

Izvor: Državni zavod za statistiku,

Napomena: Ukupnu zaposlenost čine: zaposleni u pravnim osobama (izvor DZS); zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama i osiguranici- individualni poljoprivrednici (podaci su preuzeti iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje)

Županija	Stopa registrirane nezaposlenosti (%)	
	ožujak 2003.	ožujak 2007.
Zagrebačka županija	19,9	12,9
Krapinsko-zagorska županija	16,7	12,1
Sisačko-moslavačka županija	32,6	26,3
Karlovačka županija	31,2	24,1
Varaždinska županija	15,7	11,6
Koprivničko-križevačka županija	19,0	16,1
Bjelovarsko-bilogorska županija	27,4	24,9
Primorsko-goranska županija	15,6	12,3
Ličko-senjska županija	22,1	22,0
Virovitičko-podavska županija	32,4	28,7
Požeško-slavonska županija	25,5	21,1
Brodsko-posavska županija	33,9	27,6
Zadarska županija	28,8	20,1
Osječko-baranjska županija	30,4	24,2
Šibensko-kninska županija	36,0	23,5
Vukovarsko-srijemska županija	37,7	29,4
Splitsko-dalmatinska županija	27,4	21,4
Istarska županija	10,0	8,0
Dubrovačko-neretvanska županija	23,9	17,9
Međimurska županija	17,5	14,0
Grad Zagreb	11,2	7,8

Izvor: Državni zavod za statistiku (Statističke informacije 2005. i Statističke informacije 2008.)

Napomena: Podaci za 2008. bit će raspoloživi krajem ožujka 2009.

DODATAK 2

Očitovanja socijalnih partnera na *Izvješće o provedbi Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske za razdoblje od svibnja 2008. do svibnja 2009. godine.*

Očitovanje Hrvatske udruge poslodavaca

Hrvatska udruga poslodavaca mišljenja je da je Izvješće iscrpno i sveobuhvatno te da zahvaća skoro sve relevantne segmente koji se odnose na tržište rada u Republici Hrvatskoj i kao takvo predstavlja sastavni dio procesa evaluacije napretka prioriteta utvrđenih u JAP-u. No unatoč navedenom, mišljenja smo da su glede samog Izvješća potrebne određene dorade i nadopune prije svega u svjetlu najnovijih gospodarskih događanja izazvanih globalnom gospodarskom krizom kao i recesijom koja je pogodila sve ekonomije pa tako i hrvatsko gospodarstvo.

U tom svjetlu predlažemo da se uz postojeće aktivnosti u Izvješće ugrade i antirecesijske mjere koje je usvojila Vlada Republike Hrvatske, a koje bi trebale pridonijeti pravovremenom reagiranju na posljedice koje će neminovno nastupiti uslijed promijenjenih gospodarskih okolnosti.

Isto tako bilo bi nužno u Izvješću preciznije navesti predviđanje porasta broja nezaposlenih izazvanih gospodarskom krizom kao i mjere i aktivnosti koji će se poduzimati u predstojećem razdoblju, a naročito bi bilo važno planirati sredstava nužna za provedbu politike zapošljavanja koja bi se trebala osigurati u Državnom proračunu.

Nastavno na navedeno, predlažemo da se nakon početka provedbe mjera za zapošljavanje ustanovi efikasan i brz mehanizam preraspodjele sredstava predviđenih za provedbu pojedinih mjera u slučaju da iste ne polučuju predviđene rezultate na one mjere kod kojih je vidljiva njihova dobra iskorištenost.

Obzirom na brza kretanja i promjene u gospodarstvu, mišljenja smo da je poželjno veći udio sredstava usmjeriti na mjere koje odnose na područje obrazovanja kao jedine prave pripreme u smislu bolje zapošljivosti nezaposlenih na tržištu rada kao i mjere koja će zasigurno potpomoći očuvanju radnog mjesta onih radnika kojima prijeti gubitak posla zbog neadekvatnih znanja i vještina.

Mišljenja smo da bi bilo poželjno provoditi kontinuirane informativne kampanje usmjerene prema zaposlenima, nezaposlenima i poslodavcima o važnosti i nužnosti cjeloživotnog učenja kao najsigurnije investicije za budućnost, a obzirom na nisku razinu svijesti svih dionika na tržištu rada o važnosti ovog područja.

Također predlažemo da se u Izvješće uvrste najnoviji podaci vezano uz izvješća pojedinih državnih tijela kako bi ono sadržavalo ažurirane podatke, primjerice najnovije Izvješće o radu Državnog inspektorata za 2008.g.

Koristimo ovu priliku da naglasimo kako je Hrvatska udruga poslodavaca, kao socijalni partner, uključena u izradu JAP-a od samog početka, što smatramo vrlo bitnim iskustvom za reforme koje nam predstoje u narednom razdoblju.

Očitovanje Saveza samostalnih sindikata Hrvatske

Uvažavajući činjenicu da je koordiniranje rada Radne skupine od oko 65 predstavnika različitih institucija vezanih uz tržište rada veoma složen posao, ovdje moramo naglasiti kako je SSSH pod procesom izrade Nacionalnog provedbenog plana za zapošljavanje (2009.-2010.) Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja RH, razumijevao sljedeće:

- Polazeći od prioriteta utvrđenih JAP-om, Radna je skupina, među ostalim, za NPPZ trebala potvrditi neke „stare“ ali uspješne politike/mjere i predložiti nove, imajući u vidu krajnji cilj - povećanje participaciju posebnih kategorija utvrđenih JAP-om, posebice otklanjajući prepreke njihovom privlačenju i zadržavanju u zaposlenosti;
- Prihvaćeni novi prijedlozi trebaju postati nove javne politike, a za njihovo je provođenje potrebno osigurati javna sredstva (Državni i lokalni proračuni);
- U tako utvrđenim javnim politikama socijalni partneri imaju definiranu ulogu u implementaciji, nadzoru i evaluaciji politika/mjera, uključivanjem svojih kapaciteta, posebice ljudskih resursa, organizacijske strukture i dr. kao i u diseminaciji informacija o JAP-u i NPPZ-u prema svojim lokalnim uredima i članstvu;

Međutim, držimo da NPPZ donosi premalo novog:

- Pojedina ministarstva, neovisno o prijedlozima i argumentima, jednostavno nastavljaju prema svojim zacrtanim planovima i programima;
- Poslodavci su se više orijentirali na one aktivnosti kojima se predviđaju dodatni poticaji poslodavcima (volonterski rad radnika, informiranje poslodavaca o smanjenim doprinosima za nepuno radno vrijeme radnika...), a manje na potrebu provođenja nekih zajedničkih istraživanja te se socijalni partneri uglavnom nisu „poklopili“ na zajedničkom djelovanju na pojedinim aktivnostima (primjerice, istraživanje o dostupnosti fleksibilnoga radnog vremena);
- Konkretno, neki od prijedloga SSSH vraćeni su s pitanjem može li SSSH to sam provesti i financirati. Međutim, ono što SSSH sam provodi i financira, nema potrebe naći se u ovakvu dokumentu koji definira javne politike!

Nastavno na prethodno, vezano uz dostavljeni nacrt Izvješća o implementaciji Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja RH, očitujemo se kako slijedi:

- Stranica 6., *Nezaposlenost* (kao dio potpoglavlja 2.2. Stanje i kretanje na tržištu rada) – navesti i stopu registrirane nezaposlenosti (prema HZZ-u);
- Stranica 7., *Stručnost, obrazovanost i radna snaga* (isto potpoglavlje) – na dnu stranice koji počinje „Stopa nezaposlenosti u 2007. godini...“ dio „u dobi od 15 do 74 godine“ broj „74“ izmijeniti u „64“;
- Stranica 9., 2.3.1. *Predškolski odgoj i obrazovanje* (kao dio potpoglavlja 2.3. Politike zapošljavanja – razvoj ljudskih potencijala) navesti i broj zaposlenih u vrtićima, gradskim/općinskim/županijskim i privatnim (broj zaposlenih naveden je za ostale razine obrazovanja);
- Stranica 14/15., *Novčana naknada za nezaposlene* (kao dio potpoglavlja 2.4. Politike zapošljavanja – plaće, porezi, naknade) - ispraviti i pojasniti način obračuna novčane naknade (prvo osnovica, pa potom postoci od osnovice). Dodati da je novim Zakonom o posredovanju... ukinut minimalni iznos naknade koji je iznosio najmanje 20% prosječne plaće i u vrijeme završetka JAP-a iznosila 976,60 kuna (zamjenska stopa od 20% odgovara Europskoj socijalnoj povelji). Također dodati da je ukinuto pravo starijih radnika (s 20, 25 ili 30 godina rada kod istog poslodavca) na jednokratni dodatak uveden kao vrsta kompenzacije za nižu zakonsku otpremninu, sniženu izmjenom Zakona o radu 2003. godine. Ovo treba dodati stoga što je bilo navedeno i u JAP-u (3.2.3. Novčana naknada za nezaposlene, stranice 29. i 30. dokumenta) kada je konstatirano da nije potrebno mijenjati/ukidati ovaj jednokratni dodatak zato što on nema učinak obeshrabrivanja nezaposlenih (starijih) radnika za aktivnim traženjem posla;

- Stranica 16., 2.5.2. *Privatne ustanove za zapošljavanje i agencije za privremeno zapošljavanje* (kao dio potpoglavlja 2.5. Ustanove za zapošljavanje) - dopuniti konstatacijom da bi agencije morale (odgovarajućem tijelu ili instituciji) javnih vlasti omogućiti upoznavanje njihove strukture i aktivnosti kao i dati sve bitne informacije i podatke radi statističkog praćenja (odnosno treba konstatirati da sada nema nikakvih statističkih podataka!). U tekstu je, naime, samo navedeno koliko je dozvola za rad izdano, ali nema nikakvih nužnih ostalih statističkih podataka o njihovu radu!;
- Stranica 19., 2.7.1. *Anti-diskriminacija i jednake mogućnosti* (kao dio potpoglavlja 2.7. Zakonske odredbe) - u dijelu koji započinje „Prema planiranim aktivnostima...“ uz podatke o korisnicima pomoći starijim osobama i sl. navesti i podatke o broju neriješenih zahtjeva;
- Stranica 22., *Socijalni dijalog* (kao dio potpoglavlja 2.9. Suradnja između institucija tržišta rada) – dio prvog odjeljka/pasusa u kojem se spominje projekt „Jačanje socijalnog dijaloga i partnerstva na razini lokalne uprave“ nadopuniti i pojasniti: naime, riječ je pilot-projektu (županije: Međimurska, Vukovarsko-srijemska i Splitsko-dalmatinska);
- Isto kao prethodno, - u odjeljku/pasusu o JCC-u ispraviti naziv jedne od tema: nije riječ o Europskom socijalnom sporazumu već o Europskom ekonomskom sporazumu;
- Isto kao prethodno, - odjeljak/pasus koji započinje „Na poticaj Ureda za socijalno partnerstvo...“ treba preraditi. Ovdje je riječ o unapređenju bipartitnoga socijalnog dijaloga koji je u neposrednoj vezi s autonomijom socijalnih partnera i njihovih aktivnosti. Očito je da je izostao interes socijalnih partnera za unapređenje socijalnog dijaloga u dijelu koji je širi od kolektivnog pregovaranja. Dodatno, upravo se u pokušaju unapređenja bipartitne suradnje vide svi nedostaci i nepodudarnosti u strukturama, organizaciji i kapacitetu pojedinih socijalnih partnera. Stoga ne može stajati „da su na inicijativu Ureda... udruge sindikata i poslodavaca preuzele obvezu...“ jer bi se moglo zaključiti da Ured obvezuje socijalne partnere na određeno ponašanje (odnosi se i na stranicu 39., 1.8.2. *Razviti strategiju za dvostrani dijalog i socijalni dijalog na sektorskoj razini* (kao dio potpoglavlja 1.8. Dobro upravljanje);
- Stranica 25., 1.1.3. *Povećati dostupnost priuštilive skrbi...* (kao dio Prioriteta 1.1. Povećanje stope participacije žena...) – u odjeljku/pasusu koji započinje „Dok je u 2006. godini...“ razvidno je da se broj vrtića povećao za 63. Treba navesti i razliku broja zaposlenih (a ne samo objekata) kao i razliku obuhvata djece;
- Isto kao prethodno, - treba navesti da vrtići i dalje, svojim radnim vremenom, ne prate smjenski rad roditelja;
- Stranica 26., 1.1.4 *Istražiti, u suradnji sa socijalnim partnerima...* (isto potpoglavlje) – preraditi drugi odjeljak/pasus: cijeli tekst pasusa polazi od pogrešne pretpostavke da se fleksibilno radno vrijeme uvodi samo ako postoji zainteresiranost poslodavca, a ne i radnika. Više puta smo isticali da je ovaj prioritet u JAP-u naveden u dijelu koji govori o povećanju participacije žena ... te je mogućnost fleksibilnog radnog vremena (primjerice, *klizno* radno vrijeme...) trebalo istražiti, u suradnji sa socijalnim partnerima, upravo s tog aspekta: kako otklanjati prepreke većoj participaciji žena primarne dobne skupine na tržištu rada! Dakle, riječ je o upravljanju radnim vremenom kako bi se ostvarila i učinkovitost poslovanja i zadovoljstvo radnika/radnica! Ovdje bi valjalo zabilježiti zainteresiranost sindikata za provođenje istraživanja, ali nije bilo zainteresiranosti poslodavaca. Na kraju napomena: kada je riječ o nepunom radnom vremenu, svaka ušteda poslodavca pa makar i samo ušteda na plaći radnika (neovisno o svim drugim materijalnim pravima radnika) ušteda je i kao takva dovoljan je motiv poslodavcima za zapošljavanje radnika na nepuno radno vrijeme, no ostaje problem organizacije (i takva) rada!;
- Stranica 27., 1.2.3. *Promovirati pristup usavršavanju za starije radnike kao dio strategije cjeloživotnog učenja* (kao dio potpoglavlja 1.2. Povećanje stope participacije starijih osoba na tržištu rada) – u prvom odjeljku/pasusu izmijeniti posljednju rečenicu koja započinje „Slabija uključenost starijih osoba...“ preraditi na način koji kaže da je vjerojatno riječ o slabijoj zainteresiranosti starijih radnika za

obrazovanjem i osposobljavanjem za deficitarna zanimanja u ovim djelatnostima koje su poznate po teškim uvjetima rada a brisati dio o traženim uvjetima/podobnim radnicima (mlade osobe...)! Uz to, u ovim su djelatnostima (nedopustivo) teški uvjeti rada (najveći broj ozljeda na radu, i sa smrtnim posljedicama - među kojima je i puno mladih radnika!) i ima puno prostora za njihovo unapređenje;

- Stranice 33. i 34., 1.6.2. *Implementirati posebne poticaje...* i 1.6.3. *Razviti i implementirati politike usmjerene...* (kao dio potpoglavlja 1.6. Poboljšanje prilagodljivosti radnika i poduzeća) – treba nadopuniti konstatacijom da nije (zasad) razvijena niti jedna politika/mjera koja bi omogućavala napredovanje radnika koji rade u nesigurnim oblicima rada ka sigurnijima!;
- Stranice 34. i 35., 1.7.1. *Integrirati potrebe tržišta rada u obrazovne politike na svim razinama* (kao dio potpoglavlja 1.7. Povećanje ulaganja...) – preraditi prvi i drugi odjeljak/pasus jer su nerazumljivi (što „Svjetska banka...“, što „10. turizam i ugostiteljstvo“, otkud su „poduzetništvo i konkurentnost bitne značajke suvremene škole i zajednice“?...). Valjalo bi izrijeком navesti kako će, prema novom Zakonu o strukovnom obrazovanju, biti ustrojena obrazovna sektorska vijeća kao mjesto susreta socijalnih partnera u strukovnom obrazovanju;
- Stranica 37., Aktivnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa – u vezi projekta „Za Hrvatsku pismenosti: put do poželjne budućnosti – Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj 2003.-2012.“ navode se podaci o broju polaznika u proteklih pet godina ta je naglašen mali udio žena (27,04%). S obzirom da SSSH drži kako je riječ o vrijednom projektu za podizanje obrazovne razine pojedinaca (završetak osnovne škole nakon čega je moguće nastaviti školovanje do prve kvalifikacije) smatramo da je potrebno istražiti razloge slabijeg odziva žena, ali i općenito mali broj polaznika s obzirom da je riječ o plaćenom obliku obrazovanja (*glavarina* iz Proračuna)... Temeljem naših saznanja, program je potrebno više prilagoditi odraslim osobama, nastavu pokušati organizirati u prostoru tvrtke (u velikim sustavima, s većim brojem radnika niske obrazovne razine) te platiti troškove prijevoza (nedopustivo je da HZZ ne plaća putne troškove nezaposlenima koji su se uključili u ovaj projekt jer se „putni troškovi plaćaju samo onima koji se usavršavaju, a osobe bez osnovne škole se ne usavršavaju!“ Upravo je zbog nepokrivanja putnih troškova dio upisanih bio prisiljen odustati);
- O uključenosti socijalnih partnera u cijeli proces - Već je komentirano na početku očitovanja;
- Stranice 41. i 42., 1.9.2. *Osposobljavanje/izobrazba državnih službenika* (kao dio potpoglavlja 1.9. Izgradnja administrativnih kapaciteta) – u programe za izobrazbu državnih službenika uključiti i temu *socijalni dijalog* i sve ono što on podrazumijeva (od pojmova socijalnih partnera, razine njihova organiziranja, načina njihova uključivanja u oblikovanje javnih politika... do Europskoga socijalnog modela...).

Očitovanje Nezavisnih hrvatskih sindikata

Dokument pokriva sva područja koja su bitna za povezivanje obrazovanja i tržišta rada. Vidljivo je kako se sustavno radi na provedbi svih zadanih prioriteta. Međutim, izvješće navodi uglavnom opće ciljeve i načine provedbe projekata u Republici Hrvatskoj koji se odnose na prioritete politike zapošljavanja, ne iznoseći pritom komparativne rezultate niti konkretne učinke istih, te ih ne stavlja u odnose iz kojih bi bila vidljiva njihova učinkovitost. Kako je riječ o izvješću potrebni su tabelarni prikazi izvršenog, što u ovom dokumentu nije dano. Narativni pristup u ovakvoj vrsti izvješća ne daje cjelovitu sliku izvršenoga, kao bi se moglo na pravi način izvući zaključke i stvarati mišljenja.

Vezano uz odjeljak 1.1.4. poglavlja 3. ne možemo se složiti sa iznesenim kako kolektivni ugovori mogu predstavljati prepreke u smislu korištenja fleksibilnog radnog vremena. Naime, ne možemo govoriti o primjeni načela *pro rata temporis* kao osnovi za isplatu naknade za

prijevoz, dodatka za topli obrok, regresa, božićnice i sl. Osnova za isplatu ovih povlastica je postojanje radnog odnosa, a ne količina obavljenog rada. Stoga, ovakva tvrdnja nikako ne stoji i svakako bi istu trebalo isključiti iz ovog izvješća.

Uznemiruje činjenica kako se o Zakonu o radu kao ključnom zakonu za gospodarstvo u ovakvom izvješću navodi tek tri retka i to isključivo u kontekstu pojma fleksigurnosti.

Što se tiče odjeljka 1.6.3. poglavlja 3. mišljenja smo kako se izmjene radnosocijalnog zakonodavstva ne smiju vezati uz razdoblja s obzirom na konjukturu gospodarstva, jer bi u tom slučaju uvijek za izliku mogli imati stanje gospodarstva u danom trenutku. Osim toga na ovaj način stvara se pravna nesigurnost učestalim izmjenama i dopunama zakona, čega smo bili svjedoci u proteklim razdobljima, a što se negativno održavalo i na strana ulaganja.

Veliki je problem konstantna nepripremljenost i nedovoljna kapacitiranost državne uprave glede iskorištavanja pretpristupnih fondova, a čini nam se kako ni strukturni fondovi neće biti bolje iskorišteni kada nam budu dostupni. Stoga je teško očekivati kao će svi zadani prioriteti biti i ostvareni u cijelosti, poglavito oni za koje je predviđeno financiranje iz fondova Europske unije.

Preporučujemo da se izvješće ovakvog i sličnih sadržaja osim u tekstualnom obliku izrađuju i u tabelarnom, a tamo gdje je to moguće, i u grafičkom prikazu, kako bi se poboljšala vjerodostojnost istoga, te bi predstavljala svojevrsnu evaluaciju i daljnje smjernice onima koji provode prioritete postavljene politike.